

Akira Yoshimura

Naufragii

roman

eBook HUMANITAS fiction

AKIRA YOSHIMURA

HASEN

First published in Japan in 1982 by Chikumashobo Ltd., Tokyo

ISBN: 978-606-779-075-7 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Akira Yoshimura

Naufragii

Traducere din japoneză de
FLORENTINA TOMA

1

Pălării vechi de paie, ţuguiate, se mişcau din loc în loc pe linia ţărmului.

Stropi fini de apă, de la valurile ce se spărgeau de stâncile din depărtare, se ridicau şi se apropiau din ce în ce mai mult de malul pe care stătea Isaku, până ce apa mării se umfla din nou.

Ploua, iar deasupra mării plutea o ceaţă deasă. Prin găurile pălăriei lui Isaku se scurgea ploaia, amestecată cu stropi de valuri. Ţărmul străjuit de stânci era mărginit de o fâşie de nisip, de-a lungul căreia pălăriile ascuţite de

paie se mişcau, adunând bucăţi de lemn, aduse de mare.

Isaku aşteptă să se retragă valul, apoi păşi în apă şi apucă o bucată de lemn, prinsă între stânci. Provenea, fără îndoială, de la un vas naufragiat: era uşor încovoiată şi avea adâncituri asemenea unor găuri de cuie. Era prea grea pentru el, un copil de doar nouă ani. Trase lemnul, împingându-se bine cu picioarele în colţurile stâncii, iar acesta începu să se desprindă.

Se îndepărtă grăbit către mal, de îndată ce zări apropiindu-se creasta unui val, ce împrăştia stropi fini. În urma lui auzi valul spărgându-se, iar apa mării i se revărsă cu zgomot peste pălăria de paie, udând-o. Aşteptă să se retragă, apoi păşi în apa înspumată şi apucă din nou lemnul plutitor.

După mai multe încercări, bucata de lemn se apropie puţin câte puţin de mal, până când, în cele din urmă, un val mare o aduse la ţărm.

Isaku se lipi de ea, pentru a nu fi luată iarăşi de valuri. Îşi înfipse bine degetele în adânciturile ei, o ridică şi o trase spre poteca ce ducea către sat.

Oamenii cărau în spate legături de lemne adunate din mare, se îndepărtau de ţărm şi urcau pe drumul ce ducea către sat. Bucata de lemn pe care Isaku o trăgea după el era mai mare decât a celorlalţi şi părea de o esenţă mai tare. Îi părea rău că o să fie folosită la arderea unui cadavru. Dacă ar fi dus-o acasă, ar fi făcut din ea destule lemne bune de foc.

Odată ajuns pe cărarea ce ducea către sat, o femeie ce purta o pălărie ascuţită de paie ieşi din casa familiei îndoliate şi îl ajută să tragă de lemn. Isaku deschise uşa din scânduri a casei şi împreună cu femeia îl traseră înăuntru. Îl lăsară pe pământ, unde zăceau, unele peste altele, mai multe lemne adunate din mare.

Isaku îşi desfăcu şnurul pălăriei de paie, se aşeză pe lemne şi aruncă o privire în casă. Cel

care murise, un bărbat de peste cincizeci de ani, pe nume Kinzo, nu purta decât o pânză înfăşurată în jurul coapselor. De când căzuse la pat, îşi pierduse pofta de mâncare, iar în ultimele zile de viaţă familia îi dăduse doar apă. Nici o familie nu dădea de mâncare celor care nu mai aveau mult de trăit.

Înainte de a înţepeni, morţii erau strâns legaţi cu o sfoară, cu genunchii îndoiţi la piept, sprijiniţi de un stâlp, în şezut, apoi urmau să fie puşi în coşciuge în aceeaşi poziţie. Oasele îi ieşeau prin piele, iar stomacul era neobişnuit de umflat, de parcă ar fi suferit de o boală cronică. Peste părul subţire şi alb, prins în creştet, avea legată o amuletă în formă de cruce. Capul îi atârna, uşor adus în faţă.

Mama lui Isaku ştergea coşciugul aşezat pe podea. În cuptor, într-o oală mare, fierbea mâncarea din orez şi legume, ce urma să fie împărţită oamenilor din sat, iar mirosul plutea în toată încăperea.

Părea că ploaia se înteţise. Vuietul valurilor se auzea mai slab, pe măsură ce casa era învăluită de răpăitul ploii.

Isaku se uita lung la mâna femeii care amesteca în oală cu o lingură mare de bambus.

În dimineaţa următoare ploaia încetă şi cerul deveni senin, ca de toamnă.

Oamenii din sat se adunară la casa mortului. Înăuntru, bătrânele intonau sutre, cu glas domol.

Isaku părăsi casa lui Kinzo, ducând în spate o legătură de vreascuri de foc, din lemnele ce fuseseră adunate din mare şi apoi sparte împreună cu ceilalţi bărbaţi. Aceştia cărau şi ei legături de surcele uscate.

Mergând în urma lor, Isaku o luă pe poteca şerpuită ce ducea către vârful muntelui. Dincolo de sat, se vedeau, din loc în loc, stânci golaşe, uşor aplecate. Casele mici ale celor şaptesprezece gospodării din sat păreau că se

agaţă de linia îngustă a ţărmului, ca să nu cadă în mare. Din pricina brizei ce sufla necontenit, pereţii de scânduri ai caselor erau albi, de parcă ar fi fost daţi cu făină. Pe acoperişurile din stuf fuseseră puse mai multe pietre, ca să nu le zboare vântul, dar şi ele se albiseră. Fiecare casă avea în jur câte o bucată de teren arabil, în trepte, dar pământul plin de pietriş nu dădea roade nici cu îngrăşăminte. Recoltele erau sărăcăcioase şi nu puteau cultiva decât mohor, mei şi meişor.

De pe cărarea de munte, Isaku intră în pădure, împreună cu ceilalţi bărbaţi. Pământul era înecat în apă şi pe alocuri se formaseră bălţi. Cum mergea în spatele bărbaţilor, Isaku alunecă de câteva ori.

De îndată ce ieşiră din pădure, ajunseră într-un loc gol, unde se aliniau câteva pietre funerare mărunte şi câteva tăbliţe din lemn, inscripţionate. Într-un colţ se afla crematoriul, înconjurat din trei părţi de un zid din piatră.

Apropiindu-se de el, bărbaţii puseră jos legăturile de vreascuri şi lemne uscate pe care le căraseră în spate.

Isaku se aşeză alături de ei pe o piatră din apropiere. Era plăcut să simtă briza adiind peste sudoarea care i se prelingea pe frunte şi pe gât. Din acel loc aruncă o privire spre sat.

Convoiul funerar lung şi firav plecase din dreptul casei lui Kinzo şi înainta pe poteca ce se întindea de-a lungul ţărmului. În faţa convoiului flutura o pânză albă lungă, prinsă în vârful unei nuiele de bambus, după care urma coşciugul, cărat pe umeri, aşezat pe un buştean rotund, iar la coadă se zăreau câţiva copii.

— N-aş vrea să ajung ca bătrânul de astăzi, o gură mai puţin de hrănit, spuse în şoaptă unul dintre bărbaţi.

În vara acelui an, Kinzo alunecase şi se lovise destul de tare la şold într-un colţ de stâncă, atunci când mersese pe ţărm să prindă caracatiţe şi fusese nevoit să stea acasă, ţintuit

la pat. Cum nu se putea mişca, nici sta în picioare, Kinzo devenise o povară pentru familie. Pentru cei din sat, a căror rezervă de alimente era limitată, moartea unui bolnav însemna o gură mai puţin de hrănit.

Moartea îi întrista la început pe membrii familiei şi pe săteni, dar nu pentru mult timp, pentru că în sat exista credinţa că spiritele morţilor aveau să se întoarcă. Viaţa era un dar divin. După ce mureau, spiritele se duceau dincolo de mare, dar după o vreme se întorceau în sat, sălăşluiau în pântecele femeilor şi renăşteau ca prunci. Moartea era o perioadă de odihnă profundă până la întoarcerea spiritului, iar sătenii credeau că tulburau odihna celor morţi dacă se întristau o vreme îndelungată. În cimitir, pietrele funerare şi tăbliţele inscripţionate erau îndreptate toate spre mare, din dorinţa ca spiritele să se întoarcă în sat.

De îndată ce intră pe poteca de munte, cortegiul încetini. Privindu-l, Isaku se gândi la

tatăl său. În primăvara aceea fusese vândut în robie pentru trei ani unui armator dintr-un port, aflat la limita de sud a insulei, unde acostau frecvent vapoarele ce se îndreptau către vest. Tatăl său îşi dorise să meargă, iar acum, fără doar şi poate, lucra pe vapor la munca de jos.

Isaku era primul copil. Mai avea un frate şi o soră, mai mici decât el. Se părea că tatăl luase hotărârea de a pleca în robie la sfârşitul anului trecut, când i se mai născuse încă o fetiţă.

Auzise că în unele locuri exista obiceiul ca nou-născuţii să fie omorâţi, dar la ei în sat pruncuciderea nu era permisă, chiar dacă familia era săracă lipită pământului.

Isaku văzuse în mai multe rânduri cum noaptea, în camera întunecată, trupul tatălui său se mişca ritmic peste cel al mamei şi cum picioarele acesteia se îndoiau de la genunchi şi apoi se întindeau puternic. Ştia că acela era un act de a îndemna spiritele strămoşilor să se întoarcă, dar mai ştia şi că prin naşterea unui alt

prunc familia avea să ajungă la sapă de lemn.

Satul era mărginit la miazăzi de stâncile unui promontoriu ce ieşea, ascuţit, în mare şi comunica cu alte sate doar printr-o cărare peste munte, spre nord. Cărarea abruptă străbătea stâncile, trecea prin două văi adânci şi ajungea în cele din urmă pe creastă, după ce urca o pantă printr-un desiş de copaci şi viţă-de-vie. Un astfel de relief făcuse ca satul să fie izolat. Sătenii mergeau pe acel drum pentru a duce în celelalte sate produse de pescuit, pe care le schimbau de cele mai multe ori pe cereale. Dar nici asta nu era de-ajuns pentru a le potoli foamea.

O metodă la îndemână pentru a salva familia să nu moară de foame era vinderea în robie. În satul vecin de peste munte trăia un negustor de sare, care era şi năimitor, plătind în schimbul servituţii o sumă considerabilă într-o singură tranşă. Cu acei bani, restul familiei cumpăra cereale şi le ducea acasă.

Erau vândute mai cu seamă fetele, dar uneori mergeau să se vândă şi bărbaţii, capii de familie. O fată pe nume Tatsu, în vârstă de paisprezece ani, plecase din sat odată cu tatăl lui Isaku. Fusese vândută pentru o perioadă de zece ani de robie, pe suma de şaisprezece *momme*[1] de argint. Tatăl lui Isaku avea să primească aceeaşi sumă pentru trei ani, iar asta putea fi socotită o tranzacţie neobişnuit de favorabilă. Motivul era, fără îndoială, acela că tatăl lui Isaku avea un trup robust, care ieşea uşorîn evidenţă printre ale celor din sat, fiind şi un foarte priceput timonier.

1. Unitate de măsură a greutăţii; 1 *momme* reprezintă 3,75 g. (*N. tr.*)

— Mă voi întoarce peste trei ani. Până atunci, să nu lăsaţi copiii să moară de foame! spusese tatăl său aruncând o privire tăioasă către Isaku şi mama acestuia, din pragul uşii casei năimitorului.

Cu o parte din arginţi, mama cumpărase grăunţe, pe care ea şi Isaku le aduseseră în spate din satul vecin pe drumul de munte. Isaku era mândru deoarece tatăl său primise atât de mulţi bani, dorindu-şi şi el să fie aşa de voinic.

Bărbaţii care îşi luaseră un moment de răgaz în cimitir aveau cu toţii fete şi băieţi vânduţi în robie. Bărbatul firav aşezat lângă Isaku îşi vânduse soţia toamna trecută, pentru cinci ani. Singurii capi de familie care mai rămăseseră în sat erau cei care căraseră lemnele de foc şi crengile uscate în cimitir şi cei patru care duceau sicriul.

Bărbaţii se ridicară când văzură convoiul intrând în pădure. Nivelară cenuşa rămasă în crematoriu şi curăţară pământul şi pulberea care înfundau hornurile din pereţii de piatră. Desfăcură funia cu care fuseseră legate surcelele uscate şi stivuiră lemnele înăuntrul pereţilor de piatră.

Se auzi un gong. Convoiul se apropia de

mijlocul pădurii. Mama lui Isaku ducea la subsuoară nuiaua de bambus de care atârna pânza albă, iar când ieşiră din pădure o ridică mai sus. În urma bătrânului care bătea gongul se zăreau femeile intonând sutre, apoi coşciugul, legănându-se.

Mama lui Isaku înfipse nuiaua în pământ, iar coşciugul fu depus lângă crematoriu. Cei care-l duseseră se aşezară care pe unde apucară, se deschiseră la gât ştergându-şi sudoarea. Bărbaţii care pregătiseră incinerarea îndepărtară buturuga rotundă de care fusese legat coşciugul, îl ridicară şi îl puseră pe rug. Urmând instrucţiunile bărbaţilor, Isaku vârî nişte vreascuri printre lemnele de foc. Făcliile de cânepă aprinse fură aruncate peste surcelele uscate, din care se ridică un fuior de fum, şi vreascurile începură să ardă. Cei care stătuseră jos se ridicară în picioare, de jur împrejurul pereţilor de piatră ai crematoriului. Se auzi din nou gongul, urmat de voci intonând sutre.

Focul se întinse la lemnele stivuite, iar coşciugul fu cuprins de văpăi. Flăcările se legănau în adierea brizei, fluturând ca o pânză în bătaia vântului. De fiecare dată când lemnele trosneau, săreau scântei.

Isaku şi ceilalţi bărbaţi înmuiară câteva rogojini în pârâul din apropierea cimitirului, apoi le aruncară peste flăcări. Cadavrul ardea mai bine dacă focul era supravegheat. Coşciugul se fărâmiţă sub vâlvătaia focului, iar din cadavru începură să se înalţe flăcări viu colorate. Acum erau de un galben orbitor, acum se preschimbau în verde. Aruncară apoi câteva lemne peste foc, iar deasupra, rogojini ude.

După ce cadavrul se împuţină, celor de faţă li se împărţiră turte de mei. Isaku mesteca şi privea flăcările.

Bărbaţii împunseră cu înverşunare cadavrul înnegrit cu un băţ, stârnind scântei viu colorate. Treptat, flăcările se domoliră, iar cadavrul căpătă culoarea roşu aprins, precum cărbunele

încins.

Soarele începea să apună.

Familia mortului avea să-şi petreacă noaptea la adăpostul unei rogojini, întinsă ca un coviltir, în desişul de la marginea pădurii; a doua zi urma să aibă loc strângerea oaselor.

Sătenii părăsiră crematoriul, împreunându-şi mâinile, în semn de rugăciune.

Isaku coborî cărarea ce străbătea pădurea, ţinându-se după mama sa trupeşă. Nici nu mai ştia de câte ori luase bătaie de la ea. Avea o forţă uimitoare şi, în câteva rânduri, pentru scurtă vreme, în urma loviturilor rămăsese surd de-o ureche.

Îl bătuse din diferite pricini, dar de cele mai multe ori pentru că era leneş.

— Uită-te la peşti! Până şi ei îşi mişcă trupul tot timpul! îl mustra ea mereu cu asprime, ca un tic verbal.

Îl înspăimânta, dar, chiar dacă se arăta neîndurătoare, o respecta şi o admira.

După ce ieşiră din pădure, o apucară pe drumul de munte. Asfinţitul scălda împrejurimile şi marea strălucea. Câteva ciori pluteau în zbor deasupra unui mic promontoriu. Mama lui Isaku cobora cărarea de munte, vorbind cu o bătrână. Isaku avea un sentiment de satisfacţie. Era pentru prima dată când se alătura bărbaţilor ce căraseră lemnele de foc pentru incinerare. Iar asta însemna că îl trataseră ca pe un adult şi nu peste mult timp avea să care şi el coşciugul, împreună cu ceilalţi bărbaţi. Cu toate astea, era mai plăpând decât alţi băieţi de vârsta lui şi mai slăbănog. Tatăl său urma să se întoarcă în sat peste doi ani şi jumătate, când se încheia perioada de robie, şi în locul lui avea să fie, fără îndoială, trimis el, dându-se cu doi-trei ani mai mare decât era, cum făceau toţi băieţii şi fetele la vârsta adolescenţei. Dacă şi atunci avea să fie mic de statură, năimitorul putea refuza să-l primească la muncă, sau, chiar dacă l-ar fi acceptat, ar fi

fost în schimbul unei sume neînsemnate.

Din obişnuinţă, Isaku coborî drumul de munte pe vârfuri, ca să pară mai înalt. Femeile care mergeau înainte se opriră, iar sătenii care le urmau rămaseră şi ei pe loc. Cu toţii îşi îndreptară privirea în acelaşi timp spre stânga. Isaku făcu şi el la fel.

Dintre două coline ce se zăreau printre stânci, în depărtare se vedea un lanţ de culmi muntoase, învelite în verde.

— Munţii au început să prindă culoarea roşie, şopti cu voce scăzută femeia de lângă Isaku.

Culmile străluceau în lumina asfinţitului, iar pe cel mai înalt vârf se zărea o umbră de un roşu stins, decolorat. Din cauza ploii care ţinuse două zile, vârfurile fuseseră învăluite în ceaţă şi probabil că în acest răstimp frunzele copacilor se înroşiseră. Isaku rămase cu privirea aţintită la vârful muntelui.

An de an, colorarea frunzelor în roşu începea

de la acel vârf şi se lăsa încet-încet la celelalte culmi înlănţuite, iar în cele din urmă se întindea către poalele muntelui, colorând toată creasta, cu viteza unei avalanşe, într-un roşu aprins. Apoi trecea dincolo de văile adânci, la munţii mai puţin înalţi, şi ajungea să cuprindă deopotrivă şi muntele din spatele satului. De obicei, în acel moment, pe vârfurile îndepărtate se va fi aşternut culoarea ruginie.

În sat era cu adevărat toamnă. Fâneţele dăduseră în spic şi tot atunci oamenii începeau să adune caracatiţele mici, care veneau foarte aproape de mal. Erau nemaipomenit de gustoase şi se mâncau crude sau fierte. În gospodării, copiii le întindeau pentru a fi puse la sărat şi le înşirau pe o sfoară, între doi stâlpi de lemn.

După pescuitul caracatiţelor de toamnă, frunzele copacilor îşi schimbau din nou culoarea, iar speranţele sătenilor renăşteau.

Marea devenea agitată după ce culorile

toamnei păleau şi frunzele începeau să cadă. Dacă era calmă câteva zile la rând, după aceea devenea furioasă, iar spuma valurilor ajungea până la casele din sat. Marea dezlănţuită revărsa uneori binecuvântări neaşteptate, cu mult mai îmbelşugate decât orice altceva dădea rod pe pământul sterp sau putea fi adunat de pe ţărm, şi astfel pentru câţiva ani nimeni din sat nu trebuia să se mai vândă în robie. Însă aceste binecuvântări nu veneau decât foarte rar, iar oamenii trăiau rugându-se pentru ele. Înroşirea frunzelor era semnul că se apropia timpul unei posibile binecuvântări.

Convoiul se puse în mişcare, aruncând încă o privire către vârful muntelui. În timp ce cobora poteca, Isaku se uită spre mare. Era ceasul refluxului, iar la baza promontoriului care ţâşnea ascuţit spre mare se vedeau stâncile din dreptul satului, ale căror vârfuri ieşeau puţin la suprafaţă, iar în jurul lor apa spumega.

Printre ele sălăşluiau caracatiţe şi scoici sau

se aciuau peştii. La suprafaţa apei şerpuiau ierburi marine, iar stâncile erau acoperite de un strat gros de alge comestibile. Bărbaţii plecau cu bărcile după peşte, iar femeile şi copiii căutau printre stânci, de unde adunau alge şi scoici. Pentru oamenii din sat, marea cu ţărmul ei stâncos era atât un important loc pentru pescuit, care le asigura supravieţuirea, cât şi un tărâm care le oferea hrană bogată, bani, îmbrăcăminte, delicatese, ustensile şi atâtea altele.

Binecuvântările veneau neregulat: uneori, doi sau trei ani la rând, iar alteori se lăsau aşteptate mai bine de zece ani. Ultima dată sosiseră în urmă cu şase ani, la începutul iernii când Isaku împlinise trei ani.

Avea doar vagi amintiri de când fusese mai mic, dar ce se petrecuse atunci îi rămăsese viu întipărit în memorie. În casă domnea buna dispoziţie, iar părinţii lui şi ceilalţi oameni din sat erau roşii în obraji şi râdeau din toată inima.

Însă el, înspăimântat de acea atmosferă neobişnuită, plângea întruna.

Abia cu doi ani în urmă aflase motivul acelei agitaţii care cuprinsese tot satul.

Conform obiceiului, şi în acel an, în perioada când frunzele copacilor căpătau culoarea roşie, se ţinu un ritual, la care participară toţi sătenii. Isaku, care nu ştia ce rost aveau acele rugăciuni, îl întrebă pe Sahei, care era de-o vârstă cu el:

— Nu ştii? spuse acesta cu un aer dispreţuitor.

Cuprins de ruşine, Isaku o întrebă pe mama sa când ajunse acasă.

— Pentru *o-fune-sama*! îi răspunse aceasta.

Isaku o privi nedumerit.

— Uite, bolul de acolo este tot o binefacere de la *o-fune-sama*, îi explică mama, vizibil agasată, arătând înspre dulap.

Isaku vedea acum bolul într-o lumină nouă.

Spre deosebire de bolurile cioplite grosolan, care erau doar o adâncitură în lemn, acesta era subţire şi şlefuit uniform. Părea să fi fost lăcuit. Suprafaţa roşiatică a lemnului avea un luciu şi două linii subţiri aurii erau trasate chiar pe margine. Acel bol nu era decât foarte rar întrebuinţat şi locul lui era pe dulap. Era folosit doar de Anul Nou şi de Sărbătoarea Morţilor, când puneau în el ofrandele aduse strămoşilor.

Mama nu-i mai spuse nimic.

Isaku nu pricepuse care era legătura între acel bol de lemn şi ritualul din sat. Avea să afle de la Sahei, cel care îşi bătuse joc de neştiinţa lui, despre *o-fune-sama* şi despre bolul de lemn.

Sahei îi spuse că *o-fune-sama* erau vapoarele eşuate pe ţărmul plin de stânci, ce se întindea în faţa satului. De obicei, erau încărcate cu alimente, ustensile, delicatese, textile şi altele, bunuri care îmbunătăţeau mult viaţa oamenilor din sat. De asemenea, lemnul vapoarelor naufragiate printre stânci sau pe marea

zbuciumată era folosit pentru repararea caselor sau pentru mobilă. Ritualul organizat în sat înainte de venirea iernii consta de fapt în rugăciuni pentru ca vapoarele ce navigau pe mare să se zdrobească de stânci.

— Nu ştii ce se întâmplă în grota de pe plaja ciorilor, nu-i aşa? îl întrebă Sahei pe un ton de om matur, privind spre miazăzi cu ochii lipiţi de urdori.

Într-acolo era un mic promontoriu ce ieşea în mare, împrejmuit de spuma albă a valurilor. Deasupra promontoriului creşteau câţiva pini şi în apropiere se vedeau adesea ciori plutind în zbor.

— Despre grotă am auzit. Locul unde sunt aruncate cadavrele aduse de valuri la mal, nu? răspunse Isaku.

— Nu doar cele aduse de valuri, ci şi cele ale echipajului de pe *o-fune-sama*, spuse Sahei cu un zâmbet abia schiţat.

Isaku nu reuşi să prindă sensul cuvintelor

lui, dar înţelese semnificaţia ritualului şi de unde provenea bolul din casă.

Îi veniră în minte amintirile de la vârsta de trei ani şi pricepu, în sfârşit, că în acel an sosise *o-fune-sama*, şi de aceea părinţii lui şi ceilalţi oameni din sat erau aşa deveseli. Mai mult, îşi aminti că un an, doi după aceea mâncase bucate la care acum nici nu visa şi văzuse tot felul de lucruri nemaipomenite.

La sărbători sau atunci când murea cineva în sat, mama scotea seara orez dintr-un vas de lut ars şi făcea o fiertură subţire. Când Isaku avea febră, mama lua pe vârful degetului un praf alb dintr-un ulcior pe care îl ţinea cu mare grijă la piept şi îi dădea să lingă. Praful era atât de dulce, încât îl lua ameţeala. Auzise că era un medicament numit zahăr alb, care vindeca orice boală.

Nu putea uita nici lumina lampioanelor pe care le văzuse în seara Sărbătorii Morţilor. Erau ca o baghetă subţire, cenuşie, lungă de aproape

două degete, iar atunci când fusese aprins fitilul lampionului din faţă, Isaku scosese un ţipăt de uimire. Era atât de multă lumină, încât strălucirea ei îl orbea. I se părea extrem de straniu că un băţ aşa de mic poate să răspândească o lumină atât de puternică. Spre deosebire de făcliile sau fitilele cu untură de peşte, acesta nu scotea fum negru, ci, dimpotrivă, avea un miros dulceag. Flacăra era frumoasă, iar când şi când se auzea un pocnet uşor, lăsând să cadă câte un grăunte fin de lumină.

Şi acelea fuseseră, fără îndoială, obiecte pe care *o-fune-sama* le adusese în sat ca pe o binefacere, dar dispăruseră cât ai clipi. Satul se îmbogăţise de pe urma binecuvântărilor aduse de *o-fune-sama*, dar asta ţinea deja de domeniul trecutului. Şi totuşi, urme ale acelor binecuvântări mai puteau fi văzute încă: rogojina învechită din casa vecinilor, cufărul cu inscripţia „hepta“ ce se afla în casa

conducătorului satului sau găleţile mari de lemn, inscripţionate cu ideograma pentru „foc“, păstrate în unele gospodării. Era limpede că toate acestea, la fel ca bolul din casa lui Isaku, fuseseră aduse de pe *o-fune-sama*.

2

Cum toamna, anotimpul frunzelor multicolore, se apropia cu paşi repezi de sat, Isaku privea roşul aprins ce acoperea vârfurile munţilor din depărtare cu alţi ochi faţă de anul trecut.

Faptul că fusese inclus printre bărbaţii care incinerau morţii îl făcea să simtă bucuria de a fi tratat ca un adult, dar în acelaşi timp era conştient de poziţia sa în ierarhia satului, unde majoritatea oamenilor erau bătrâni, femei sau copii. Până cu un an în urmă, copil fiind, nu făcuse decât să privească ritualurile din sat, dar

din acel an – se gândi el – trebuia să se implice alături de ceilalţi adulţi în desfăşurarea acestora.

Sătenii se retraseră la gospodăriile lor. Isaku intră în casă după mama lui, trecând pe sub rogojina atârnată la intrare. Teru, sora sa, născută la sfârşitul anului trecut, plângea, umblând de-a buşilea. După vocea răguşită, s-ar fi zis că plângea de multă vreme. Când îşi zări mama, se târî către ea. De parcă nici nu i-ar fi păsat, mama se apropie de vasul de lut ars, luă apă cu un bol ciobit, sorbi zgomotos, apoi se îndreptă către closetul din spatele casei. La scurt timp se întoarse aranjându-şi poalele chimonoului, intră în cameră, se aşeză pe podea şi o luă nepăsătoare pe Teru pe genunchi. Îşi desfăcu reverul chimonoului, lăsând la vedere sânul bogat şi negricios. Teru se repezi asupra lui, mişcându-şi nerăbdătoare capul. Se auzea cum sugea; avea nasul înfundat. Din când în când îşi îndepărta faţa de la sân şi respira aspru, de n-ai fi zis că e doar un sugar, apoi apuca din

nou sânul. În ziua când murea cineva şi când era incinerat exista rânduiala să nu se muncească, pentru a nu tulbura liniştea celui mort. Isaku era bucuros că nu trebuia să iasă la pescuit; cu toate că era zi de doliu, se temea de reacţia mamei sale, care ura odihna. Se aşezase pe marginea aşternutului de rogoz şi din când în când îi arunca câte o privire. Fratele şi sora mai mică se jucau probabil pe munte, pentru că nu li se auzeau glasurile. Un fuior de fum violet se ridica din vreascurile din vatră, devenite cenuşă.

— S-a înroşit muntele! îi spuse Isaku mamei, măgulitor.

Mama tăcu. În casă era semiîntuneric. Razele soarelui ce apunea se strecurau prin găurile rotunde din scândurile uşii, formând un mănunchi de lumină care se proiecta pe tălpile uşor îndoite ale lui Teru.

— Adu lemne de foc! îi spuse mama îndesându-şi sânul în gura lui Teru.

Isaku se ridică degrabă şi ieşi afară pe uşa

din spate. Pe panta stâncoasă se legănau din loc în loc spicele de stuf. Soarele scăpăta printre versanţii munţilor şi jumătate din sat se cufundase deja în întuneric. Isaku luă un braţ de lemne din stiva rânduită de-a lungul peretelui din spatele casei.

În dimineaţa următoare Isaku plecă pe mare.

Până la venirea iernii, când marea devenea agitată şi prada se împuţina, trebuia să aducă acasă cât mai mult peşte şi scoici. Din fericire, caracatiţele de toamnă care veneau până în apropierea ţărmului erau mult mai numeroase decât în anii trecuţi.

Bărbaţi şi băieţi în jur de zece ani, în bărci mici, adunau caracatiţe printre stâncile submarine ce se întindeau de-a lungul ţărmului. Isaku împinse în mare barca lăsată de tatăl său şi începu să mânuiască vâsla.

Opri barca şi apucă un harpon cu coadă lungă. În vârful lui era prinsă o bucată de pânză

roşie, iar Isaku o arunca înspre umbrele dintre stânci sau în apropierea pâlcurilor dense de alge. Caracatiţele ascunse printre scobiturile stâncilor şi printre alge ieşeau la iveală şi se apropiau, luând bucata de pânză roşie care flutura drept hrană. Dintr-o mişcare abilă, Isaku le agăţa imediat cu vârful harponului.

Erau o sumedenie de caracatiţe, şi de fiecare dată când Isaku vâra harponul cu pânza în vârf în ascunzişurile dintre stânci, ieşeau câte trei-patru, iar el le străpungea imediat.

În urmă cu doi ani tatăl său îl învăţase cum să pescuiască şi să vâslească. Spre deosebire de mama sa, tatăl nu-l lovise niciodată, dar tăcerea apăsătoare a acestuia, când era supărat, îl îngrozea pe Isaku. De pildă, pe când învăţa cum să prindă caracatiţe, Isaku scăpase de nenumărate ori harponul în mare, dar tatăl său nu-i spusese nimic, ci doar îi aruncase o privire aspră ori de câte ori sărea în mare ca să-l recupereze.

Isaku ştia foarte bine că nu va fi văzut ca un bărbat adevărat dacă nu se pricepea la pescuit. De aceea pescuia cu mult sârg şi, chiar dacă nu era tocmai iscusit, începuse să iasă pe mare împreună cu ceilalţi bărbaţi, după ce tatăl său plecase în robie.

Pe plajă, bătrânii şi cei mai mici dintre copii adunau alge, în timp ce femeile înaintau în apa mării şi strângeau scoici de pe stânci.

Isaku îşi îndrepta când şi când privirea către vârfurile munţilor din depărtare, în timp ce continua să pescuiască caracatiţe. De la o zi la alta, roşul aprins cobora dinspre creste, colorând muntele, astfel încât frunzele înroşite se întindeau acum până pe versanţii din apropiere.

Temperatura scăzuse, iar apa mării era din ce în ce mai rece. Caracatiţele se apropiau de ţărm pâlcuri-pâlcuri şi uneori se iţeau chiar şi zece dintre ele, momite de o simplă fluturare a pânzei roşii. Isaku smucea harponul, aştepta să

dispară lichidul negru şi apoi îl arunca din nou în apă.

Frunzele copacilor de pe muntele din spatele satului începeau să se înroşească. Ca-n fiecare an în aceeaşi perioadă, caracatiţele se îndepărtau de ţărm. Oricât de mult ar fi agitat harponul cu pânza în vârf, nu se mai arătau decât sporadic, pentru ca apoi să dispară de tot.

Perioada pescuitului caracatiţelor de toamnă se sfârşise, dar captura din acel an fusese mai bogată decât în anii trecuţi.

În gospodării, oamenii le agăţaseră pe funii împletite din paie, desfăcute, şi le lăsaseră la uscat sub razele soarelui de toamnă. Caracatiţa era unul dintre felurile de mâncare ce nu putea lipsi de pe masa de Anul Nou. De aceea o vindeau, după ce treceau prin satul vecin, în cătunele din munţi, iar de banii primiţi oamenii îşi cumpărau cereale.

Ritualul de atragere a lui *o-fune-sama* se ţinea în perioada în care satul era acoperit de

frunzele de toamnă, iar la el participau toţi locuitorii.

O barcă cu o femeie de douăzeci şi opt de ani, însărcinată, avându-l la cârmă pe soţul acesteia, se îndepărtă de fâşia de plajă. Femeia ţinea deasupra capului o mică ghirlandă sacră din paie şi privea în largul mării, în timp ce barca se legăna pe valuri.

Barca înaintă dibace printre stânci şi în cele din urmă se opri. Femeia aruncă ghirlanda în mare. Sătenii adunaţi pe mal îşi împreunară mâinile, în semn de rugăciune. Prin femeia însărcinată din barcă, sătenii se rugau pentru un pescuit îmbelşugat, iar aruncarea ghirlandei în apă simboliza dorinţa lor ca un vas ce naviga pe mare să naufragieze printre stâncile din faţa satului.

Isaku, mama sa, ce o purta în spate pe Teru, fratele şi sora mai mică, cu toţii priveau cum barca se întorcea la ţărm, ridicându-se şi coborând printre valuri. Era maree înaltă şi

stâncile dispăruseră aproape în întregime în apă, dar pe alocuri marea era încă înspumată.

De îndată ce barca ajunse la ţărm, femeia coborî pe nisip. În mijlocul oamenilor adunaţi pe plajă se făcuse cărare. Tânăra înainta printre ei, iar aceştia, rând pe rând, o urmau. De obicei veselă, urca acum panta ţărmului cu o figură rigidă, de nerecunoscut.

Când ajunse la drum, femeia se îndreptă cu paşi domoli spre casa conducătorului satului.

Isaku păşi şi el pe pământul bătătorit de la intrare, în urma celorlalţi bărbaţi, privind cercetător interiorul casei, printre trupurile celor din faţa lui. Bătrânul conducător al satului stătea aşezat pe genunchi, având în faţă o măsuţă în formă de cutie, pe care se afla un bol plin cu mâncare. Femeia îngenunche dinaintea lui, cu capul plecat deasupra mâinilor lipite de pământ. Era pentru prima dată când Isaku vedea acest ritual, până în acel an nefiindu-i permis să intre în casă.

Femeia se ridică în picioare, îşi prinse poalele chimonoului, se apropie de măsuţă şi o răsturnă cu o lovitură puternică de picior. Bolul zbură, iar mâncarea se împrăştie pe jos. Femeia se aşeză din nou dinaintea conducătorului satului plecând capul. Întoarcerea măsuţei cu susul în jos reprezenta dorinţa ca un vas să se răstoarne, iar cu aceasta ritualul luă sfârşit.

Sătenii se împrăştiară pe la casele lor. În ziua ritualului nu era voie să se muncească, aşa că Isaku o urmă pe mama sa pe drumul îngust ce ducea către casa lor. La câţiva paşi înainte mergeau Senkichi, cel mai priceput bărbat din sat la cioplirea bărcilor dintr-un singur trunchi de copac, şi familia acestuia. În copilărie, Senkichi îşi rupsese femurul, rămânând cu un picior mult mai scurt decât celălalt. Fiica lui cea mare era vândută în robie şi umbla vorba că şi cea de-a doua fată, de cincisprezece ani, urma să fie vândută în curând.

Isaku o privea atent pe cea de-a treia fată,

Tami, cum mergea în spatele tatălui ei. Semăna cu soţia lui Senkichi şi avea pielea uşor negricioasă, dar ochii îi erau pătrunzători şi linia nasului bine conturată. Mişcările ei erau mlădioase, feline. De câte ori o vedea pe Tami, Isaku îşi simţea trupul înfierbântându-i-se într-un fel neobişnuit.

În sat era permis ca un tânăr ce împlinise cincisprezece ani să se apropie de fata pe care o voia de soţie, pentru a-i cuceri dragostea. Exista obiceiul ca băiatul să se strecoare noaptea în casa fetei, iar familia să-i accepte tacit prezenţa, dacă fata nu refuza să se culce cu el. Isaku îşi dorea cu ardoare să o poată strânge în braţe pe Tami. Îl îngrijora faptul că Tami era cu un an mai mare decât el şi nu se împăca cu gândul că ea se putea oferi altui bărbat până când el avea să împlinească cincisprezece ani.

Îl neliniştea şi faptul că Tami, asemenea surorilor ei mai mari, putea fi vândută în robie. De obicei, femeile erau vândute ca servitoare,

dar puţine se mai întorceau în sat după ce li se termina perioada de robie. Unele aveau oroare de sărăcia din sat, iar altele îşi găseau un bărbat în această perioadă şi-şi făceau o familie imediat ce se eliberau. Iar dacă se întorceau în sat, cele care lucraseră în slujba cuiva o perioadă de zece ani şi trecuseră de vârsta măritişului se mai puteau căsători doar cu bărbaţi rămaşi văduvi. Erau şi bărbaţi cu soţii mai în vârstă decât ei, dar Isaku se-ndoia că va putea ajunge vreodată să trăiască sub acelaşi acoperiş cu Tami.

Ajunşi la o răscruce, Tami şi părinţii ei o luară pe poteca ce se-ntindea de-a lungul ţărmului. Isaku privi atent picioarele lui Tami, care se zăreau de sub chimonoul prea mic.

Vântul dinspre nord-vest începuse să adie peste sat.

Isaku muncea din greu, mergând în pădure să taie copaci, pe care-i căra acasă, să facă

lemne pentru foc. În zilele când marea era calmă, ieşea cu barca la pescuit.

Roşul aprins de pe vârfurile din depărtare dispăruse, iar culoarea copacilor crescuţi din abundenţă pe coasta din spatele satului pălea, pe măsură ce temperatura scădea de la o zi la alta.

Frunzele copacilor se uscau şi cădeau necontenit. În zilele cu vânt puternic, o sumedenie de frunze uscate zburau dinspre munte, iar multe ajungeau până departe în mare, după ce cădeau pe cărările din sat şi pe acoperişuri.

Marea deveni agitată. Valurile învolburate se spărgeau de stânci, iar stropii de apă împroşcau casele din apropierea malului. Vuietul valurilor acoperea satul.

După asfinţitul soarelui, pe plaja îngustă cu petriş de lângă ţărm, începu făcutul sării.

Femeile înşirară pe plajă aproximativ treizeci de tăvi subţiri, aduse din magazia casei conducătorului satului, le umplură cu nisip,

peste care turnară apă de mare, adusă cu găleata. Nisipul uscat de razele soarelui era spălat din nou cu apă de mare, iar apa plină de sare astfel obţinută era pusă în găleţi şi cărată pe ţărmul stâncos, unde erau pregătite două cazane mari. Fiecare familie în parte punea în mod egal la dispoziţie lemne, iar bărbaţii păzeau focul pe rând, până dimineaţa, când sarea era gata. Oamenii din sat nu se puteau lipsi de sare, iar obţinerea ei era un fel de ritual pentru a grăbi sosirea lui *o-fune-sama*.

3

Isaku cobora poteca de munte, ducând în spate o legătură de lemne uscate.

Cerul se colorase rubiniu, iar marea era zbuciumată. Valurile înalte se izbeau puternic de mal sau de promontoriu şi apoi se împrăştiau. Când venea iarna, de obicei marea era agitată patru zile, iar două era calmă, însă din pricina vântului şi a valurilor furioase care nu mai conteneau de trei zile, sătenii nu puteau merge la pescuit.

Cărarea era mărginită de stânci, iar Isaku se străduia să nu se prăbuşească sub greutatea

lemnelor.

Acoperişurile caselor se zăreau din ce în ce mai aproape. Mama stătea în pragul uşii din spatele casei şi privea spre el, făcându-i semn cu mâna să vină degrabă.

Isaku coborî în spatele casei, sprijinindu-se într-un toiag.

— Te-a căutat un trimis al conducătorului satului. Are treabă cu tine. Du-te imediat la el! spuse mama dintr-o suflare.

Isaku îl văzuse pe conducătorul satului de vreo câteva ori, dar acesta nu-i vorbise niciodată. Habar n-avea de ce l-ar fi putut chema.

— Mişcă-te mai repede! spuse mama, apropiindu-se de el, eliberându-l de povara din spinare – aşa cum nu mai făcuse niciodată – şi lovindu-l uşor pe spate ca să plece.

Isaku o luă încet la fugă. Rubiniul cerului păli, iar marea începu să se întunece. Valurile stropeau ţărmul stâncos.

Isaku îşi continuă drumul şi urcă scările de piatră. Bătrânul care lucra în casa conducătorului satului strângea nişte cereale, înşirate pe o rogojină de paie.

Isaku intră în pridvor şi îngenunche, plecându-şi capul. Conducătorul satului era aşezat lângă vatră.

Isaku îşi spuse numele şovăitor. Îi era teamă că va fi mustrat pentru ceva şi genunchii începură să-i tremure.

— Din seara asta vei merge la făcut sare! Pentru că e prima noapte, stai pe lângă Kichizo şi învaţă cum se face, apoi te vei descurca de unul singur! Să nu laşi focul să se stingă.

Vocea conducătorului satului era subţire şi ascuţită, ca de copil.

Isaku îşi plecă fruntea la pământ.

— Du-te!

După aceste cuvinte, Isaku se retrase pe genunchi spre uşă, se ridică în picioare şi ieşi.

Trupul îi ardea şi un zâmbet îi lumina

chipul. I se poruncise să păzească focul pentru făcutul sării, iar asta însemna că era considerat adult. Avusese un presentiment că aşa va fi încă de când fusese lăsat să muncească alături de ceilalţi bărbaţi la incinerarea bătrânului mort, dar acum, când devenise certitudine, îl cuprinse o bucurie greu de stăpânit. Alergă spre casă, pe drumul ce se-ntindea de-a lungul ţărmului. Pe cer se aşternuseră deja nuanţele serii.

Isaku plecă de acasă, ţinând o făclie în mână. Auzind că băiatului ei i se poruncise să ajute la făcutul sării, mama devenise neobişnuit de binedispusă, prăjise boabe de soia şi i le dăduse ca să aibă ce mânca pe timpul nopţii.

Flacăra făcliei tremura în adierea vântului. Isaku coborî de pe drum pe ţărm. Pe plaja din faţă se zăreau focul şi o umbră de om mişcându-se.

Grăbi pasul şi se apropie de acea umbră. Bărbatul îl privi cu un ochi. Celălalt ochi era

alb-albăstrui, tulbure şi fără vedere. Bun prieten cu tatăl lui, Kichizo era persoana potrivită care să-l înveţe pe Isaku cum se făcea sarea.

Pe fâşia de nisip de pe plajă erau puse în două locuri nişte pietre grele, ca temelie, şi pe fiecare dintre ele erau aşezate două cazane imense. Crengile uscate de sub unul dintre ele ardeau deja.

— Aprinde focul şi la celălalt, spuse Kichizo, uitându-se spre cazanul aflat la vreo zece metri depărtare.

Isaku încuviinţă tărăgănat, trase o legătură de crengi uscate de sub rogojina de paie, o luă în spate şi o cără lângă cazan. O puse în interiorul postamentului de piatră şi aruncă peste ea o creangă aprinsă. Când crengile începură să trosnească, Isaku adăugă câteva lemne.

Şi de sub cel de-al doilea cazan începură să se înalţe flăcări, unduindu-se în bătaia vântului care sufla dinspre mare, împrăştiind scântei pe

nisip. Isaku privea focul aşezat lângă Kichizo pe o buturugă, în baraca improvizată din scânduri.

Kichizo se îmbolnăvise la ochi în urmă cu câţiva ani şi, cum nu mai putea merge la pescuit, fusese nevoit să-şi vândă soţia în robie, pe trei ani. După ce îşi terminase serviciul într-un port de la marginea dinspre miazăzi a insulei, ea se întorsese în sat. Dar, din ziua în care îşi încheiase robia şi până se întorsese, trecuse aproape jumătate de an, stârnind bănuiala soţului că în timpul robiei ea s-ar fi culcat cu un alt bărbat.

Printre oamenii din sat umbla zvonul că perioada de robie îi fusese prelungită pentru că rămăsese însărcinată şi trebuia să scape de copilul pe care îl născuse, dar nimeni nu ştia ce se întâmplase cu adevărat.

Kichizo o bătuse, o călcase în picioare şi, în cele din urmă, îi tăiase părul. Ea venea plângând la Isaku acasă şi de fiecare dată

părinţii acestuia interveneau ca să-i împace. Kichizo încetase să o mai trateze cu cruzime după ce conducătorul satului îl mustrase aspru, însă devenise un bărbat posomorât, ursuz.

Kichizo venea deseori serile acasă la Isaku. Uneori aducea sake făcut din meişor şi asculta, încuviinţând din cap, poveştile pescăreşti spuse de tatăl lui Isaku.

— Ştii de ce se face sarea pe plajă, nu? îl întrebă Kichizo cu ochiul bun îndreptat spre el.

Sarea obţinută era de-ajuns întregului sat pentru un an de zile şi era împărţită fiecărei familii, după numărul de persoane. Însă Isaku îşi dădu seama că altul era adevăratul motiv, din moment ce Kichizo întrebase de ce se face „pe plajă“.

— Ca o chemare pentru *o-fune-sama*, nu? spuse Isaku privindu-l în ochi pe Kichizo.

Acesta îşi întoarse privirea către cazan, fără să scoată o vorbă. Din expresia lui, Isaku simţi că nu-l mulţumise răspunsul.

Isaku îşi zise că, din moment ce-i fusese încredinţată sarcina de a face sare, trebuia să ştie totul despre asta. Nu înţelegea multe dintre rânduielile din sat, dar acum, că fusese acceptat în rândul adulţilor, nu mai putea să le ignore. Data viitoare, când avea să-i vină rândul, trebuia să facă focurile de unul singur, aşa că era mai bine să afle de la Kichizo totul, fără să-i scape nimic.

— Să faci sare nu este oare o rugăciune pentru ca *o-fune-sama* să eşueze pe plajă? întrebă Isaku.

— Nu este doar o rugăciune. Se urmăreşte atragerea pe plajă a vapoarelor care navighează în larg.

Pe figura lui Kichizo apăru o uşoară nerăbdare.

— Pentru a atrage vapoarele?

— Da. Când începe să bată vântul dinspre nord-vest, marea se înfurie şi multe vapoare din larg dau de greu. Noaptea, dacă apa pătrunde pe

punte, sunt nevoite să arunce încărcătura peste bord, ca vaporul să nu se scufunde. Atunci, dacă văd în întuneric focurile de la cazanele de făcut sare, marinarii se gândesc că acolo sunt case de oameni şi îndreaptă vaporul în direcţia ţărmului.

Ochiul lui Kichizo strălucea cercetând figura lui Isaku, care la rândul lui îl privi pe Kichizo, apoi se uită înspre mare. Linia dintre cerul înstelat şi marea întunecată se zărea vag. Sub apă erau stânci ce se întindeau pe o suprafaţă destul de mare. Pescarii din sat se puteau strecura cu bărcile printre ele, dar vapoarele mari aveau să-şi zdrobească fără îndoială carena.

Isaku avu impresia că, în sfârşit, înţelege. Ştia că făcutul sării era un ritual de rugăciune pentru a atrage vapoarele să naufragieze, dar îşi dădu seama că era şi o formă de a grăbi naufragiul.

Dacă scopul ar fi fost doar obţinerea sării,

era mai convenabil să se facă în timpul zilei, dar acum înţelesese motivul pentru care avea loc numai noaptea şi de ce nu se făcea şi în nopţile când marea era calmă, când vapoarele nu intrau în derivă din cauza vântului nefavorabil.

— Focul nu mai arde cu putere, spuse Kichizo îndreptându-se de mijloc.

Isaku se ridică în picioare şi îl urmă. Desfăcu rogojina şi luă în braţe o legătură de crengi uscate. Apoi se apropie de cazanul din dreapta şi aruncă crengile sub el.

Se spunea că marinarii de pe vapor, a căror viaţă era în pericol în nopţile cu furtună pe mare, făceau orice să scape de moarte. Aruncau încărcătura în apă, îşi tăiau părul şi se rugau pentru protecţia divină, iar atunci când pericolul creştea, tăiau catargele pentru a-l stabiliza. În ochii lor, flăcările de la cazanele de făcut sare păreau a fi lumina din casele de pe ţărm şi, de bucurie că rugăciunile le-au fost ascultate, îndreptau vaporul în direcţia lor.

Focul se înteţi, după ce crengile fură cuprinse de flăcări. Când Isaku se întoarse în baracă, Kichizo se aşeză pe o buturugă şi începu să pună una peste alta câteva crengi. Aprinse una şi o acoperi cu vreascuri. Isaku îşi întinse mâinile către foc. Frigul se înăsprise.

— *O-fune-sama* vine la chemarea acestor focuri, nu? întrebă Isaku îndreptându-şi ochii strălucitori către Kichizo.

Acesta încuviinţă şi spuse cu voce joasă:

— În ultima vreme nu prea, dar şi când vor veni, vor veni una după alta. Când am început să merg cu tatăl meu la pescuit, *o-fune-sama* a sosit în fiecare an, patru ani la rând. Când aveam unsprezece ani, au venit şi trei la rând într-o singură iarnă. De fiecare dată, atrase de focurile de la făcutul sării. Pe atunci nimeni nu era nevoit să se vândă în robie.

Isaku se gândea că Kichizo era aşa de vorbăreţ pentru că se simţea în largul lui faţă de el, fiul unui prieten foarte apropiat. În acelaşi

timp, motivul limbuţiei lui Kichizo ar fi putut fi şi altul: faptul că fusese nevoit să-şi vândă soţia în robie. Chiar dacă se îmbolnăvise la ochi, nu ar fi fost silit s-o vândă, şi căsnicia lor nu s-ar fi răcit, dacă ar fi sosit *o-fune-sama*.

Isaku privea marea. Îi veni în minte Tami, cea de-a treia fată a lui Senkichi, cel priceput să facă bărci din trunchiuri de copac. Fiica cea mare a lui Senkichi fusese dată în robie şi se zvonea că urma şi cea de-a doua fiică. Dacă marea nu avea să-i binecuvânteze în următorii câţiva ani, Tami putea avea şi ea, negreşit, aceeaşi soartă ca surorile ei mai mari.

Isaku îşi pierdu calmul şi începu să se agite. Nici tatăl lui nu ar fi fost nevoit să se vândă dacă ar fi venit *o-fune-sama*. Viaţa oamenilor din sat depindea în mare măsură de sosirea acesteia.

— Misiunea noastră la făcutul sării e să ţinem tot timpul focurile aprinse şi să observăm când vine *o-fune-sama*, spuse Kichizo cu ochiul

strălucindu-i roşu, de la flacăra focului.

— Oare o să vină în iarna asta? întrebă Isaku privind spre mare.

— Nu se ştie. Când începe să bată vântul dinspre nord-vest, cei care fac negoţ pe mare nu mai trimit vapoarele în larg de frica valurilor. Dacă trebuie neapărat să transporte ceva, atunci aleg să ridice ancora într-o zi când marea este calmă. Majoritatea vapoarelor transportă orez, mormăi Kichizo.

Isaku se încălzi de la foc şi dintr-odată simţi cum somnul pune stăpânire pe el. Corpul îi înţepeni şi pleoapele îi atârnau grele. Dacă s-ar fi lăsat învins de somn, nu i s-ar mai fi permis să stea de veghe la făcutul sării, iar mama s-ar fi înfuriat cumplit şi l-ar fi snopit în bătaie. Gândul că putea fi dispreţuit de oamenii din sat îl îngrozea.

Isaku se ridică în picioare, fugi afară din baracă şi se apropie de unul dintre cazane. Bătea un vânt rece. Se ridică pe vârfuri şi privi

în cazan. Apa cu sare fierbea şi aburii clocoteau. Se uită la foc, apoi mai luă un braţ de vreascuri şi le aruncă sub cazan. Somnul îi trecu pe nesimţite.

Se lumina de ziuă.

Focurile se stinseseră. Toată apa se evaporase şi ceva alb se depusese pe fundul cazanelor, până aproape de margini. Ascultând indicaţiile lui Kichizo, Isaku acoperi fiecare cazan cu câte o jumătate de capac mare. Obţinerea sării era lăsată în seama femeilor, care aveau să coboare pe plajă, după ce cazanul se răcea complet.

Faţa, mâinile şi picioarele, până şi hainele îi erau ude, de parcă ar fi fost îmbibate cu sare. Trupul îi ardea, după o noapte nedormită.

— Hai să mergem! spuse Kichizo pornind la pas de-a lungul malului. Isaku îl urmă, îndreptându-se către drumul ce ducea în sat.

Când intră în casă, din oala de pe foc ieşeau deja aburi, iar fratele şi sora mai mică stăteau

aşezaţi lângă vatră. Isaku agăţă câte o găleată de lemn de o parte şi de alta a unei cobiliţe şi plecă să aducă apă de la fântâna din apropiere. Marea începuse să se lumineze, iar stelele clipeau stins într-un singur colţ de pe cer. Întors acasă, se aşeză într-o parte a vetrei şi îşi puse într-un bol fiertura de cereale şi legume. Ar fi vrut să-i spună mamei că terminase cu bine treaba la cazanele de sare, dar tăcerea ei îl făcu să ezite.

Mama le puse din fiertură şi fratelui, şi surorii mai mici ai lui Isaku, iar oala se goli. Apoi, ca de obicei, turnă apă în oală.

Când apa fierse, Isaku îşi puse singur în bol şi bău. Două boabe de cereale se lăsaseră pe fundul bolului.

Isaku murmură cu sfială că voia să doarmă puţin.

Mama tăcu, iar el se ridică şi se băgă sub aşternutul de rogoz. Într-o clipă, îl fură somnul.

După vreo oră, simţi cum cineva îi trage rogojina de pe el şi-l bate peste obraz. Isaku

încercă să se ferească.

— Până când ai de gând să dormi? Scoală şi munceşte. Marea e liniştită.

Înaintea ochilor îi apăru chipul mamei.

Isaku sări din aşternut şi coborî în pridvor. Mama îşi puse coşul de paie în spate şi plecă. Isaku o urmă, luând cu el uneltele de pescuit.

Îşi simţea trupul greu de nesomn, se freca la ochi şi căsca.

Pe plajă, femeile scoteau sarea din cazane în găleţi şi o cărau acasă la conducătorul satului, unde se împărţea fiecărei gospodării.

Pe ţărm se zăreau femei, bătrâni şi copii, cu trupurile aplecate. În zilele când marea era calmă, după o furtună îndelungată, scoici şi alge de toate felurile erau aduse la ţărm. Uneori erau azvârlite pe mal bucăţi de lemn de la vapoarele naufragiate, fructe de la arborii purtaţi de mare din ţinuturi îndepărtate sau fragmente de obiecte casnice. Mama se îndrepta cu paşi repezi spre ţărm.

Bărcile pluteau pe mare. Spre deosebire de noaptea de dinainte, vântul nu mai bătea, iar marea era liniştită, scăldată în lumina plăpândă a soarelui.

Isaku intră în apa rece, trase barca de la mal şi o împinse în larg. De fiecare dată când apuca vâsla, îşi amintea de tatăl său. Mânerul vâslei era neted şi, ştiind că palmele tatălui său îl şlefuiseră aşa, îl simţea mereu aproape.

Începu să vâslească uşor.

Pe plajă se vedeau aliniate cazanele din fier. Sarea fusese scoasă dintr-unul, iar femeile se adunaseră în apropierea celuilalt. Dintr-odată se opriră şi priviră înlargul mării. Isaku îşi întoarse şi el capul, urmărindu-le privirile.

În umbra promontoriului apăruse un vapor ce putea transporta chiar şi trei-patru sute de *koku*[2] de orez. Velele zdrenţuite erau uşor umflate. În partea de sus se afla un însemn din două linii negre, iar pe punte se zăreau oamenii şi încărcătura. Viteza vaporului era mică şi se

îndrepta încet către sud-est.

2. Unitate de măsură a capacităţii vapoarelor ce transportau orez; 100 de *koku* reprezintă echivalentul a 15 tone. (*N. tr.*)

Isaku se holbă la vaporul care dispăru, în cele din urmă, în umbra micului promontoriu, deasupra căruia pluteau în zbor nişte ciori.

La scurt timp după terminarea recoltării, începeau să treacă des vapoare încărcate cu orez. Unele navigau departe în larg, iar altele, paralel cu ţărmul.

Vapoarele aparţinând unui domeniu feudal aveau imprimată, mare, emblema domeniului în mijlocul velelor. Cel care trecuse prin faţa satului în acea zi avea doar două linii negre în partea de sus a velelor, semn că aparţinea fără îndoială unui negustor. Aşteptase să se potolească furtuna şi apoi plecase din port.

În zilele cu furtună pe mare, focurile pe plajă se aprindeau odată cu lăsarea serii.

Isaku află că şi lui Sahei i se poruncise de către conducătorul satului să ajute la făcutul sării. Se spunea că acasă la Sahei majoratul acestuia fusese sărbătorit cu supă cu găluşte din aluat de hrişcă şi sake din mei. Isaku îl invidia pentru acest ospăţ, dar gândindu-se la situaţia familiei sale, cu tatăl vândut în robie, ştia că n-avea cum să fie sărbătorit astfel. Mai mult, simţea presiunea poziţiei în care era, de a-i proteja alături de mama sa pe fratele şi sora mai mică, să nu moară de foame în lipsa tatălui.

Cam o dată la zece zile îi venea rândul la făcutul sării. Când se lăsa seara, cobora singur pe plajă şi până se lumina de ziuă avea grijă să pună lemne pe foc. Dacă-l încerca somnul, sărea învârtindu-se în jurul barăcii, mergea pe mal sau intra cu picioarele în apa rece şi se uita spre marea întunecată să vadă dacă nu cumva se apropia *o-fune-sama*.

Ziua, din când în când, se zărea câte un vapor. Cel mai adesea, când marea era calmă,

dar uneori şi când era zbuciumată. Vaporul se legăna puternic din pricina valurilor şi se îndepărta cu o viteză destul de mare, după ce velele lăsate la jumătate erau umflate de vânt. Şi Isaku, şi ceilalţi săteni se holbau la fiecare vapor care trecea.

De câte ori le vedea, ştia că vor fi altele care vor străbate marea furtunoasă şi pe timp de noapte.

Auzise o poveste înfricoşătoare de la Sahei, care apăru într-o dimineaţă, pe când Isaku îşi termina cel de-al treilea rând la făcutul sării şi turna nisip peste jarul focului din baracă.

— Cum merge? îl întrebă Sahei, aşezându-se pe buturuga din baracă.

Pe Isaku îl deranja faptul că Sahei îl privea de sus, dar era impresionat de trupul acestuia, mult mai robust decât al lui, şi de felul în care vorbea, ca un adult. Uneori, ochii lui Sahei aveau sclipirea unui om trecut prin viaţă.

— Mă descurc, spuse Isaku, luându-şi privirea de la Sahei.

— Ţi se face somn, nu-i aşa? îl întrebă Sahei, încercând să-i vadă chipul.

Din cuvintele lui, Isaku înţelese că şi Sahei se străduia să nu adoarmă şi se mai linişti.

— Da, cam aşa… zise Isaku, aşezându-se lângă Sahei pe buturugă, şi se frecă la ochi.

— Ţi se face somn pentru că nu te concentrezi îndeajuns. Dacă te-ai gândi ce treabă importantă faci, ţi-ar dispărea somnul.

Pe faţa lui Sahei înflori un zâmbet.

Isaku îşi ţinu gura. Dacă i-ar fi dat o cât de mică ocazie, Sahei l-ar fi pus la punct, fără să stea pe gânduri.

Conducătorul satului îi poruncise mai întâi lui Isaku să meargă la făcutul sării, şi asta nu-i picase bine lui Sahei, care îşi lua acum o atitudine provocatoare.

Cu toate astea, Isaku recunoştea că Sahei avea dreptate şi că somnul nu l-ar mai fi chinuit

dacă ar fi rămas încordat. Poate că Sahei se concentra la făcutul sării fără să i se facă somn şi stătea de veghe, urmărind ce se întâmpla pe mare noaptea. Isaku clipi încet din ochi, resemnat.

— Ai auzit despre *o-fune-sama* şi dregător, nu? întrebă Sahei uitându-se fix la Isaku din profil.

Isaku îşi îndreptă privirea către Sahei. Habar n-avea ce legătură putea fi între *o-fune-sama* şi dregător. Nici tatăl, nici mama lui nu vorbeau aproape niciodată despre sat, dar acasă la Sahei, bunicul şi părinţii lui discutau despre tot felul de lucruri, aşa se făcea că Sahei ştia atât de multe.

Din această pricină Isaku şovăi faţă de Sahei.

— Dregător? şopti el îndoielnic.

— Nu ştii? Nu ştii, deşi ai acceptat sarcina de a face sare... zise Sahei dispreţuitor.

Isaku era mânios din pricina atitudinii lui,

dar şi neliniştit în acelaşi timp. Nu văzuse niciodată un dregător, dar auzise că erau fiinţe înfricoşătoare. Dregătorii îi prindeau pe oameni, îi legau cu sălbăticie, le tăiau capul, îi crucificau, le dădeau foc şi îi împungeau întruna cu o suliţă în coaste. Cuvintele lui Sahei, care făceau aluzie la faptul că nu era pregătit să participe la făcutul sării, din moment ce nu ştia că acei dregători aveau legătură cu *o-fune-sama*, îl lăsară cu sufletul la gură.

— Nu-mi spui ce e cu dregătorul? îl întrebă pe Sahei.

Sahei se uita în tăcere la femeile care începuseră să care sarea pe plajă.

— Am auzit de la bunicul meu... începu Sahei.

Se întâmplase înainte de a se naşte bunicul lui, în iarna unui an în care venise *o-fune-sama*. Era tot o noapte cu furtună pe mare, iar un vapor în derivă s-a apropiat de ţărm, ademenit de focurile de pe plajă, şi s-a zdrobit de stânci.

Era un vapor mare, iar încărcătura rămasă după ce o parte fusese aruncată în mare era destul de însemnată.

— Oamenii din sat parcă îşi pierduseră minţile de bucurie, dar când au dat cu ochii de vele au încremenit, spuse Sahei cu o figură aspră.

Pânzele au fost coborâte, iar emblema mare imprimată în mijloc indica faptul că vaporul aparţinea unui domeniu feudal. Transporta bunuri oficiale, pentru care, dacă le-ar fi furat, aveau să fie aspru pedepsiţi. Cuprinşi de spaimă, sătenii s-au dus cu o barcă şi i-au salvat cu greu pe căpitan şi pe marinarii ce rămăseseră pe vaporul naufragiat. Au aşteptat să se liniştească furtuna, au transportat încărcătura pe plajă şi au ridicat la mal velele şi bucăţile distruse din lemnul vaporului. La baza promontoriului au descoperit cadavrele a doi reprezentanţi ai domeniului, al unui marinar şi al unui bucătar, ce muriseră înecaţi, după ce

fuseseră aruncaţi de valuri peste bord.

Un mesager fusese trimis în satul vecin, de dincolo de munte, iar după şapte zile sosise un dregător tânăr, însoţit de două ajutoare. Sătenii, în frunte cu conducătorul, i-au întâmpinat în genunchi, în grădina casei acestuia.

Sătenilor le era teamă să nu se fi descoperit că focurile de la făcutul sării erau menite să atragă naufragiul vapoarelor care navigau pe mare. Conducătorul satului răspunsese doar cu „da“ la întrebările oficialului, ţinându-şi fruntea lipită de pământ şi tremurând din tot corpul.

Din fericire, dregătorul nu bănuia nimic. Făcutul sării pe plajă era un lucru normal şi, prin urmare, comandantul vaporului luase focurile drept făcliile de la casele oamenilor şi îndreptase vaporul către ţărmul stâncos. Din mărturiile celor salvaţi, oficialul ajunsese la concluzia că intervenţia sătenilor faţă de vasul naufragiat fusese exemplară. Întreg satul adunase încărcătura de pe vapor şi resturile de

lemn ale acestuia, le uscaseră la soare şi le înghesuiseră în casa şi în grădina conducătorului satului. Cele patru cadavre fuseseră îngropate pentru un timp într-un colţ din grădina conducătorului, unde se pusese şi un steag de doliu.

Dregătorul îşi zisese că nu avea nici un motiv să-i învinovăţească şi părăsise satul, însoţit de cei ce supravieţuiseră naufragiului.

După o vreme, dregătorul se întorsese cu câţiva hamali mânând nişte boi, adunaseră încărcătura de pe vas depozitată în casa conducătorului satului, o urcaseră pe spinarea boilor şi plecaseră cu ea. Luaseră şi pânza de la vele, dar lăsaseră în sat, drept răsplată, bucăţile de lemn din vaporul distrus.

Binecuvântarea pentru sat fusese neînsemnată, dar sătenii erau liniştiţi, mulţumiţi că scăpaseră fără nici o pedeapsă. Dar tulburarea lor nu se domolise uşor, şi în acel an hotărâseră să nu mai facă sare.

Şi-au recăpătat liniştea abia când a venit primăvara, dar la scurt timp o nouă nenorocire avea să se abată asupra lor.

Într-o zi, trei bărbaţi ducând cu ei câţiva boi s-au ivit pe drumul de munte. Arătau sinistru, iar unul dintre ei, care avea o sabie scurtă, cu teaca tocită, s-a înfăţişat acasă la conducătorul satului. Spunea că este dregător şi pretindea că unii oameni din sat ascundeau din marfa de pe vaporul naufragiat.

Uluit, conducătorul căuta să se apere cu vocea tremurândă, dar bărbatul nu-l asculta. A doua zi au plecat pe drumul pe care veniseră, cu cireada de boi cărând în spinare hrană şi alte provizii luate cu forţa, sub ameninţarea sabiei, din fiecare gospodărie, inclusiv din cea a conducătorului satului.

După ce au plecat, sătenii şi-au dat seama că nu fuseseră decât nişte falşi dregători. Bărbaţii din sat îşi pregătiseră cuţite şi beţe ca să-i omoare dacă aveau să se mai întoarcă, dar n-au

mai călcat pe acolo.

— Vapoarele *daimyo*[3]-ului sunt mari şi navighează în larg, departe de ţărm. Sunt solid construite şi foarte rar ajung să naufragieze. *O-fune-sama*, vapoarele care naufragiază, navighează urmărind linia ţărmului şi aparţin negustorilor. Se întâmplă uneori ca un vapor al *daimyo*-ului să ajungă *o-fune-sama*. Şi bunicul, şi tata mi-au spus să mă uit mai întâi la însemnul de pe vele, dacă sunt cumva de serviciu la făcutul sării atunci când vine *o-fune-sama*. Pe tine nu te-au atenţionat? spuse Sahei uitându-se ţintă la Isaku.

3. *Daimyo* – stăpâni feudali aparţinând elitei samurailor. (*N. tr.*)

Acesta dădu din cap că nu. Îi era necaz că Kichizo, cel care îl iniţiase în făcutul sării, nu îi pomenise nimic despre vele. Se gândea că, dacă tatăl lui ar fi fost acasă, i-ar fi atras fără îndoială atenţia asupra emblemei, aşa cum făcuseră

bunicul şi tatăl lui Sahei.

— Mai e şi altceva la care trebuie să fiu atent? întrebă Isaku, recunoscător în sinea sa lui Sahei pentru că-i spusese despre însemnul de pe vele.

Sahei îşi plecă capul într-o parte, privind spre plajă, şi spuse de parcă atunci şi-ar fi amintit:

— Tata mi-a spus că dacă văd *o-fune-sama* să alerg direct la conducătorul satului să-i spun înainte de a merge acasă sau oriunde altundeva.

Isaku se gândi că trebuia să reţină şi acest lucru. Dacă ar fi văzut *o-fune-sama*, de uimire, primul gând ar fi fost să dea fuga acasă să-i spună mai întâi mamei.

Pe plajă femeile scoteau sarea din cazane, umpleau găleţile de lemn, apoi începeau să le care. Cerul era înnorat, iar spuma valurilor împroşca stâncile de lângă ţărm.

— S-ar putea ca şi tatăl meu să plece în robie, spuse Sahei aproape în şoaptă, cu ochii

îndreptaţi spre plajă.

Isaku îl privi fix, din profil. Sahei mai avea o soră mai mare, deja măritată, o altă soră tot mai mare, de paisprezece ani, şi un frate mai mic cu doi ani decât el. În seara în care lui Sahei i se poruncise să meargă la făcutul sării, sărbătoriseră cu toţii acasă, deşi erau poate la fel de nevoiaşi şi ei, ca şi familia lui Isaku. Sora de paisprezece ani venea înaintea lui în ordinea vânzării în robie, dar la sfârşitul perioadei, când s-ar fi întors în sat, ar fi avut cu mult peste vârsta favorabilă măritişului şi nu ar mai fi luat-o nimeni de soţie. Tatăl lui Sahei hotărâse probabil să se vândă pe sine în robie, din milă faţă de fiica lui.

— Bunicul plânge, zice că s-ar fi dus el, dacă ar fi fost un pic mai tânăr.

Sahei îşi destinse obrajii încordaţi. Tatăl său nu ar mai fi fost nevoit să se vândă dacă ar fi venit *o-fune-sama*. Sahei stătea de pază la făcutul sării, rugându-se neîncetat să apară *o-*

fune-sama şi astfel tatăl său să nu mai trebuiască să plece din sat.

Isaku simţi că somnul pune stăpânire pe el şi se ridică în picioare.

— Mă duc să trag un pui de somn, îi spuse el lui Sahei, care rămăsese aşezat pe buturugă. Luând în mână făclia stinsă, Isaku se îndreptă spre casă.

A doua zi dimineaţa căzu prima ninsoare, un strat subţire de zăpadă. Spulberată de vântul puternic, abia dacă se mai vedea. După-amiază ninsoarea se înteţi, strecurându-se în casă, pe lângă rogojinile din paie agăţate la intrare. Isaku tăia de zor lemne pentru foc, în timp ce mama sa peticea hainele – ajunse aproape nişte zdrenţe – ale copiilor. Pânza din care erau făcute fusese ţesută din fibre din coajă de tei fraged, de pe munte.

În fiecare an, la începutul verii, tatăl lui Isaku mergea în pădure să adune coajă de tei

fraged. Dar, în acel an, în lipsa tatălui, Isaku nu mai avusese timp şi pentru asta, gândindu-se că va merge pe munte anul viitor, în perioada propice decojirii teilor. Fratele şi surorile mai mici ale lui Isaku stăteau întinşi unul lângă altul la capătul vetrei şi se zgâiau la foc. Mai aveau o rezervă din cerealele cumpărate cu banii primiţi pe robia tatălui, dar trebuia drămuită bine, ca să le ajungă până la primăvară, întrucât iarna nu-şi puteau procura de mâncare. Cuvintele tatălui – spuse pe un ton sever la plecare: „Să nu lăsaţi copiii să moară de foame“ – apăsau ca o povară sufletul lui Isaku.

Ninse şi în ziua următoare, iar a treia zi de dimineaţă se opri. Satul era acoperit de zăpadă.

Isaku plecă la pescuit cu bărbaţii din sat, iar mama se îndreptă către ţărm să adune ce aduseseră valurile.

Întinse firul undiţei, dar nu prinse decât plevuşcă, şi aceea puţină. Bancurile de peşti se îndepărtaseră, duse de curenţii mareei.

Caracatiţele şi calamarii se ascunseseră fără îndoială printre stâncile subacvatice.

Când marea era liniştită, se vedeau vapoare trecând, şi uneori, în zilele cu furtună, îşi ţineau pânzele ridicate doar pe jumătate. Unele dintre ele aveau o emblemă mare, imprimată în mijlocul pânzelor.

Zilele se scurgeau cu repeziciune şi veni Anul Nou.

În primele cinci zile, în sat se ţinea ritualul de purificare: nimeni nu ieşea din casă, iar dimineaţa şi seara aprindeau focuri în faţa caselor, pentru a alunga spiritele rele. Nu era bine să râzi, deoarece se credea că râsul aduce nenorocire, şi chiar şi vorbitul era privit cu ochi răi.

În cea de-a şasea zi, ritualul de purificare înceta, dar atmosfera apăsătoare plutea încă peste sat. Transportul pe mare al orezului se apropia de sfârşit, doar câteva vapoare se mai vedeau trecând în zilele liniştite, iar cele

surprinse de furtună nu se mai vedeau deloc. Nu mai sperau ca *o-fune-sama* să vină în acea iarnă, aşa că tot ce puteau face era să aştepte sosirea primăverii.

Cu toate acestea, în nopţile cu furtună pe mare continuară să aprindă focurile pentru făcutul sării. Cantitatea de sare pe care o strânseseră depăşea necesarul folosit în sat în decursul unui an întreg, dar surplusul era pus la păstrare pentru a fi vândut, primăvara, în satul de dincolo de munte şi pentru a cumpăra, în schimb, cereale şi unelte de pescuit.

Făcutul sării în nopţile cu zăpadă era un chin cumplit. Isaku căra lemnele de foc înfruntând vântul şi le arunca obosit sub cazane. Zăpada cădea năvalnic, strălucind roşie, în lumina flăcărilor.

Luna februarie începu cu o zăpadă mare. Casele fură îngropate sub nămeţi, iar înăuntrul lor era aproape beznă. Isaku împreună cu mama sa dădură zăpada de pe acoperiş şi din dreptul

ferestrelor, făcând loc să se strecoare lumina soarelui.

Pe la jumătatea acelei luni, Teru, născută în urmă cu doi ani, avu temperatură mare. Mama puse o oală pe cuptor, fierse apă, umplând casa de aburi. Pregăti o infuzie din plante medicinale, dar Teru nu putea înghiţi, aşa că mama îi dădu direct pe gât, din gura ei.

A doua zi în zori, trupul lui Teru era rece. Cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, mama îi mângâia în linişte faţa micuţă.

Câţiva bărbaţi şi femei din vecini îi însoţiră pe drumul de munte ce ducea la cimitir, mergând în spatele mamei, care o ducea în braţe pe Teru, înfăşurată într-o rogojină. Când se aprinse focul în crematoriu, mama se aplecă peste el, cu spatele la ţărm, plângând înfundat. Isaku privea marea, cu lacrimile curgându-i pe obraz. Tatăl le încredinţase lui şi mamei vieţile fratelui şi surorilor mai mici şi îi părea nespus de rău că nu putuse să-şi ţină promisiunea. Îşi

închipuia că mama se gândea, fără îndoială, la soţul ei.

Linia orizontului se zărea vag, ca prin ceaţă. Iarna era pe sfârşite.

4

Bărbaţii care merseseră să pună capcane pentru iepuri în pădure vestiră la întoarcerea în sat că văzuseră în vale flori de prun[4].

4. Specie de prun asiatic, ce înfloreşte de la sfârşitul lunii ianuarie până în aprilie, considerat simbolul primăverii în Japonia medievală. (*N. tr.*)

Fiind expus brizei, în sat nu existau pomi fructiferi, iar florile nu se puteau vedea decât mergând pe munte. În dimineaţa următoare, conducătorul satului îl însărcină pe unul dintre bătrânii de vază din sat să meargă să verifice

spusele bărbaţilor, apoi hotărî să se înceteze făcutul sării chiar din acea noapte. Înflorirea prunilor însemna că iarna se sfârşise şi odată cu ea posibilitatea ca *o-fune-sama* să mai apară. Bărbaţii urcară cazanele de pe plajă pe buturugi mari de lemn şi le transportară acasă la conducătorul satului, unde le spălară cu apă dulce, le unseră cu untură de peşte şi le băgară în magazie.

Atmosfera din sat era apăsătoare. Când se întâlneau pe drum, oamenii de-abia îşi spuneau câteva cuvinte şi treceau unii pe lângă alţii aplecându-şi uşor capul, în semn de salut.

Vremea se îmbună şi zăpada care acoperise satul începu să se topească. Uneori, dinspre munte se auzea zgomotul înfundat al avalanşelor, iar dintre văile adânci se ridicau vălătuci de zăpadă. Erau din ce în ce mai puţine zilele în care marea era zbuciumată şi uneori pe suprafaţa ei calmă se ridica o ceaţă fină. Se zvonea că în munţi înfloriseră şi piersicii.

La indicaţiile conducătorului satului, câţiva bărbaţi şi femei au plecat să vândă sare în satul vecin, iar mama lui Isaku se număra şi ea printre ei. Cu sacii plini desare în spate, înaintau unul în urma celuilalt, sprijinindu-se în beţe, pe drumul anevoios de munte, înzăpezit pe alocuri.

După şase zile s-au întors cu saci plini de cereale, legaţi în spinare. Cerealele au fost împărţite la fiecare gospodărie în parte, ţinându-se cont de numărul persoanelor din casă.

La începutul lunii martie avu loc ritualul pentru un pescuit îmbelşugat, iar Isaku li se alătură celorlalţi săteni ce mergeau pe plajă. Într-o barcă mică, între două tulpini firave de bambus, era legată o ghirlandă din paie de orez, de care atârna un minciog din bumbac.

Când conducătorul satului, îmbrăcat de sărbătoare, ajunse pe plajă, barca fu împinsă în mare. Proprietarul ei apucă vâsla, în timp ce în barcă se urcă şi soţia lui, însărcinată. Barca se

îndepărtă de la ţărm. Tulpinile de bambus se clătinau de fiecare dată când bărbatul mişca vâsla, iar minciogul se legăna uşor în bătaia vântului.

După vreo patruzeci de metri, barca se opri. Femeia se ridică în picioare, îşi prinse poala chimonoului şi începu să o fluture cu putere, înspre largul mării. Arătându-şi zeului mării pântecele umflat şi organul sexual, ea se ruga pentru înmulţirea peştilor. Isaku şi ceilalţi de pe ţărm îşi împreunară mâinile, rugându-se şi ei. De fiecare dată când femeia îşi ridica poalele, i se vedeau pulpele groase şi fesele. Mişcările ei continuară până când bărbatul, care ţinea vâsla într-o mână, vărsă în mare sake dintr-un ulcior. Femeia îşi lăsă în jos poalele chimonoului şi se aşeză.

Barca se întoarse şi când ajunse la mal femeia coborî pe plajă, apoi merse în urma conducătorului satului până la casa acestuia, unde i se oferi sake şi mâncare.

Din acea zi Isaku începu să iasă la pescuit alături de ceilalţi bărbaţi, cu excepţia zilelor când era furtună pe mare. Ca în fiecare an, în acea perioadă apăreau sardinele mari. Pe zi ce trecea erau din ce în ce mai multe şi se prindeau în cârligul undiţei de îndată ce firul era întins. În perioada migraţiei, sardinele erau grase, pline de osânză şi trăgeau cu putere de firul undiţei. Sătenii fie le mâncau crude, fie le mărunţeau ca o pastă, din care făceau perişoare, apoi le fierbeau în supă.

Mama lui Isaku le desfăcea în două şi le punea la uscat, iar intestinele erau păstrate într-o găleată de lemn, ca îngrăşăminte pentru câmp.

Când sardinele au început să se împuţineze, cinci oameni au plecat din sat pe o ploaie măruntă, pentru a fi vânduţi în robie. Printre ei erau şi tatăl lui Sahei şi cea de-a doua soră mai mare a lui Tami, de şaisprezece ani. Cineva din familie, care urma să primească banii de la năimitor, îi însoţea până în satul vecin.

Din barca lui, Isaku le zărea siluetele. Şirul de pălării de paie urca poteca de munte ce şerpuia. Deodată se opri, nemişcat. S-ar fi zis că-şi luau rămas-bun de la satul pe care nu aveau să-l mai vadă până la sfârşitul perioadei de robie, dacă nu se întâmpla să moară între timp.

Şirul de pălării se puse din nou în mişcare şi se pierdu, legănându-se, în aburii ploii.

După sardine, era rândul calamarilor să apară.

Isaku îl văzu din întâmplare pe Sahei cum trăgea neîndemânatic un calamar în barcă. Perioada de robie a tatălui lui Sahei era de cinci ani, dar se spunea că primise doar cincizeci de arginţi, mai puţin decât obţinuse tatăl lui Isaku pentru trei ani. În sat oamenii vorbeau că era o sumă potrivită pentru tatăl lui Sahei, slab şi adus de umeri. Responsabilitatea pentru cei ai casei, în lipsa tatălui, îi revenea acum lui Sahei. Când pescuia, pe figura lui se citea

amărăciunea, scrutându-l pe Isaku cu o privire întunecată.

Printre femeile şi copiii care adunau scoici şi alge de pe plajă, Isaku o zări şi pe Tami. Sora ei mai mare fusese vândută în robie pentru şapte ani. Când avea să se întoarcă, nu se mai putea mărita decât cu un bărbat la a doua căsătorie.

Tami era solidă, iar dacă ar fi încercat să-i păcălească în ce priveşte vârsta, năimitorul ar fi putut interveni pentru ea pe lângă cel la care ar fi urmat să muncească. Dacă Tami ar fi fost vândută şi nevoită să plece în robie, Isaku ar fi vrut să o aştepte, fără să se căsătorească, până când se întorcea. Dar soţia însemna forţa de muncă pentru familie şi n-ar fi putut aştepta atâta timp necăsătorit.

Isaku se străduia să prindă calamari pentru a-i pune la uscat. Calamarii erau atârnaţi cât vedeai cu ochii, la streaşina fiecărei case, pe frânghii sau pe terenurile virane din împrejurimi. Dinspre mare, în perioada aceea,

satul părea într-o continuă forfotă.

Pe la începutul lui aprilie, într-o seară, întorcându-se acasă cu uneltele de pescuit în mână, Isaku îl găsi pe vărul său Taikichi stând cu genunchii la piept, sprijinit de peretele casei lor. Mama lega cu sfoară calamarii uscaţi, puşi unii peste alţii. Însă când îl văzu pe Isaku, se ridică repede în picioare, atârnă câte un coş de paie de o parte şi de cealaltă a unei cobiliţe şi ieşi din casă. Isaku luă şi el o cobiliţă şi coborî în urma ei, pe plajă.

Isaku şi mama sa luară calamarii de pe fundul bărcii, îi puseră în coşurile de paie şi le agăţară iar de cobiliţe.

— Taikichi se însoară mâine, iar astă-seară va înnopta la noi, spuse mama pe când se întorceau spre casă.

Isaku se gândi că, în cele din urmă, se stabilise căsătoria dintre Taikichi şi Kura. Kura avea tot şaptesprezece ani, ca şi Taikichi, dar era cea mai solidă şi înaltă femeie din sat. Purta

nişte sandale de paie speciale, mari, şi muncea cot la cot cu bărbaţii. Pe lângă ea, Taikichi părea scund şi slăbănog. Era priceput la pescuit şi avea o îndemânare înnăscută, dar îi lipsea forţa fizică. Tras la faţă, călca strâmb, cu vârfurile în interior şi nu avea un aer bărbătesc.

Zvonul că prima legătură dintre Taikichi şi Kura avusese loc în afara satului era cunoscut de toată lumea. Cei doi se întâlniseră din întâmplare pe munte, la adunat lemne de foc, şi se culcaseră împreună la insistenţele lui Kura. Acest tip de relaţii erau privite cu dispreţ, aşa că Taikichi începuse să meargă regulat nopţile la Kura acasă, drept răspuns la cererea familiei acesteia.

Cu multă vreme în urmă, tatăl şi fratele mai mare al lui Taikichi, plecaţi la pescuit, dispăruseră înghiţiţi de valuri, iar acum el locuia doar cu mama sa. Aceasta era adusă de spate şi deseori era nevoită să stea la pat din cauza durerii de mijloc. Se spunea că ea îl

încurajase pe Taikichi să se strecoare în casa lui Kura, pentru că şi-o dorea ca noră, datorită vigorii ei deosebite.

În noaptea de dinainte, mirele trebuia să plece de acasă, iar în ziua nunţii, fetele tinere din partea familiei mirelui mergeau la casa miresei, împreună cu naşii, participau la ospăţul de rămas-bun şi apoi conduceau mireasa şi pe părinţii acesteia la casa mirelui. Acolo, mireasa gătită închina o cupă de sake cu soacra şi apoi începea masa festivă, în timpul căreia soacra îi dădea miresei să mănânce dintr-un bol de lemn, plin ochi cu orez. În acest răstimp mirele trebuia să stea ascuns şi să se întoarcă acasă seara târziu, pentru a-şi petrece noaptea cu mireasa.

Taikichi alesese să aştepte la Isaku acasă pentru că acolo se simţea în largul lui.

Isaku şi mama lui aduseră calamarii în pridvor. Pe figura mamei se vedea satisfacţia, pentru că în ziua aceea pescuitul fusese bogat.

Taikichi se ridică de lângă perete şi întrebă:

— Mătuşă, pot să te ajut cu ceva?

— Mire, tu nu trebuie să faci nimic. Stai şi gândeşte-te la fundul miresei!

La auzul răspunsului ei, Taikichi zâmbi, se sprijini de perete şi se aşeză din nou.

În scurt timp, din oala de pe cuptor, în care fierbeau legume, începură să iasă aburi, iar Taikichi şi familia lui Isaku se aşezară în jurul vetrei. După plecarea tatălui în robie, atmosfera din casă fusese încordată, dar prezenţa lui Taikichi părea să o mai destindă puţin. Fratele şi sora mai mică a lui Isaku nu-şi mai luau ochii de la Taikichi, privindu-l bucuroşi. Lui Taikichi îi înflorea uneori un zâmbet pe faţă, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva în timp ce mânca.

După masă, mama începu să scoată măruntaiele calamarilor cu cuţitul. Isaku stătea faţă-n faţă cu Taikichi, lângă cuptor. Ar fi vrut să-l întrebe cum s-a legat sufleteşte de Kura, cum s-a apropiat de ea trupeşte, dar se abţinu,

ştiind că mama avea să-l certe aspru.

Isaku îl întrebă pe Taikichi despre pescuitul scrumbiilor, care avea să înceapă curând. Isaku fusese la pescuit de scrumbie şi în anul de dinainte, în anotimpul ploios, dar nu prinsese nimic, deşi se spunea că peşti fuseseră din belşug. Taikichi prinsese cât un pescar adevărat, reuşind să asigure hrana mamei sale în vârstă, iar Isaku îl invidia pentru asta.

— Dacă înveţi secretul, poţi să le prinzi şi cu ochii închişi, îi spuse Taikichi cu blândeţe.

— Tocmai acel secret nu-l înţeleg. Dar trebuie să prind cât mai multe, să nu-i las pe fratele şi pe sora mea mai mică să moară de foame.

Taikichi văzu cât de mâhnit era Isaku şi-i spuse:

— Când va veni vremea pescuitului, ţine-te după barca mea şi o să te învăţ cum să le prinzi.

— Te rog! spuse Isaku, privindu-l stăruitor.

În casă începu să se simtă miros de

măruntaie crude de calamar.

A doua zi, pe seară, mama plecă acasă la Taikichi. Urma să asiste la ceremonie, alături de celelalte rude, iar Isaku avea să scoată măruntaiele calamarilor în locul ei.

Mama se întoarse noaptea târziu, cu faţa roşie de băutură.

— Ce-ar fi să te duci să mângâi fundul miresei? îi spuse ea lui Taikichi, care stătea lângă cuptor.

Taikichi încuviinţă, mulţumi pentru găzduire şi plecă. Mama lui Isaku se aşeză pe o rogojină. Isaku stătea lângă cuptor şi, privind faţa mamei, pe care se reflectau flăcările, îl cuprinse frica, zărind în ochii ei o lumină bizară. Tulburi, ochii ei erau înceţoşaţi de lacrimi, şi părea tare mâhnită. Se gândea, fără îndoială, la soţul ei şi la Teru, fetiţa care îi murise, îşi zise Isaku.

Sătenii aveau obligaţia să treacă pe la năimitor atunci când se duceau să vândă în satul vecin peşte uscat şi sare, aflând astfel veşti

despre cei plecaţi în robie. Unii muriseră, alţii erau bolnavi. Cei care se îmbolnăveau mureau, fără excepţie, dar, chiar dacă ştiau că era în zadar, cei din familie se rugau pentru însănătoşirea celor dragi. Despre tatăl lui Isaku nu aveau veşti, ceea ce însemna că muncea bine-sănătos, acolo unde era.

Isaku se îndepărtă de la marginea vetrei, se băgă sub aşternutul de rogoz şi, cu ochii întredeschişi, cercetă chipul mamei sale.

Sosi vremea când verdele acoperi munţii. Vântul adia mai mult dinspre răsărit şi zilele în care sufla puternic erau din ce în ce mai rare. Muştele se înmulţiseră nemaipomenit de repede şi roiau în jurul calamarilor puşi la uscat. Serile se auzeau ţânţarii, bâzâind pe la ureche.

Când şi când, mai trecea câte un vapor încărcat, dar sătenii abia dacă se uitau spre el, văzându-şi de treburile lor, în timp ce vaporul se îndepărta uşor pe marea liniştită.

Calamarii prinşi erau tot mai puţini, iar cei puşi la uscat se împuţinaseră şi ei. În fiecare gospodărie, legăturile de calamar uscat, strânse cu funie, erau puse unele peste altele.

La jumătatea lunii mai, într-o dimineaţă devreme, pe drumul din sat se iviră oameni cărând calamar uscat şi, în convoi, începură să urce cărarea de munte.

Mama lui Isaku dusese şi ea legături de calamar uscat în satul vecin de două ori. Cantitatea de cereale cu care se întorsese fusese neînsemnată, dar părea mulţumită. Trecuse pe la casa năimitorului şi nu aflase veşti despre soţul ei, ceea ce însemna că tatăl lui Isaku era bine-sănătos. Isaku se liniştise şi el, dar mama lui auzise că sora mai mare a lui Tami, cea care fusese vândută în robie în urmă cu două luni, se îmbolnăvise deja.

— Năimitorul era supărat şi spunea că a luat pe cineva bun de nimic. Cu toate că a primit atâţia bani! spuse mama cu ciudă.

Dacă vreunul dintre cei trimişi în robie murea, năimitorul trebuia să dea înapoi o parte din banii primiţi, pe motiv că trimisese un om nepotrivit. Din această cauză, el alegea oameni sănătoşi şi, mai mult, cerea de la mediator o sumă destul de mare faţă de cea pe care o oferea drept răsplată familiei, luând în considerare pierderea pe care avea să o suporte în cazul morţii cuiva. Satul lui Isaku era o sursă importantă de venit pentru năimitor.

Isaku se întreba oare cum primiseră cei din familia lui Tami vestea, pentru că era de aşteptat ca şi ei să fi aflat deja. Cu siguranţă că se jeleau şi suspinau, dar Isaku ştia că îi încercau şi alte sentimente. Familia primise în avans răsplata în bani, iar plecarea surorii mai mari a lui Tami însemna pentru ei o gură mai puţin de hrănit. Şi chiar dacă fata s-ar fi întors în sat la sfârşitul perioadei de robie, la vârsta ei, nu avea cum să găsească o partidă bună pentru căsătorie. Prin urmare, poate că pentru cei din

familie îmbolnăvirea fetei nu era o nenorocire atât de mare.

În timp ce vărsa într-un ulcior cerealele pe care le adusese, mama şopti parcă pentru sine:

— Tatăl tău n-are cum să moară. Nu e el omul care să moară!

În seara următoare celei în care mama se întorsese din satul vecin – unde cărase calamari uscaţi pentru a doua oară –, pe când ridica barca pe mal, Isaku îl auzi pe bărbatul de lângă el spunând:

— Uite curcubeul!

Isaku îşi înălţă ochii şi văzu un curcubeu subţire ce se întindea de la vârful promontoriului până în largul mării. Era primul curcubeu din anul acela.

— În curând vor veni scrumbiile, spuse bărbatul cu însufleţire şi se îndepărtă de plajă, ducând vâsla pe umăr.

Culorile curcubeului deveniră din ce în ce mai vii, strălucind pe cerul în amurg. Curcubeul

de seară era un semn de bun augur, iar la începutul verii prevestea un pescuit îmbelşugat de scrumbii.

Însă Isaku se nelinişti privindu-l. Nu avea îndemânarea necesară să pescuiască scrumbii, iar dacă ar fi pescuit la fel de puţin ca în anul de dinainte, cei din familia lui ar fi suferit de foame. Sătenii îşi puneau mari speranţe în pescuitul de scrumbie. Viaţa sau moartea celor din familie în acel an depindea de cât de multe scrumbii puneau la păstrare. Vărul Taikichi îi promisese că-l va învăţa secretul, dar o făcuse probabil mânat de entuziasmul dinaintea nunţii.

Isaku se mai întâlnise cu Taikichi pe plajă sau îl văzuse pescuind departe, în largul mării. Să fi fost sau nu urmarea faptului că avea soţie, cert e că acum Taikichi era mai încrezător în sine. Deşi Taikichi era scund, lui Isaku i se părea că-l privea de sus, cu îngâmfare. Atitudinea lui Taikichi, o fire sociabilă înainte, îi dădea de înţeles lui Isaku că nu avea să-l

înveţe să pescuiască scrumbii.

Însă schimbarea lui Kura le atrase atenţia sătenilor mai mult decât cea a lui Taikichi. Venea repede pe plajă, de fiecare dată când Taikichi se întorcea de la pescuit. În faţa lui era supusă, de parcă ar fi fost o altă persoană, şi făcea după cum îi poruncea el. Era voinică şi căra cu uşurinţă pe umăr găleţile mari cu peşte şi le ducea acasă cu paşi repezi. Taikichi îi dădea lui Kura să-i care şi uneltele de pescuit, iar el urca de pe plajă înaintea ei, cu mâinile goale. Sătenii vorbeau între ei, râzând vulgar, că Taikichi o vlăguise pe Kura.

În zilele cu furtună pe mare, Isaku lua în spate un cadru de lemn, de care lega un topor şi o funie şi se ducea pe munte, ca să adune coajă de tei, pentru ţesut haine. În zonele cu tei se ascundeau o sumedenie de şerpi, iar Isaku era nevoit să-şi pună nişte învelitori peste pantaloni.

Ploua mărunt, dar vântul sufla cu putere.

Mergea pe drumul de munte, ţinând cu mâna marginile pălăriei de paie, ca să nu i-o ia vântul.

După vreo oră, intră în pădure. Vârfurile copacilor se legănau puternic, dar nu mai bătea vântul şi mirosea a scoarţă udă.

Isaku se opri lângă un tei tânăr, coborî cadrul din spate şi dezlegă toporul şi funia. Fusese de două ori cu tatăl său la adunat coajă de tei. Înfipse lama toporului într-un loc apropiat de rădăcina copacului, aşa cum văzuse la el. Tăie o creangă din copacul de alături, o răzui ca pe o spatulă şi o înfipse lângă topor. Coaja copacului se dezlipi îndeajuns cât să tragă de ea şi să o desprindă. Trecea de la un arbust la altul, desprinzându-le coaja. Picături grele de ploaie îi cădeau peste pălărie. Trunchiul teilor strălucea vag din pricina ploii.

I se făcu foame. Deschise bocceluţa din coajă de bambus şi mâncă în picioare o găluşcă mare din mei. Cu un an în urmă nu adunase coajă de tei, dar de astă dată putea să-i ducă

mamei materie primă de ţesut pânză. Aruncându-şi privirea la coaja desfăcută, avu sentimentul că se maturizase şi devenise capul familiei.

Se întoarse la treabă şi nu peste mult timp adună cojile de pe jos, le îndoi, le prinse cu funie, le legă de cadrul de lemn şi le puse în spate. Erau destul de grele, aveau aproape vreo şapte-opt *kanme*[5].

5. Unitate de măsură a greutăţii, cca 3,75 kg. (*N. tr.*)

Ieşi din pădure, şerpuind printre trunchiurile copacilor şi călcând apăsat, sprijinindu-se într-un toiag. Ploaia se înteţi, iar stropii îi împroşcau pălăria şi umerii. În timp ce cobora poteca de munte, sprijinindu-se în toiag, se opri de câteva ori, din pricina vântului puternic.

Când privi în jos, zări marea învolburată. Era ud până la piele de la ploaie şi transpiraţie.

Din acea noapte, mama se apucă să

pregătească coaja de tei. Reteza scoarţa cu cuţitul, iar partea din interior o înşira pe podea. Isaku îşi repara uneltele de pescuit şi privea cum mama se îndeletnicea cu lucrul.

A doua zi, mama sa înmuie partea din interior a cojilor în pârâul de lângă casă. Legă bucăţile de scoarţă şi le puse unele peste altele într-un colţ din pridvor, ca să le folosească pentru a aprinde focul.

După cinci zile, scoase cojile din pârâu şi le fierse într-un cazan plin cu apă, amestecată cu cenuşă. Apoi, le puse din nou în pârâu, le spălă bine, le uscă şi le desfăcu în fire subţiri. Înfăşură firele pe mosor, se aşeză în faţa războiului de ţesut şi se puse pe ţesut. Era obosită şi din când în când se freca la ochi, ca să-şi alunge somnul.

Începea anotimpul ploios, iar satul părea înecat în fum din cauza ploii. Calamarii dispăruseră, iar în cârligul undiţelor nu se mai

prindea decât plevuşcă.

Un pescar bătrân întors pe ţărm într-o seară le dădu de veste că începuseră să vină scrumbiile.

Isaku simţea că-şi pierde stăpânirea de sine. Tatăl său era foarte iscusit la prinsul scrumbiilor, dar pentru el era o metodă complet necunoscută. Cu un an în urmă, în anotimpul ploios, încercase să prindă scrumbii, aşa cum îşi amintea că proceda tatăl său, dar în zadar. Familia lui nu avea decât să se uite cum din alte case se ridica zi de zi fum de la scrumbiile fripte, sau cum alţii le sărau şi le puneau în butoaie. Isaku se gândi că în anul acela trebuia negreşit să aducă acasă câteva scrumbii, oricât de puţine.

Pescuitul de scrumbie aducea în sat cantităţi însemnate de peşte. Pescarii încercau să prindă cât mai multe şi nu aveau răgazul de a-i învăţa şi pe alţii cum să procedeze. În sezonul trecut, câţiva săteni cărora li se făcuse milă de familia

lui Isaku le aduseseră câteva scrumbii, dar el nu mai voia să aştepte la mila altora.

Singurul pe care se putea baza era vărul său, Taikichi, însă era puţin probabil ca acesta să-i mai arate cum să pescuiască, din moment ce acum avea o familie. Mai mult, pe Isaku îl îngrijora şi faptul că atitudinea lui Taikichi se schimbase de când nu mai era singur. Totuşi, Isaku nu putea să-şi lase familia să moară de foame şi, într-o seară, după ce luă cina pe fugă, se duse degrabă acasă la Taikichi, pe cărarea luminată de stele.

Dădu bună seara şi intră înlăturând rogojinile de la intrare. Taikichi care stătea în pridvor, îşi ridică privirea. Lângă el, soţia lui, Kura, stătea în genunchi şi-l ajuta la lucru. Pe jos erau întinse câteva rogojini groase şi o funie zdravănă. Isaku se apropie de Taikichi, văzând că acesta îşi pregătea cele necesare pescuitului.

— Ai spus că o să-mi arăţi cum se prind scrumbiile. Aş vrea să mă înveţi. Dacă nu, vom

muri cu toţii de foame. Ne nenoroceşti dacă nu-ţi ţii făgăduiala, spuse Isaku privindu-l în ochi pe Taikichi.

Cu un zâmbet şters, acesta îi răspunse:

— N-am uitat. Mă gândeam că o să apari.

Isaku se simţi uşurat. Se aşeză lângă Taikichi, urmărindu-i mişcările mâinilor.

Scrumbiile se pescuiau aruncând în mare trei-patru rogojini legate între ele şi înfăşurate cu o funie groasă, la aproximativ douăzeci de stânjeni în spatele bărcii. În acelaşi timp, într-o parte a bărcii era lăsată să plutească o rogojină, care, în partea ce intra în apă, avea prinsă de ea alge. După ce ancorau barca, pescarii se întindeau pe fundul bărcii, ca să nu fie observaţi de scrumbii. Când îşi dădeau seama că sub rogojină s-a strâns un banc de scrumbii, trăgeau încet de funie şi înfăşurau rogojinile. Scrumbiile se deplasau şi ele odată cu rogojinile şi intrau sub cea de la marginea bărcii. Se pare că rogojina plutitoare şi algele care atârnau de

ea stimulau scrumbiile şi dintr-odată începeau să depună icrele.

Pescarii scoteau încet mâna prin găurile făcute din loc în loc în rogojina ce plutea lângă barcă şi îşi mişcau degetele. Scrumbiile se apropiau, parcă ademenite, iar lor nu le rămânea decât să le prindă degrabă cu mâna.

Isaku ştia această metodă de pescuit, dar nu reuşise nici măcar o dată să prindă scrumbii. Îi intrau printre degete, le atingea, dar îi scăpau şi, spre deosebire de celelalte bărci, scrumbiile se adunau rar în jurul bărcii lui.

Rogojinile care aveau să fie aruncate în urma bărcii erau deja gata pregătite, în pridvor, iar Taikichi dădea acum găuri în rogojina ce trebuia prinsă de margine.

— Atunci, la voi acasă, ţi-am spus să te apropii cu barca ta de a mea şi să te uiţi cum fac eu, dar mi-am dat seama că nu e o idee bună. Scrumbiile se vor îndepărta. În schimb, poţi să mă întrebi orice şi o să te învăţ, spuse Taikichi,

mişcându-şi mâinile.

La urma urmelor, era firesc, se gândi Isaku. În perioada pescuitului de scrumbie, pescarii deveneau neliniştiţi. Dacă bărcile nu respectau o anumită distanţă şi se apropiau una de alta, pescarii se mustrau aspru între ei, aruncându-şi cuvinte grele. Pescuitul de scrumbie presupunea o anumită îndemânare şi o greşeală cât de mică putea strica totul. Nu era de mirare că Taikichi refuzase ca Isaku să se apropie cu barca de a lui.

— Arată-mi cum să apuc scrumbiile cu mâna. Întotdeauna îmi fug printre degete, îi spuse Isaku privindu-l din profil.

Taikichi se opri din lucru, îşi mişcă încet degetele de la o mână şi le strânse dintr-odată, cu putere.

— Când simţi capul scrumbiei între degete, strângi. Îţi scapă pentru că le apuci mai jos de cap.

— De cap… murmură Isaku, mişcându-şi

degetele în aer.

— Dacă îţi scapă una, altele nu se mai apropie de acel loc. Ai grijă când le prinzi, să nu le înţepi cu unghiile. Dacă vor simţi câtuşi de puţin sânge de scrumbie în apă, se vor împrăştia.

Isaku încuviinţă, în timp ce Taikichi reveni la treburile lui.

— Vreau să te mai întreb ceva. Oare de ce scrumbiile nu se apropie de barca mea?

Taikichi îşi înălţă capul şi răspunse:

— Pentru că umbra ta se reflectă pe suprafaţa apei. Întinde-te în barcă şi scoate doar mâna. Scrumbiile se îndepărtează dacă văd umbră de om.

Isaku ştia şi el asta, dar poate că nu fusese suficient de atent.

Taikichi îşi coborî privirea spre rogojină. Isaku simţi că Taikichi, la cei şaptesprezece ani ai lui, era deja un adevărat pescar. Avea grijă de mama sa şi devenise soţul lui Kura, iar asta îi

dădea un sentiment de responsabilitate. Era capul familiei. Isaku îl privea acum cu alţi ochi pe Taikichi.

Nerăbdător să se întoarcă cât mai repede acasă şi să se pregătească de pescuit, Isaku le mulţumi lui Taikichi şi lui Kura şi plecă.

În noaptea aceea şi în dimineaţa următoare pregăti cele necesare pescuitului. Când termină, era aproape miezul zilei.

Pe o ploaie uşoară, cără uneltele pe plajă împreună cu mama sa şi le înghesui în barcă. Cel mai bun moment pentru pescuit era înaintea asfinţitului, aşa că pe mare nu erau încă bărci.

După ce mâncă de prânz, Isaku merse din nou pe plajă, unde pescarii se adunaseră deja. Scrumbiile migrau dinspre vest, aşa că bărbaţii pescuiau în jurul vârfului promontoriului ce ieşea în mare în partea stângă, cam la o leghe de ţărm.

Bărcile se îndepărtară de mal una câte una. Isaku îşi înfăşură o fâşie de pânză în jurul

frunţii şi îşi împinse şi el barca în apă. Apucă vâsla şi înaintă ocolind stâncile de sub apă. Marea era aşa de calmă, încât spuma albă a valurilor ce loveau promontoriul de-abia se ghicea. Casele din sat se îndepărtau, iar în spatele lor se zăreau munţii. Ploaia se oprise, dar pădurile de pe versanţi erau încă învăluite în ceaţă.

Isaku vâslea cu toată puterea, dar celelalte bărci îl depăşeau una câte una, iar în urma lui nu mai rămăsese decât barca lui Sahei.

Ajunsă în largul mării, departe de promontoriu, barca lui Isaku începu să se legene puternic. Bărcile din faţă pescuiau deja când Isaku ridică vâsla, aruncă ancora şi lăsă rogojinile să plutească pe apă, în spatele bărcii. Ridicându-se şi coborând, sub unduirea valurilor, rogojinile se îndepărtară, iar funia se întinse. Isaku coborî şi rogojina de la marginea bărcii, se întinse în barcă, amintindu-şi de sfaturile lui Taikichi, însă fără să scape din ochi

rogojinile ce pluteau în spate. Taikichi îi spusese să tragă cu grijă funia şi să aducă rogojina lângă barcă, atunci când va observa scrumbiile intrând sub ea, dar Isaku nu văzuse nimic. Unii pescari trăgeau deja de funie, întinşi în bărcile lor.

Isaku se uită spre rogojini, dar nu zări nici o mişcare. Poate că scrumbiile se adunaseră deja dedesubt. Apucă de funie şi începu să tragă. Rogojinile se apropiară încetişor. Erau destul de grele.

Când ajunseră lângă barcă, legă funia de pupă. Se întinse către rogojina de la marginea bărcii, băga mâna în apă printr-o gaură, îşi răsfiră degetele şi le mişcă încet. De la marginea bărcii, aruncă o privire sub rogojină. Văzu ca o strălucire argintie apărând şi dispărând în mare viteză. Au venit scrumbiile, se gândi el.

Peştii de un argintiu strălucitor se înmulţeau din ce în ce mai tare şi se mişcau de-a valma.

Unii păreau că se opresc pentru câteva clipe. Scrumbiile atingeau degetele lui Isaku, dar se îndepărtau imediat. În minte îi reveniră cuvintele lui Taikichi: dacă îţi scapă prima scrumbie, tot pâlcul o să se împrăştie. Trebuia să le prindă de cap. Scrumbiile îi alunecau una câte una printre degete. Le vedea clar capetele. De mai multe ori se gândi: „acum e momentul!“, dar degetele nu i se mişcară.

Când văzu o scrumbie trecând cu capul printre degetele sale, Isaku strânse repede pumnul, dar peştele se încovoie şi scăpă. Imediat se împrăştiară şi celelalte, iar sclipirea argintie dispăru.

Ridică mâna din apă, apoi îşi frecă faţa cu asprime. Îşi zise încă o dată că pescuitul de scrumbie nu era treabă uşoară şi se gândi că nu o să reuşească prea curând să le prindă cu mâna. Încerca să se consoleze cu gândul că anul trecut scrumbiile nici măcar nu veniseră sub rogojini, iar de data asta se adunaseră totuşi în jurul

degetelor lui.

Privind spre mare, văzu cum pescarii prindeau cu uşurinţă scrumbiile şi le puneau pe fundul bărcilor. Începuse să burniţeze.

Isaku dădu din nou drumul la funie şi întinse rogojinile pe suprafaţa apei, aşteptă momentul potrivit, apoi trase funia, dar sub rogojini nu era nici urmă de scrumbie.

După o vreme, marea începu să se întunece, iar bărcile se întoarseră la mal. Isaku ridică şi el rogojinile în barcă, apucă vâsla şi îi urmă pe ceilalţi pescari. Se strecura printre stâncile de sub apă, la fel ca bărcile din faţa lui, având ca punct de reper focul aprins pe plajă. Întunericul se adânci, iar figurile oamenilor ce stăteau pe plajă erau învăpăiate de la foc.

Aduse barca la ţărm şi o ridică pe mal, împreună cu mama sa, care se apropie de el şi aruncă o privire spre fundul bărcii, fără să spună o vorbă.

În noaptea aceea, Isaku îl vizită iar pe

Taikichi. Fumul şi mirosul de scrumbii fripte se mai simţeau încă în casa acestuia.

— N-am prins nici măcar una, spuse Isaku, oftând şi aşezându-se pe marginea aşternutului.

De lângă vatră, Taikichi zâmbi uşor.

— Cum ştii că scrumbiile s-au strâns sub rogojină? întrebă Isaku.

— Din instinct… dobândit în timp. Culoarea mării se schimbă şi apa şopoteşte, răspunse Taikichi.

Isaku tăcu.

Taikichi luă în mână o frigare în care era înfiptă o scrumbie, se ridică în picioare şi spuse:

— Mănâncă!

Isaku scutură din cap, se ridică şi ieşi din casă fără să mai spună o vorbă.

Ieşea cu barca în fiecare zi, împreună cu ceilalţi pescari, mai puţin când era furtună pe mare. Migraţia scrumbiilor era în toi, iar cantitatea prinsă creştea de la o zi la alta. Chiar şi Sahei, care învăţase se pare de la tatăl lui,

prindea negreşit cam zece scrumbii pe zi.

Lui Isaku îi era ruşine că se întorcea la mal fără să fi prins nici măcar una. Însă mama nu-i spunea niciodată nimic. Făcea o fiertură subţire de legume pentru fratele şi sora lui mai mică şi le dădea să mănânce, dar Isaku era mâhnit că nu putea găti şi ea scrumbii.

Trecuse cam o jumătate de lună de când începuse pescuitul de scrumbie, când Isaku văzu în apropierea rogojinilor întinse pe suprafaţa mării nişte stropi fini de apă. Mai mult, avu impresia că şi culoarea mării era diferită în acea porţiune. Îşi zise că poate era o iluzie. Apa mării se unduia uşor. Nu era sigur dacă peştii veniseră sau nu.

Apucă funia şi o trase încet. Se gândi că n-avea nimic de pierdut, chiar dacă nu erau scrumbii înăuntru. Rogojinile se apropiară la acelaşi nivel cu cea atârnată de marginea bărcii. Legă funia şi se uită pe ascuns sub aceasta din urmă.

Văzu cum nişte corpuri mici argintii se mişcau repede, într-o continuă agitaţie. Trupul i se înfierbântă. Nu era o iluzie. Peştii se vedeau de la distanţă. Pentru ceilalţi pescari era, fără îndoială, uşor, dar lui i se întâmpla pentru prima dată.

Întinse mâna printre rogojini şi o băgă în apă. Îşi desfăcu degetele şi începu să le mişte uşor. Scrumbiile se apropiau, se atingeau de degetele lui şi se îndepărtau cu repeziciune. Sub rogojină se aflau o grămadă de scrumbii, grase şi frumoase. Ochii lor mici străluceau. Scrumbiile începură să mişune în jurul mâinii lui.

Simţi cum una se opreşte chiar între degetele sale. Strânse pumnul cu putere şi-o apucă de cap. Ridică mâna şi văzu scrumbia zbătându-se, strălucind în soarele asfinţitului. Ochii lui Isaku se umplură de lacrimi. Bucuria îl copleşi la gândul că acum putea să le dea de mâncare scrumbie fratelui şi surorii mai mici, care

sorbeau fiertura subţire de legume, la marginea vetrei.

Isaku puse scrumbia în barcă şi îşi strecură din nou mâna prin rogojina găurită.

În seara aceea, mama împărţi scrumbia în patru, înfipse fiecare parte într-o frigare şi le puse peste focul din vatră.

De fiecare dată când grăsimea cădea peste foc săreau scântei şi se ridica puţin fum. Fratele şi sora mai mică se uitau la scrumbie cu ochii sticlindu-le. Mama îi dădu lui Isaku frigarea în care era înfiptă partea cu capul, iar celelalte trei le împărţi sieşi, fratelui şi surorii mai mici a lui Isaku. Acesta văzu în gestul mamei de a-i da lui partea cu capul faptul că îl recunoştea drept întreţinătorul familiei.

Scrumbia fierbinte era delicioasă. Văzând chipurile fratelui şi surorii mai mici cum mâncau carnea şi scuipau oasele, Isaku se gândi că negreşit trebuia să mai aducă acasă scrumbii.

Pescuitul fusese mai bogat ca niciodată. Pe

zi ce trecea, din ce în ce mai multe scrumbii se îngrămădeau sub rogojină.

În aproape o oră cât stăteau la pescuit, pescarii prindeau scrumbiile una după alta, iar majoritatea bărcilor se întorceau încărcate cu peste o sută de peşti.

Isaku descoperise, în cele din urmă, ceea ce părea a fi secretul şi ajunsese să prindă câteva scrumbii pe zi. Uneori se întorcea la mal chiar şi cu vreo zece. Însă mama nu le dădea decât câte una de fiecare, iar restul le săra şi le punea la păstrat.

După o noapte în care plouă torenţial, cu fulgere şi tunete, anotimpul ploios luă sfârşit. Soarele deveni mai puternic, iar mâinile şi picioarele lui Isaku prinseră un bronz arămiu. Femeile lucrau de zor, adunând alge proaspete.

Arşiţa sporea şi, din când în când, cădeau ploi torenţiale. Scrumbiile începuseră să se mute spre nord şi se împuţinară încet-încet, iar din iulie se făcură nevăzute. În schimb

apăruseră din nou calamarii, iar pescarii îi prindeau folosind momeală din carne de peşte.

Femeile din sat plecară în satul vecin, cărând în spate scrumbii sărate. Cantităţile puse la păstrat în fiecare casă erau suficiente şi încercau să dea surplusul pe cereale. Dar, ca şi la ei în sat, recolta de scrumbii fusese bogată de-a lungul întregului ţărm, mai bine de jumătate fiind folosită ca îngrăşăminte. Cei întorşi în sat nu veniseră decât cu puţine cereale. La Isaku acasă, scrumbiile sărate puse la păstrat erau destul de puţine şi nimeni din familia lui nu mersese în satul vecin.

Cei care tocmai se întorseseră de acolo spuneau că, în acea vară, o epidemie de febră omorâse o mulţime de oameni din satele vecine. Dar, cum satul lui Isaku era izolat de celelalte, nimeni nu fusese afectat. Cu excepţia celor de vârstă fragedă, cei care muriseră fuseseră în marea majoritate bătrâni, acuzând dureri de cap sau de inimă.

De teamă ca molima să nu se răspândească, conducătorul satului a interzis ieşirea din sat, iar celor care se întorseseră din satul vecin le poruncise să facă baie cu apă de mare, dimineaţa devreme, timp de jumătate de lună.

Veni vremea Sărbătorii Morţilor şi pescuitul încetă.

Sătenii se duceau, în familie, pe cărarea de munte pentru a spăla şi curăţa mormintele strămoşilor, iar când se înapoiau, puneau boabe de cereale şi peşte uscat ca ofrande pe altarul din casă. La lăsarea serii, în faţa porţii fiecărei case se aprindea un mănunchi de cânepă, iar în nisipul de pe plajă se înfigeau făclii, pentru a întâmpina spiritele celor morţi plecate dincolo de mare. Spiritele urcau pe ţărm călăuzite de focul făcliilor şi se spunea că, urmând lumina cânepii, fiecare se îndrepta spre casa lui. În pridvorul caselor era pregătită o albie cu apă curată, întrucât se credea că spiritele se spălau pe picioare înainte de a intra.

Era prima revenire a lui Teru, după ce murise în luna februarie a acelui an. Mama pusese la intrare o tulpină de bambus subţire, tăiată din pădure, de care legase o bucată de pânză albă. Suferinţa pierderii copilului se pare că o năpădise din nou şi pentru o vreme rămase nemişcată în picioare, lângă bambus.

Trei zile după aceea, seara, o bărcuţă făcută din scoarţă de copac şi bambus a fost dusă pe plajă, iar copiii din sat alergau pe lângă ea, strigând:

— Pleacă barca!

Ţinând în mână ofrandele de pe altar, Isaku se îndreptă spre plajă, mergând în urma mamei lui, care ducea tulpina subţire de bambus. Bărcuţa fu pusă pe apă, la marginea ţărmului, iar sătenii o umplură cu ofrande. Mama înfipse tulpina subţire de bambus.

La semnalul conducătorului satului, bărcuţa se îndepărtă de ţărm, trasă de alte două bărci, şi fu dezlegată de funii la aproape patruzeci de

metri în larg. Pescarii aruncară asupra ei făcliile pe care le ţineau în mâini şi bărcuţa începu să ardă. Cuprinsă de flăcări, aluneca încet pe mare. Tulpina subţire de bambus şi pânza căzură pradă flăcărilor. Spiritele se întorceau dincolo de mare, călăuzite de focul ce mistuia bărcuţa.

Marea se pierdea în întuneric, în vreme ce focul se îndepărta tot mai mult şi, în cele din urmă, dispăru. Isaku şi mama sa rămaseră mult timp pe plajă, privind în largul mării.

Zilele cu vreme frumoasă continuară, dar la orizont apăreau uneori nori mari, cenuşii, de furtună. Cerul se întuneca şi pentru scurt timp ploua torenţial.

Mama îşi trecea vremea mergând pe munte împreună cu alte femei din sat la adunat ierburi sau strângând scoici şi alge de printre stânci.

Isaku observase că uneori rămânea cu privirea pierdută. De fiecare dată când îi vedea acea expresie pe chip, îşi amintea cum, noaptea,

tatăl său îşi mişca trupul în sus şi-n jos, aşezat deasupra mamei, în întuneric. Tatăl nu scotea nici un sunet, dar din gura mamei se auzeau nişte strigăte înăbuşite. Semăna cu un geamăt de durere, dar Isaku ştia că era de la plăcerea intensă.

Trecuse deja un an şi jumătate de când tatăl plecase la muncă în robie. Mama nu mai trăise în acest timp plăcerile de femeie, iar când privea pierdută, îşi aducea aminte, fără îndoială, de clipele când dormea în braţele soţului ei. Mama ţesea o pânză din care să-i facă haine tatălui, dar uneori oprea gherghelul şi mângâia pânza, în tăcere.

Arşiţa verii se domolise şi, deseori, serile se simţea răcoare. Ploua îndelung în prag de toamnă, iar în acel an au fost mai multe zile ploioase la rând.

După aproape o lună, marea se limpezi, iar pe cerul senin nu se mai zărea nici un nor. Marea era calmă, iar calamarii muşcau

neîncetat din momeală.

Doi pescari plecară în satul vecin, cărând în spate calamari uscaţi, pentru a-i schimba pe harpoane şi cârlige. S-au întors după cinci zile, cu informaţii obţinute de la năimitor despre sătenii plecaţi în robie. Despre tatăl lui Isaku nu aveau veşti, dar li se spusese că sora mai mare a lui Tami murise de mai bine de o lună şi jumătate şi fusese incinerată în locul unde muncea.

În ziua următoare, pescuitul fu oprit şi Isaku împreună cu alţi săteni merseră la familia lui Tami. În locul trupului mort, în coşciug puseseră bolul şi beţişoarele pe care le folosise fata, iar femeile bătrâne din sat intonau sutre.

Se formă un convoi funerar, iar Isaku i se alătură, cărând în spate o legătură de vreascuri pentru foc. Cei din familia lui Tami mergeau în urma coşciugului. Străbătură cărarea de munte până la crematoriul din mijlocul pădurii.

Focul fu aprins, iar flăcările cuprinseră

coşciugul. Chiar dacă trupul nu era acolo, spiritul se afla în coşciug şi pleca dincolo de mare, odată cu fumul. Glasurile care intonau sutre deveniră mai puternice, iar Isaku îşi împreună şi el mâinile în semn de rugăciune. Dintr-odată, Tami izbucni în lacrimi. Din pricina vântului, părul prins i se făcuse vâlvoi. Isaku privea cum i se zguduiau umerii de plâns. Din acea zi se ţinură trei zile de doliu, timp în care sătenii nu mai ieşiră din case.

Apoi veni vremea ca femeile să urce terasele în trepte, înguste şi să adune în săculeţi mei şi alte cereale. Solul plin de prundiş nu dădea roade bogate. Mama lui Isaku se duse şi ea la câmp, unde adună destul de puţine cereale, pe care le aduse acasă şi le puse într-o ulcea de lut.

Pe ţărmul stâncos, bărbaţii începuseră să prindă caracatiţe de toamnă. De obicei, apăreau când dădea fânul în spic, dar de astă dată îşi făcură apariţia pe stâncile de pe ţărm mai devreme decât în alţi ani. Isaku scoase barca pe

mare, printre stâncile subacvatice, şi încercă şi el să prindă caracatiţe. Se opri din vâslit, scufundă în apă harponul, de care era legată o pânză roşie, şi se apropie de scobiturile dintre stânci şi de locurile înţesate de alge. Apoi, agăţă repede cu harponul caracatiţele care ieşeau la iveală, luând drept hrană pânza roşie ce flutura. Nu după multă vreme, în fiecare gospodărie puteau fi văzute atârnând caracatiţe puse la uscat.

Vântul de toamnă începu să adie. Când spicul fânului se lungi, numărul caracatiţelor scăzu simţitor. Oricât ar fi agitat Isaku pânza roşie, nu se mai arătau. Când vedea, rar, o caracatiţă apropiindu-se, o prindea de fiecare dată cu harponul. I se părea că era mai priceput decât în toamna trecută.

Pe când agita harponul în apă, Isaku îşi reaminti de pescuitul de scrumbie. El strânsese cel mai puţin dintre cei ieşiţi la pescuit, însă era bucuros că reuşise să prindă scrumbiile cu mâna

din al doilea an de încercări. Ştia că, dacă va continua să pescuiască an de an, avea să ajungă un bun pescar.

Oamenii erau îngroziţi că pescuitul de caracatiţă de toamnă fusese sărac. După ce se uscau, caracatiţele erau vândute negustorilor din satul învecinat şi de acolo în cătunele dintre munţi, fiind un fel de mâncare ce nu putea să lipsească de pe masa de Anul Nou. Sătenii primeau în schimb cereale pe care le aduceau în casele lor. Cu alte cuvinte, caracatiţele erau necesare pentru a procura hrana de care aveau nevoie peste iarnă şi, dacă nu erau de-ajuns, tot satul avea să fie puternic afectat. O mâhnire adâncă se aşternu pe feţele pescarilor.

Mama îi lua adesea cu ea în pădurea de pe munte pe fratele şi sora mai mică ai lui Isaku pentru a aduce acasă lemne şi crengi uscate. Pregătindu-se pentru iarnă, Isaku şi mama sa le spărgeau pentru foc şi le stivuiau într-un colţ din pridvor.

Isaku se oprea din ce în ce mai des din pescuit şi îşi îndrepta privirea spre vârful crestelor din depărtare. Pescuitul caracatiţelor era ultimul din an şi, odată cu venirea iernii, începea şi aşteptarea lui *o-fune-sama*. Era puţin probabil că avea să vină, dar dacă venea urma să fie o mare binecuvântare, înseninând atmosfera apăsătoare din sat, pricinuită de captura slabă de caracatiţă.

Într-o dimineaţă, pe când era cu barca pe mare, Isaku observă că pe vârful crestelor din depărtare se petrecea o uşoară schimbare. Verdele de pe vârfuri era puţin diferit faţă de cel din alte părţi ale versanţilor. Apăreau primele semne că frunzele urmau să-şi schimbe culoarea.

Seara, când se întoarse acasă, Isaku îi spuse mamei:

— Se pare că munţii îşi schimbă culoarea.

Mama continua să spargă lemne, tăcută, fără să-i arunce o privire. Ori observase şi ea

schimbarea de pe creste, ori renunţase să mai spere că *o-fune-sama* va sosi în acea iarnă. Isaku nu ştia bine ce gândea.

După aproape două săptămâni, vârfurile crestelor începură să se coloreze într-o nuanţă de roşu din ce în ce mai aprins pe zi ce trecea, cuprinzând apoi şi celelalte culmi. Pe cerul limpede pluteau nori subţiri, iar apa mării era rece.

Frunzele se înroşeau cu repeziciune, ca şi când muntele ar fi luat foc, acoperind întâi pădurea din spate, apoi tot satul. Caracatiţele de toamnă se îndepărtaseră deja de ţărmul stâncos.

Femeia însărcinată aleasă pentru ritualul de atragere a lui *o-fune-sama* era de data asta Kura, soţia lui Taikichi. Burta începuse să-i crească din perioada când caracatiţele de toamnă se apropiaseră de ţărm. Ieşea în evidenţă prin trupul ei mare, iar conducătorul satului nu ezitase să-i încredinţeze ei rolul.

În acea zi, sătenii se adunaseră pe plajă. Cu

un pieptene prins în părul strâns la spate, Kura urcă cu un aer solemn în barca lui Taikichi. Pe lângă firavul Taikichi, trupul ei părea de două ori mai mare.

Taikichi mânui vâsla şi barca înaintă în larg. Ocoli stâncile subacvatice, unde apa mării era înspumată şi, în cele din urmă, opri barca. Kura se ridică în picioare şi aruncă în mare ghirlanda de paie, pe care o ţinuse în mână. Isaku şi ceilalţi îşi împreunară palmele a rugăciune, iar barca se întoarse la ţărm.

Sătenii o urmară pe Kura acasă la conducătorul satului. Acesta o întâmpină aşezat pe genunchi. La rândul ei, Kura îngenunche plecându-şi adânc capul în faţa lui. Apoi se ridică şi lovi cu piciorul tava de mâncare, aşezată în faţa conducătorului satului. Tava zbură până aproape de perete, iar mâncarea din boluri se împrăştie. Lovitura fusese mult mai puternică decât a femeii de anul trecut, iar printre bărbaţii adunaţi în pridvor răsunară

strigăte de admiraţie.

Kura îşi potrivi poalele chimonoului, îşi înclină din nou capul în faţa conducătorului satului şi plecă, însoţită de Taikichi.

În acea noapte, Isaku a fost invitat, în locul mamei lui, acasă la Taikichi. Alegerea lui Kura, ca femeie însărcinată, pentru ritualul *o-fune-sama*, era un eveniment fericit şi se spunea că pruncul pe care avea să-l nască va creşte mare şi voinic. Tatăl lui Kura era şi el prezent. Li se servi sake de mei şi supă cu găluşte. Mama lui Taikichi stătea gârbovită, jos, lângă vatră.

— Soţia ta a tras o lovitură straşnică, tava s-a răsturnat şi a zburat până aproape de perete. De aceea, oamenii din sat vorbesc că *o-fune-sama* o să apară negreşit, spuse Isaku, sorbind puţin din sake-ul primit în bol.

Ce bine ar fi dacă un vapor s-ar zdrobi de stânci asemenea tăvii cu mâncare răsturnate de Kura, îşi zise el.

— Ar fi bine… spuse Taikichi în şoaptă.

Tatăl lui Kura sorbi sake în tăcere, iar Kura îi turnă într-un bol apă fiartă mamei lui Taikichi.

Cu faţa roşie de băutură, Taikichi spuse, îndreptându-şi privirea întunecată către Isaku:

— Va fi nenorocire dacă n-o să vină *o-fune-sama*. Când se va naşte copilul, o să avem o gură în plus de hrănit. Poate voi fi nevoit să plec şi eu în robie, la fel ca tatăl tău, ca să scăpăm de foamete.

Figura lui Isaku se crispă la auzul cuvintelor lui Taikichi, dar se gândi că nu avea încotro. Vieţile a trei persoane: mama sa bolnavă, Kura şi copilul ce avea să se nască apăsau pe umerii lui Taikichi. Scrumbiile nu se vânduseră, pescuitul de caracatiţă de toamnă fusese sărac şi nu reuşiseră să aducă cereale din satul vecin; familia lui Taikichi avea motive întemeiate de îngrijorare.

Situaţia era asemănătoare şi în familia lui Isaku. Deşi tatăl lui se dovedise un pescar

iscusit, se văzuse nevoit să se vândă în robie, deoarece recolta de peşte fusese săracă. Hrana pe care o puteau obţine din mare era limitată şi, în plus, cantitatea de peşte creştea sau scădea de la un an la altul. Dacă *o-fune-sama* nu avea să apară, oamenii erau nevoiţi să se vândă, unul câte unul, în robie.

— I-am dat o palmă lui Kura când mi-a zis că o să se vândă ea după ce copilul nu o să mai sugă. O primi ea mai mulţi bani, pentru că este vânjoasă, dar nu vreau să-mi vând soţia. Mai bine mă vând pe mine.

În ochii lui Taikichi apăru o sclipire.

Tatăl lui Kura privea focul din vatră, fără să spună o vorbă.

Isaku sorbi amestecul de orez cu legume pe care i-l oferi Kura, îi salută pe cei din familie şi apoi plecă.

Se împleticea de la băutură şi i se înceţoşase privirea. Pe când mergea pe drumul întunecat simţi că-l podidesc lacrimile. Se gândea la ce

simţise tatăl său când îşi lăsase familia şi plecase în robie. La despărţire le spusese: „Să nu lăsaţi copiii să moară de foame“, dar Teru, sora cea mai mică, murise. Încredinţând unuia ca el, pe care nu te puteai baza, viaţa celor din familie, tatăl ştiuse, fără îndoială, că pe unii dintre ei putea să nu-i mai revadă. Mama se străduia ca Isaku şi fraţii lui să primească cât mai mult de mâncare. Le punea în boluri grosul fierturii, iar ea sorbea zeama. Încerca din răsputeri să nu-i lase să moară de foame, ştiind ce trebuie să fi simţit tatăl lor când plecase.

Vântul care bătea dinspre mare îl făcu să se clatine. Sunetul valurilor îl învăluia.

Avea doar o vagă amintire din copilărie de la venirea lui *o-fune-sama*, dar, socotind după atmosfera neobişnuită de sărbătoare de atunci, părea că aceasta adusese în sat bani şi bunuri care îi înnebuniseră de bucurie pe locuitori.

Isaku înainta pe drumul spre casă, iar umbra sa se reflecta uşor, în lumina stelelor.

5

Frunzele de toamnă roşii şi galbene, care acoperiseră crestele îndepărtate, începuseră să-şi piardă culoarea, iar temperatura scădea de la o zi la alta. Într-o dimineaţă, pe când marea era calmă, Isaku coborî în pridvor, după ce mâncă, iar mama sa îi spuse:

— De azi o să-l iei cu tine pe mare pe Isokichi.

Isaku se holbă la fratele său mai mic, care stătea lângă vatră, privindu-l. A-l lua cu el pe mare însemna să-l înveţe să mânuiască vâsla şi să pescuiască. Chiar dacă băiatul era în stare să

care până acasă legături de vreascuri de pe munte, Isokichi era încă plăpând pentru a deprinde munca de pescar.

— Isokichi, nu mai pierde vremea! îl certă mama, lovindu-l cu putere peste obraz.

Isokichi se ridică în picioare ţinându-se cu mâna de obraz.

Isaku luă pe umeri vâsla rezemată de perete într-un colţ din pridvor şi ieşi afară. Mama şi Isokichi îl urmară, purtând în mâini uneltele de pescuit. Pe cer se vedea încă urma zorilor de zi şi nu era nici un nor. Avea să fie o zi senină, de toamnă târzie.

Îndreptându-se spre plajă, Isaku se gândi că, de fapt, era firesc să-l scoată pe Isokichi pe mare. Şi el avea tot şapte ani în primăvara când tatăl său l-a urcat pentru prima dată în barcă, iar după Anul Nou, Isokichi avea să împlinească aceeaşi vârstă. Cum tatăl lor era plecat de acasă, mama voia, fără îndoială, ca Isokichi să se deprindă cât mai repede cu munca de pe mare.

Obişnuit să pescuiască de unul singur după plecarea tatălui, Isaku se gândi că fratele său i-ar fi mai mult o povară, dar totodată îşi dădu seama că vor petrece clipe plăcute şi era mândru că urma să-l înveţe pe Isokichi să pescuiască.

De îndată ce coborâră pe plajă, puseră barca pe apă. Isokichi o împinse, proptindu-se zdravăn în picioare. Isaku luă vâsla şi îndepărtă barca de la mal. Mama rămase puţin pe plajă, privind spre ei, apoi se întoarse cu spatele, îndreptându-se cu paşi repezi spre casă.

Isokichi stătea cu picioarele încrucişate pe fundul bărcii. Ochii îi străluceau şi un zâmbet îi înflori în colţul gurii. Era nemaipomenit de bucuros că ieşeau pe mare şi că avea să înveţe să pescuiască.

— Vino-ncoace! îi spuse Isaku.

Îi dădu fratelui său să ţină vâsla, apoi îşi puse mâinile peste ale lui Isokichi şi îi arătă cum să mişte.

— Vâsla nu se mânuieşte din palmă, ci din şold.

Isaku corectă poziţia picioarelor lui Isokichi şi-l lovi uşor peste mijloc, ca să şi-l îndrepte.

În apropierea stâncilor subacvatice, unde marea era înspumată, Isaku luă vâsla din mâna lui Isokichi şi mânui el barca.

— Dacă nu ştii cum să vâsleşti ca să învârţi barca cu prora, te loveşti de stânci. Uită-te bine cum vâslesc eu, fără să deschid braţul.

Isokichi încuviinţă, cu un aer spăsit.

Isaku opri barca, aruncă ancora, puse momeala în cârlig şi întinse firul undiţei. Tot ce puteau pescui erau nişte peşti mici, care aveau să fie apoi uscaţi şi puşi la păstrare pentru iarnă. De câte ori simţea că se apropie ceva de degetul cu care ţinea firul, aştepta momentul potrivit şi trăgea. Peştele nu-i scăpa aproape niciodată. Isokichi se amuza prinzând cu mâna peştişorii care săreau pe fundul bărcii.

Isaku mişcă barca dinspre o zonă cu stânci

spre alta, lăsându-l pe Isokichi să vâslească, dar ţinându-şi mâinile peste cele ale băiatului.

Din acea zi, începu să-şi petreacă timpul pe mare alături de Isokichi. În afară de mânuirea vâslei, Isokichi nu făcea altceva decât să se uite cum pescuia Isaku, dar tot obosea, iar după cină începea să moţăie şi se strecura imediat sub aşternutul de rogoz.

Frunzele copacilor începură să se usuce, iar cele scuturate din pădurea din munţi ajungeau până în sat. Marea căpătă şi ea înfăţişarea din timpul iernii, vântul dinspre nord-vest sufla mai des acum, iar apa mării se răcea din ce în ce mai tare.

Într-o zi cu mare calmă, într-un răstimp de două ore, un vapor cu capacitatea de aproape patru sute de *koku*, urmat de altul de două sute se zăriră câteva minute din umbra promontoriului dinspre apus şi dispărură către răsărit. În acea perioadă a anului, se transporta orezul proaspăt recoltat şi, fără îndoială, acele

vapoare erau încărcate cu saci cu orez.

Ziua următoare, din ordinul conducătorului satului, înălţară o baracă pe plajă şi începură pregătirile pentru făcutul sării.

Marea continua să fie liniştită, dar după trei zile dimineaţa începu să bată un vânt atât de puternic, încât stropii valurilor care se spărgeau de ţărm împroşcau casele de pe coastă. Bărcile au fost îndepărtate de la mal şi priponite de pari.

În seara aceea, pe plajă, s-au aprins primele focuri sub cazanele de făcut sare. După ce-şi făcu nevoile, Isaku rămase în faţa casei şi privi spre plajă. Flăcările erau aţâţate de vânt şi umbrele oamenilor se vedeau mişcându-se. Nu se zăreau nici luna, nici stelele. Se ghiceau doar vârfurile albe ale valurilor din raza focului cufundate într-un întuneric adânc. Stropii fini îi învăluiau faţa, ca o ceaţă.

Mama căra, împreună cu celelalte femei, acasă la conducătorul satului sarea făcută în

cazane sau aducea pe plajă lemnele de foc adunate în gospodării.

Isaku şi Isokichi plecau la pescuit în zilele cu mare calmă, iar în zilele cu furtună mergeau pe munte şi cărau crengi uscate pentru foc.

Într-o zi în care vântul bătu necontenit, o nenorocire se abătu asupra satului.

Kichizo plecase seara la făcutul sării, iar când se întoarse de pe plajă, a doua zi dimineaţa, băgă de seamă că-i dispăruse soţia. O căută prin tot satul, printre stânci şi prin pădurile din spatele caselor, dar nu o găsi. Văzându-i disperarea, vecinii înţeleseră că se întâmplase ceva rău şi îi aduseră la cunoştinţă conducătorului satului. Acesta îl supuse unui şir de întrebări pe Kichizo şi află că se certase cu soţia lui, cu o zi înainte. Kichizo nu scăpase de bănuiala că, în timp ce fusese în robie, soţia lui se iubise cu un alt bărbat şi născuse un copil. Prin urmare o hărţuia, făcându-i zile amare, iar de data asta i se urcase din nou furia la cap: o

bătuse, îi tăiase părul, o legase şi îi răsese părul pubian.

Conducătorul satului ascultă mărturisirea lui Kichizo şi ajunse la concluzia că soţia lui, nemaisuportând teroarea, fugise în toiul nopţii, prin urmare însărcină câţiva bărbaţi să se ducă degrabă în satul vecin.

Pe când se îndreptau spre trecătoare, apropiindu-se de cimitir, au găsit-o spânzurată de un copac din apropierea crematoriului. Îi înfăşurară corpul într-o rogojină şi îl aduseră acasă la Kichizo. Acesta se agăţă de cadavru şi plânse îndelung.

Isaku şi mama lui merseră să aprindă tâmâie. Trupul femeii era legat zdravăn cu o funie aspră, aşezat cu spatele la stâlpul mortului. Loviturile primite de la soţul ei trebuie să fi fost foarte puternice, pentru că pe faţa-i palidă se mai vedeau vânătăile. Părul îi fusese tăiat şi, în unele locuri, i se vedea pielea capului. Kichizo stătea în genunchi într-un colţ al camerei, cu

capul plecat. Trupul celor care îşi luau singuri viaţa era aruncat în mare, dar conducătorul satului hotărî, abătându-se de la obicei, ca soţia lui Kichizo să fie incinerată, întrucât se spânzurase de frica soţului ei.

A doua zi, trupul fu pus într-un coşciug, dus la cimitir şi incinerat. Se spunea că spiritele celor care se sinuciseseră erau osândite să rătăcească prin sat şi de aceea conducătorul satului îi porunci lui Kichizo să postească cinci zile, închis în casă, ca sufletul soţiei lui să poată pleca dincolo de mare. Dar, în noaptea după ce soţia îi fusese incinerată, Kichizo se furişă afară din casă şi se aruncă de pe o stâncă din apropierea promontoriului. Capul i se zdrobi, un ochi îi sări şi i se lipi de buze, iar creierul i se împrăştie. Sătenii îi aruncară trupul în largul mării.

Moartea lui Kichizo şi cea a soţiei sale îi uluiră pe locuitorii satului. Mulţi vedeau în oarba gelozie a bărbatului cauza tragediei, dar

se zvonea că era adevărat şi că soţia lui născuse un copil ilegitim pe când fusese în robie.

Marea deveni agitată şi oamenii se reîntoarseră la făcutul sării. La începutul lui decembrie fu rândul lui Isaku să aibă grijă de focuri. Îşi petrecu toată noaptea pe plajă. Vântul nu sufla prea tare, dar marea gemea. Isaku punea lemne pe foc, învăluit de vuietul valurilor ce se spărgeau de ţărm. În lumina clară a lunii se desluşeau stropii valurilor împrăştiindu-se în aer, lovindu-se de stâncile ieşite la iveală în urma refluxului.

În timp ce se încălzea la foc în baracă, Isaku privea pierdut marea luminată de lună, sub unduirea valurilor, şi nu-i venea să creadă că *o-fune-sama* sosise cu adevărat, aşa cum auzise din poveşti.

Când marea era calmă Isaku mergea la pescuit cu Isokichi, care îşi dădea toată silinţa să mânuiască bine vâsla şi nu plângea dacă primea câte o palmă peste obraz de câte ori

avea poziţia picioarelor greşită sau nu-şi mişca corect coapsele. Pielea de pe mâini şi de pe degetele picioarelor i se rupsese şi începuse să-i curgă sânge amestecat cu puroi.

Mama dormea ţinând-o în braţe pe sora mai mică a lui Isaku, iar el şi Isokichi dormeau unul lângă altul. Isokichi sforăia, iar Isaku îi strângea pe ascuns mânuţele aspre. Isokichi dormea profund şi mama sa obişnuia să-l trezească în zori zgâlţâindu-l. Nu de puţine ori îl lovise chiar cu piciorul.

În acel an, prima ninsoare veni mai târziu decât de obicei, dar viscoli puternic şi nu se opri timp de trei zile. Tot satul era acoperit de zăpadă, iar la streşini atârnau ţurţuri groşi.

Într-o noapte, pe la sfârşitul lui decembrie, Isaku avu un vis. Undeva, în întuneric, se auzeau voci îndepărtate. Era pe plajă, în picioare, strigătele veneau dinspre mare, se apropiau, iar el era învăluit de vuietul mării. Valurile îl acopereau şi se clătina. Apoi auzi o

voce ascuţită, strigându-i numele la ureche. Era vocea mamei. Îi dădea câteva palme peste cap şi-l lovea cu piciorul în umăr.

Isaku se ridică pe jumătate din aşternut. Mama îl plesni peste obraz, răcnind ceva, cu ochii larg deschişi, aşa cum i se desluşeau prin lumina împrăştiată de jarul din vatră.

— *O-fune-sama*! ţipă ea.

Isaku sări în picioare. Dincolo de uşă, se auzeau vocile oamenilor. Era de-a dreptul bezmetic şi nu mai ştia ce să facă.

— Aprinde focul! îi spuse mama cu o voce ameninţătoare lui Isokichi, care stătea cu ochii mijiţi.

Apoi, îl plesni zdravăn peste obraz pe Isaku, care era tot năuc.

— Ia uneltele şi fugi pe plajă, ţipă ea, coborând în pridvor şi acoperindu-se cu o pelerină şi cu pălăria de paie.

Isaku o urmă, luând în mână un topor ruginit.

Trupul îi ardea de emoţie şi pieptul îi zvâcnea cu putere la gândul că îndelung aşteptata *o-fune-sama* venise cu adevărat. Dacă era un vapor încărcat, aveau să se aleagă chiar şi cu orez, nu numai cu cereale. Îi reveni în minte dulceaţa zahărului alb din care mama îi dăduse să guste, pe când fusese bolnav, în copilărie. Alergă afară din casă, pe urmele mamei, care ducea pe umăr o săpăligă. Cerul era înstelat cât vedeai cu ochii, luminând uşor cărarea înzăpezită. Mergea cât putea de repede prin zăpadă şi ar fi vrut să ţipe în gura mare de bucurie. Trupul îi tremura ca atunci când îl apucau frigurile, iar picioarele parcă i se tăiaseră de la genunchi.

Ceilalţi săteni alergau şi ei pe drum. Isaku coborî pe plajă. În zona focului de la cazanele de sare se adunaseră deja oameni. Sub cazane fuseseră puse o grămadă de lemne; focul ardea cu putere şi arunca scântei. Unii săteni ţineau în mâini făclii, iar la lumina lor se zărea

conducătorul satului ce privea ţintă în direcţia mării.

Isaku se apropie în fugă.

— Unde e *o-fune-sama*? întrebă mama.

— Aici în faţă. Este înclinată într-o parte. Cu siguranţă s-a izbit de stânci, răspunse un bărbat cu vocea tremurândă.

Isaku privi în depărtare. Crestele valurilor se unduiau albe şi stropi fini se ridicau în aer de fiecare dată când se spărgeau de malul stâncos. Ochii i se obişnuiseră cu întunericul şi la lumina stelelor se întrezărea ceva de forma unui vapor destul de mare. Înclinat, vaporul era acoperit de stropii valurilor.

Trupul îi tremura şi gura i se uscase. Vaporul îşi pierduse direcţia, încercând să iasă din furtună, se îndreptase cu prora către plajă, luând focurile de la cazane drept lumina din casele oamenilor şi se izbise de stâncile de sub apă. Isaku vedea *o-fune-sama* pentru prima dată în viaţă şi nu-şi putea lua ochii de la ea. Se

gândi că venise probabil ca urmare a alegerii lui Kura drept femeia însărcinată din ritualul de rugăciune pentru *o-fune-sama*.

Ar fi vrut să ţipe de bucurie, dar observă că cei din jurul lui, începând cu conducătorul satului, priveau marea fără să scoată o vorbă. Nu putea să înţeleagă cum de ei nu săreau în sus de fericire că *o-fune-sama* sosise, în sfârşit, după atâta aşteptare, şi se uita pe furiş la chipurile lor, năuc.

O voce puternică, a unuia dintre bărbaţii adunaţi pe plajă, întrebă:

— Are emblemă pe pânze?

— Nu se ştie. Vântul puternic a rupt velele şi pe întunericul ăsta nu se vede nimic, se auzi o voce nervoasă de lângă cazanele de sare.

Isaku înţelese, în sfârşit, tăcerea sătenilor şi îi era ruşine că nu-şi dăduse singur seama.

După emblema de pe pânze, puteau şti dacă era un vapor al unui domeniu feudal sau al unui negustor. Oamenii sperau să fie al unui

negustor, ceea ce ar fi fost o mare binecuvântare pentru sat. Dar, dacă ar fi aparţinut unui domeniu, jefuirea încărcăturii ieşea din discuţie, iar satul nu ar fi avut nimic de câştigat. Dimpotrivă, urmările puteau fi crunte, dacă s-ar fi comportat nepotrivit, şi mari catastrofe s-ar fi abătut asupra lor.

— Kura n-a venit încă? întrebă conducătorul satului, cu răsuflarea întretăiată din pricina vântului.

— Trebuie să sosească, răspunse bărbatul de lângă el.

Kura era chemată din nou ca femeie însărcinată, iar conducătorul voia să o pună să se roage ca vaporul să fie unul negustoresc.

— A venit! A venit! se auziră voci din mulţime, în timp ce Kura cobora pe plajă şi se apropia de ei, însoţită de Taikichi, care ţinea o făclie în mână.

Avea burta mare şi se mişca greu.

Kura se plecă în faţa conducătorului satului,

ridică ceremonios deasupra capului ghirlanda din paie pe care acesta i-o înmânase, merse până la malul apei şi o aruncă în mare. În jurul lui Isaku se auzeau voci intonând sutre. Îşi împreună mâinile şi se rugă şi el.

Neliniştiţi, sătenii se plimbau de colo-colo pe plajă, privind spre mare. Frigul se înteţi, iar bărbaţii puneau rând pe rând lemne pe foc sub cele două cazane. La indicaţia conducătorului, mai multe lemne fură aduse pe plajă, se aprinse un nou foc, iar sătenii se strânseră în jurul lui ca să se încălzească.

Vântul se domoli şi mijeau zorile. Cerul se albăstri, iar stelele începură să pălească. Sătenii îşi aţintiră privirile spre mare. Încet-încet puteau zări în depărtare. Stropii valurilor împroşcau stâncile împrăştiate ici-colo, iar vaporul se lovise de una dintre ele. Se clătina uşor, de fiecare dată când îl izbea câte un val.

— E de două sute de *koku*.

— Ba de trei sute.

Vocile bărbaţilor se întretăiau. Pânzele fuseseră coborâte şi nu se vedea emblema.

— E destul de încărcat.

Într-adevăr, ce se vedea pe puntea vaporului părea a fi marfă. Atunci când un vapor era în pericol să se scufunde, marinarii aruncau din marfă pentru a-l stabiliza, dar în cazul de faţă îl îndreptaseră către ţărm, atraşi probabil de luminile focurilor de pe uscat.

Se lumină bine de ziuă şi începu să se desluşească conturul vaporului. Pânzele fluturau în vânt.

— Se vede emblema, se auzi o voce joasă.

Isaku îşi încordă privirea. În partea superioară a pânzelor se zărea ceva ca o emblemă. Părea a fi o linie cu două dungi negre.

— Nu este emblema *daimyo*-ului. Este vaporul unui negustor, strigă un bărbat.

Pentru un moment se aşternu tăcerea, apoi dintr-odată sătenii izbucniră în chiote.

Emblemele vapoarelor aparţinând unui domeniu feudal erau mari, purtând însemnele pe mijlocul velelor, dar vaporul înclinat din faţa lor avea o emblemă mică, în partea de sus a pânzelor.

Isaku se alătură şi el ţipetelor de bucurie ale celorlalţi.

În zorii zilei, plaja vuia de strigătele lor. Unii săreau de parcă-şi pierduseră minţile, iar alţii alergau de jur împrejur, lovind zăpada cu piciorul.

Isaku auzi plânsete în spatele lui şi se întoarse. Câteva femei, îmbrăţişându-se, plângeau în hohote. Toată durerea şi tristeţea vieţii lor de până atunci, trăind mereu cu teama că vor muri de foame, le revenise în minte şi răbufniseră. Ochii lui Isaku se umplură şi ei de lacrimi. Tatăl său fusese nevoit să se vândă în robie ca să-şi salveze familia de la pieire, iar el şi cu mama sa îi creşteau pe fratele şi sora mai mică. Dacă tatăl său nu ar fi plecat, probabil că

sora lui cea mai mică nu ar fi murit. Isokichi veni lângă Isaku şi privi marea.

— Faceţi linişte! spuse cu o voce tăioasă un bătrân înalt, ce stătea lângă conducătorul satului.

Oamenii încetară orice mişcare.

— Pe *o-fune-sama* sunt oameni, spuse bătrânul cu o voce gâtuită.

Se aşternu o tăcere profundă, iar sătenii priveau încremeniţi spre vapor. Marea se lumină şi odată cu ea începu să se vadă şi partea superioară a vaporului. Aproape de baza catargului se zăreau câţiva oameni, cu mâinile împreunate a rugăciune, privind spre mal.

— La porunca conducătorului satului, eu sunt cel care vă va spune ce să faceţi. Calmaţi-vă şi ascultaţi-mă! Mai întâi, avem nevoie de oameni de veghe. Gonsuke!

Un bărbat ciung înaintă până aproape de cazane.

— Ca de obicei, tu o să te ocupi de oamenii

de veghe. Să stea la Promontoriul Mareei şi la Promontoriul Ciorii. Alege-ţi tu încă trei oameni. Fiţi cu ochii-n patru!

Privirea feroce a bătrânului îl străpunse pe Gonsuke. Acesta îşi înclină capul, se întoarse către săteni şi spuse:

— Kinta, am nevoie de tine.

Un bărbat scund ieşi din rândul lor şi se postă lângă Gonsuke. Acesta se uită la sătenii din jur, apoi se apropie de bătrân şi îi şopti ceva.

— Sahei, Isaku, sunteţi tineri, voi aveţi ochi buni! Mergeţi de staţi de veghe alături de Gonsuke şi Kinta, le porunci bătrânul.

Isaku era dezamăgit că i se dăduse o sarcină ce nu-i permitea să ia parte la scoaterea vaporului înţepenit dintre stânci şi era neliniştit că nu va putea vedea ce urmau să facă sătenii cu îndelung aşteptata *o-fune-sama*.

Isaku îl urmă pe Sahei, care mergea în spatele lui Gonsuke.

— Să ne apucăm de treabă. Aduceţi cât se poate de multă sfoară. Apoi, pregătiţi securi, topoare şi ciocane de lemn.

La auzul cuvintelor bătrânului, sătenii se grăbiră să se întoarcă la casele lor. Bătrânul îşi înfăşură în jurul frunţii bucata de pânză pe care o avea la brâu.

Gonsuke le explică lui Isaku şi lui Sahei ce presupunea misiunea de a sta de veghe. Pe mare treceau două feluri de vapoare: unele care navigau în larg şi altele care înaintau paralel cu linia ţărmului, de la un port la altul. Dacă sătenii ar fi fost văzuţi de marinarii de pe aceste vase că distrug *o-fune-sama*, ar fi fost descoperiţi şi pedepsiţi aspru pentru că furaseră încărcătura. Rolul oamenilor de veghe era să urmărească marea de pe promontoriile de la răsărit şi apus şi, când vedeau vreun vapor, să facă fum pentru a-i înştiinţa pe săteni, iar conducătorul satului avea să dea imediat ordin să se înceteze lucrul.

— Eu am fost ales pentru că văd bine la depărtare, iar Kinta are şi el ochi buni. E o misiune importantă. Vegheaţi şi voi cu atenţie! spuse Gonsuke cu o figură aspră.

Kinta şi Sahei urmau să vegheze de pe promontoriul de la apus, al Mareei, iar Gonsuke şi Isaku, de pe cel de la răsărit, al Ciorii.

Se lumina de ziuă şi de dincolo de muntele din spatele satului se vedea ridicându-se soarele. Vântul se potolise, dar valurile erau tot mari. Vaporul se desluşea clar: cârma mare era pe jumătate distrusă, iar parapetul de la tribord fusese luat probabil de valuri. Lângă catarg se zăreau doi bărbaţi, cu mâinile împreunate a rugăciune, ce priveau în direcţia ţărmului.

După cum îi poruncise Gonsuke, Isaku se întoarse acasă, prăji boabe de fasole şi le puse într-un săculeţ pe care şi-l agăţă de brâu. Mama nu era nicăieri; probabil că se dusese acasă la conducătorul satului. Şi nici sora mai mică nu era de găsit. Isaku ieşi din casă cu o secure mică

la brâu şi porni degrabă pe drumul pe care venise. Gonsuke îl aştepta în dreptul cărării de munte, cu un topor pe umăr. Amândoi apucară pe cărarea acoperită cu zăpadă adâncă, apoi urcară panta stâncoasă. Pe măsură ce urcau, auzeau din ce în ce mai multe croncănituri, iar în vârfurile copacilor se vedeau ciori odihnindu-şi aripile. Gonsuke mergea repede, iar Isaku transpirase, încercând să se ţină după el.

După vreo jumătate de oră ajunseră, în sfârşit, în vârful promontoriului. Pentru Isaku era prima dată când ajungea acolo. Gonsuke mergea printre arbuştii scunzi, făcând cărare prin zăpadă. Jos se auzeau valurile spărgându-se de stânci.

Când ieşiră din pădure, ajunseră într-un loc plat, deschis. Isaku se uită de jur împrejur. În faţa lui se întindea marea nemărginită.

Acolo era capătul promontoriului, iar în stânga jos se zăreau satul şi golful. Printre

stânci, apa mării spumega albă şi vaporul naufragiat se vedea acum foarte clar. Era o poziţie perfectă pentru un loc de veghe. Dincolo de golf se vedea Promontoriul Mareei, ieşind din mare, acoperit de zăpadă. Şi-l imagina pe Sahei, grăbindu-se într-acolo împreună cu Kinta.

— Adună nişte ramuri uscate, spuse Gonsuke dintr-o suflare.

Isaku îl urmă pe Gonsuke în pădure, aduse nişte trunchiuri de copaci căzuţi, puse unele peste altele câteva crengi uscate, apoi le cără până la capătul promontoriului. Între timp, Gonsuke răzuia cu o secure coaja de pe trunchiurile copacilor.

Gonsuke aprinse focul şi după ce crengile uscate începură să ardă, adăugă lemne. Isaku spărgea de zor trunchiurile uscate cu toporul.

— Dacă pui zăpadă pe coji de copac şi le bagi în foc, iese fum. Stai cu ochii pe mare! spuse Gonsuke în timp ce potrivea focul.

Isaku se uită de-a lungul şi de-a latul mării. Pe suprafaţa apei, care strălucea în lumina soarelui, nu se vedea nici o pasăre, iar cerul era senin. Briza era rece, iar faţa i se crispă. Se apropie de foc şi privi spre mare.

— Au început! spuse Gonsuke, iar Isaku privi în jos, spre golf.

Mai multe bărci mici părăsiseră ţărmul şi se îndreptau către vaporul eşuat, în timp ce oamenii se îngrămădeau pe plajă.

— Fii atent la ce se întâmplă pe mare! îl mustră Gonsuke, care privea şi el spre golf.

Pâlcul de bărci avansă şi, în cele din urmă, înconjură vaporul naufragiat, asemenea unui roi de furnici în jurul unui cărăbuş. Câteva bărci se opriră lângă el. Sătenii se urcară pe vapor zbierând probabil la marinari, dar golful, în lumina soarelui, părea de o linişte înfricoşătoare.

Isaku stătea cu privirea aţintită spre mare, însă, din când în când, mai trăgea cu ochiul spre

golf.

O vreme pâlcul de bărci nu se clinti, dar apoi se puseră în mişcare, aducând la ţărm ceea ce părea a fi încărcătura de pe vasul naufragiat. Acest du-te-vino se înteţi, bărcile care plecau de la mal şi cele care veneau încrucişându-se între ele.

Velele rupte au fost coborâte, catargul tăiat şi aruncat în mare, ridicând o perdea de stropi. O barcă se apropie de catarg pentru a-l trage spre ţărm. Încărcătura, ce părea a fi saci de orez, fu rânduită la mal.

Simţind un gol în stomac, Isaku luă între degete câteva boabe de fasole prăjită din săculeţ şi le băgă în gură.

— E destul de multă marfă. Grozavă *o-fune-sama*! spuse Gonsuke cu voce tremurândă, privind în jos spre golf.

— Mai multă decât au avut *o-fune-sama* de până acum? întrebă Isaku.

— Au fost şi vapoare mai mari, dar puţine

care să fi fost atât de încărcate. Încă mai cară de pe vapor, deşi s-a adunat atâta pe mal.

Ochii lui Gonsuke străluceau de încântare.

De fiecare dată când venise *o-fune-sama*, Gonsuke stătuse de veghe, pe promontoriu. Nu se putea înşela. Isaku se entuziasmă şi mai tare la gândul că încărcătura era atât de bogată, cum rar se întâlnise.

— Ce fel de marfă crezi că e? întrebă el, cercetând figura lui Gonsuke.

— În primul rând orez, apoi fasole, bumbac, oale, tutun, hârtie de scris, ulei, zahăr şi altele. Odată a fost un vapor care a avut şi douăzeci de butoaie cu sake, spuse Gonsuke rânjind, lăsând să i se vadă gura ştirbă.

Agitaţia încetă la apusul soarelui, iar descărcarea mărfii părea că se terminase. Încărcătura adusă pe ţărm era transportată acasă la conducător.

Zăpada de pe munţii din spatele satului devenise parcă vineţie, iar apoi luă culoarea

asfinţitului. Flăcările focurilor de pe plajă străluceau, iar satul se cufundă în întuneric.

Isaku şi Gonsuke săpară o groapă în zăpada viscolită din spatele unei stânci mari şi o căptuşiră cu frunze şi ierburi uscate. În partea de sus puseră crengi încrucişate, iar peste ele – coajă de copac, apoi se culcară spate în spate.

Gerul era aspru, dar în groapă se încălzise puţin. Gonsuke începuse să sforăie.

Isaku rămase cu ochii deschişi în întuneric. Conducătorul satului avea să dea ordin ca încărcătura de pe *o-fune-sama* să fie împărţită în mod egal, la fiecare gospodărie, în funcţie de numărul de oameni din fiecare familie. Vaporul transporta, fără îndoială, saci de orez, iar Isaku simţi cum îl copleşeşte bucuria. Fratele şi sora lui mai mică nu ştiau, desigur, ce gust avea orezul şi îşi închipuia clipa când îl vor savura sub formă de fiertură moale. Cu siguranţă că aveau să fie fermecaţi de gustul dulce.

Cantitatea de marfă adusă pe plajă era, într-

adevăr, mare, aşa cum spusese Gonsuke. Se aştepta ca fiecare familie să primească alimente şi multe altele. Pentru oamenii din sat, care nu vânduseră scrumbii şi nu reuşiseră să strângă decât puţine cereale, deoarece pescuitul de caracatiţă din toamnă fusese slab, venirea lui *o-fune-sama* însemna eliberarea de groaza că vor muri de foame, iar din binecuvântările ei aveau să trăiască probabil cam doi-trei ani. Pentru o vreme, nu avea să se mai vândă nimeni în robie, iar ei puteau să ducă o viaţă liniştită. Tami ar fi rămas şi ea acasă, iar Taikichi s-ar fi ocupat cu pescuitul, pentru a-şi întreţine copilul ce urma să se nască.

Isaku îşi împreună mâinile deasupra pieptului. Dorea să mulţumească din suflet puterii divine, care mijlocise venirea lui *o-fune-sama*.

Sunetul valurilor care se spărgeau la baza promontoriului se auzea de parcă venea din străfundurile pământului. Ascultându-l, îl fură

somnul.

Cineva îl trezi zgâlţâindu-l.

Gonsuke întinse mâna şi îndepărtă crengile şi cojile de copac ce acopereau groapa. Aerul rece îi cuprinse dintr-odată trupul. Cerul nopţii era împresurat de stele, dar lumina lor începea să pălească.

Isaku se târî afară din groapă. Gonsuke suflă în jar, iar crengile uscate se reaprinseră repede, trosnind.

Isaku se aplecă asupra focului şi privi spre mare.

Mijeau zorile şi marea era calmă. Jos în golf începuse deja munca. Focurile de la ceea ce păreau a fi nişte făclii înfipte în bărci mişunau pe suprafaţa mării, iar câteva se vedeau şi pe vaporul naufragiat.

Gonsuke fripse două scrumbii sărate pe foc şi una i-o întinse lui Isaku. Carnea peştelui, din care începuse să se scurgă grăsimea, era

fierbinte, iar cu fasolea prăjită era delicioasă, pentru că îi lua din sărătură.

Se lumină de ziuă, iar razele soarelui dimineţii învăluiau marea. Stropii valurilor împroşcau vaporul eşuat, în timp ce sătenii aruncau peste bord lemne şi scânduri.

— Dezmembrează oare *o-fune-sama*? întrebă Isaku încercând să vadă până acolo.

— Da, pentru că lemnul din care este făcută e de bună calitate, se poate folosi la multe. Vor lua şi cuiele, şi balamalele, precum şi cratiţele, tigăile, cuţitele, găleţile, lăzile, tot ce găsesc. Uneori pe *o-fune-sama* sunt şi dulapuri sau scrinuri, spuse Gonsuke grav.

Isaku înţelese de ce bătrânul care le dăduse indicaţii îi pusese să pregătească fierăstraie, topoare şi ciocane de lemn. Vaporul trebuia desfăcut în bucăţi, iar lemnul avea să fie aruncat în mare. Urma apoi să fie tras de bărci la ţărm şi cărat în pădurea de pe muntele din spatele satului.

Marea era extrem de liniştită. Isaku şi Gonsuke o scrutau cu privirea, dar nu se vedea nici urmă de catarg.

Spre răsărit se zăreau stoluri de păsări, plutind în aer precum fulgii de nea, iar, în apropierea lor, în apă, pâlcuri de peşti, strălucind în razele soarelui. Nici de pe Promontoriul Mareei, de dincolo de golf, nu se ridica fum.

Două bărci se îndepărtau de vaporul eşuat îndreptându-se în direcţia promontoriului pe care stăteau Isaku şi Gonsuke.

— Transportă trupurile celor morţi, spuse Gonsuke.

Isaku îşi mută privirea într-acolo. Într-adevăr, în barcă se zărea ceva acoperit cu o rogojină de paie. Bărcile dispărură în cele din urmă, una după alta, sub promontoriu.

Stropii de apă se ridicau de jur împrejurul vaporului naufragiat. Oamenii munceau de zor, iar partea dinspre pupa, unde fusese cârma,

dispăruse. Unele bărci cărau deja velele.

Până la ceasul calului[6] tot ce mai rămăsese din vapor era doar partea de jos. Oameni urcaţi pe stânci lucrau cu o viteză uluitoare.

6. Între 11 am şi 1 pm. (*N. tr.*)

Bucăţi de lemn ce pluteau pe mare, desprinse din cuşetele de dormit şi din carenă, fură aduse degrabă la mal. Vaporul naufragiat dispăruse cu totul din golful stâncos, iar marea redeveni liniştită.

— S-a întâmplat vreodată să se apropie vreun vapor pe când stăteai de veghe? întrebă Isaku puţin dezamăgit.

— Da. Uneori veneau şi două pe zi, spuse Gonsuke cercetând marea cu privirea.

De pe ţărm se ridica un fir de fum.

— E semnalul că au terminat treaba. Sarcina noastră s-a încheiat, spuse Gonsuke aruncând zăpada peste foc.

— Hai să ne întoarcem în sat. Abia aştept să văd ce-au adus. Au cărat o grămadă.

Gonsuke înşfăcă toporul, iar Isaku o luă prin pădure, în urma lui, croindu-şi drum printre copaci şi încercând să ţină pasul cu el. Exulta de bucurie. Fără îndoială, mama şi Isokichi munciseră cot la cot împreună cu ceilalţi săteni.

Voia să ia parte cât mai repede la euforia care însufleţise satul.

Ajunşi pe cărarea de munte, Gonsuke o rupse la fugă cu toporul pe umăr, spulberând zăpada cu piciorul, iar Isaku se ţinea după el. Erau nerăbdători să vadă binecuvântările aduse de *o-fune-sama*.

De îndată ce ieşiră din pădure, în partea dreaptă jos zăriră plaja. Îşi imaginaseră că oamenii dansau nebuni de bucurie, însă ei stăteau nemişcaţi, adunaţi la mal. Isaku vru să se oprească în faţa acelei scenei uluitoare, dar îşi dădu seama că trebuie să-l urmeze pe Gonsuke, care o luase la fugă.

Gonsuke coborî poteca de munte şi păşi pe plajă. Cu respiraţia întretăiată, Isaku se apropie de ceilalţi oameni din sat.

Strânşi în jurul conducătorului, sătenii stăteau cu palmele împreunate în direcţia mării. Isaku înţelese, în cele din urmă, că oamenii aduceau rugăciuni de mulţumire mării.

După ce conducătorul satului sfârşi rugăciunea, bătrânul care stătea lângă el şi care le dăduse indicaţii se uită spre mulţime şi spuse apăsat:

— Totul a mers ca pe roate. Conducătorul satului este mulţumit că v-aţi dat pe deplin silinţa. Acum mergeţi în linişte la casele voastre şi rugaţi-vă pentru spiritele strămoşilor voştri. Binecuvântările de la *o-fune-sama* vor fi împărţite mâine-dimineaţă.

Conducătorul plecă de pe ţărm, iar sătenii îl urmară. Isaku făcu un pas dinaintea bătrânului, la îndemnul lui Gonsuke. Bătrânul fu mulţumit când Gonsuke îi raportă că nu văzuse

apropiindu-se nici un catarg.

Isaku îşi plecă adânc capul în faţa bătrânului şi porni spre casă. Sătenii urcau de pe plajă, fără să scoată un cuvânt, dar ochii le sclipeau. Unii dintre ei chiar râdeau.

Isaku dădu la o parte rogojina de la intrare şi pătrunse în pridvor. Mama se ruga la tăblia funerară cu numele strămoşilor, dar când îl auzi sosind îşi întoarse privirea spre el. Avea faţa roşie, de parcă sângele îi năvălise în obraji, şi zâmbea. Părea alt om; era aşa de bucuroasă, cum nu o mai văzuse niciodată.

Isaku intră în cameră, îşi împreună mâinile în faţa tăbliei funerare a familiei şi se aşeză lângă vatră. Bucuria îl cuprinse din nou. Voia să sară în picioare şi să danseze prin toată casa. Părea a fi ora asfinţitului, pentru că se răcorise. Mama puse pe foc o oală cu boabe de hrişcă şi aşeză nişte scrumbie sărată pe marginea vetrei. Era o masă copioasă pe lângă cinele obişnuite.

— Ce-au găsit pe *o-fune-sama*? o întrebă

Isaku pe mama sa, aşezată de partea cealaltă a vetrei.

— Orez. O cantitate foarte mare, spuse aceasta accentuând fiecare cuvânt.

— Şi ce altceva?

— Bumbac de ţesut şi ulei din seminţe. Ceară, ceai, sake, sos de soia, oţet şi rogojini pentru tatami. Dar orezul… *O-fune-sama* de acum a fost un vapor ce transporta orez, spuse mama cu glas răsunător.

Ce zi fericită! se gândi Isaku. Se bucura să vadă că mama sa devenise aşa de vorbăreaţă, iar entuziasmul ei era molipsitor atât pentru el, cât şi pentru fratele şi sora mai mică, ce râdeau şi ei.

Când boabele de hrişcă începură să dea în clocot, mama adăugă legume şi alge. În casă se făcu întuneric, iar feţele mamei, fratelui şi surorii mai mici păreau acum roşii în lumina flăcărilor. Din frigăruile cu scrumbii puse în jurul focului începu să se ridice fum. Mama

umplu bolurile cu fiertură şi le dădu, pe rând, lui Isaku, fratelui şi surorii lui, apoi îşi luă şi ea unul.

Isaku mânca din scrumbie, apoi sorbea din fiertura de legume. A doua zi urma să se împartă orezul şi puteau face fiertură de orez. Îşi imagina momentul în care fratele şi sora mai mică aveau să o guste şi simţi cum îl copleşeşte bucuria.

— Încă un an şi-un pic, şopti mama, ţinând bolul cu mâncare în mână.

Isaku nu desluşi la început sensul cuvintelor ei, dar din strălucirea ochilor înţelese că se gândea la tatăl lor. Plecase în robie pe o perioadă de trei ani, care urma să se încheie când se va fi topit zăpada de peste doi ani. Binecuvântările aduse de *o-fune-sama* ajungeau, fără doar şi poate, până atunci şi avea să răsufle uşurat. Dacă i-ar fi găsit în pragul sărăciei, tatăl s-ar fi gândit probabil să se vândă din nou în robie, dar această teamă dispăruse

acum.

Mama mai puse încă un rând de fiertură în bolurile fratelui şi surorii mai mici ai lui Isaku, mişcându-şi beţişoarele în linişte.

Imediat după ce terminară de mâncat, mama o duse în braţe până la aşternut pe sora cea mică, ce aţipise. Fratele mai mic al lui Isaku se întinsese şi el într-un colţ al camerei.

— Câţi morţi au fost? întrebă Isaku amintindu-şi de cele două bărci pe care le văzuse de sus, de pe promontoriu.

— Trei au căzut în mare şi s-au înecat. Pe vapor mai erau patru, inclusiv cei răniţi, dar toţi au fost omorâţi, spuse mama cu voce joasă.

— Au opus vreo rezistenţă? întrebă Isaku privind chipul mamei, pe care se reflecta focul din vatră.

— Am auzit că nu, însă au implorat să fie lăsaţi în viaţă, spuse mama monoton.

Cel mai probabil, marinarii îşi tăiaseră părul, prins în creştetul capului, invocând ocrotirea

divină. Isaku şi-i închipui îngenuncheaţi, cu părul răvăşit, cu palmele împreunate cerşind sătenilor urcaţi pe vas să le cruţe vieţile.

— Nu trebuie să-ţi fie milă de ei. Dacă vreunul ar fi fost cruţat, ar fi fost prăpăd. Străbunii noştri au luat hotărârea să fie omorâţi şi voia lor dăinuie până în ziua de azi. Obiceiurile satului trebuie păstrate, spuse mama cu o privire neîndurătoare.

Isaku încuviinţă solemn.

În ziua următoare marea fu agitată. Valurile dezlănţuite se loveau de ţărm vuind asurzitor, iar rogojina de la intrare flutura biciuită de vânt.

Isaku împreună cu mama sa se îndreptară către casa conducătorului, pe drumul din sat, stropiţi de picăturile de apă aduse de valurile ce se spărgeau de ţărm.

Sătenii întâlniţi pe drum îşi stăpâneau cu greu bucuria.

Pridvorul şi casa conducătorului satului erau

ticsite de oameni. Vorbeau în şoaptă, dar ochii le sclipeau şi vocile le trădau bucuria. În partea din spate a camerei, bătrânii satului făceau calcule, înşirând câlţii de cânepă pe podea. Se hotărâse ca în ziua aceea să fie împărţit mai întâi orezul.

Bărbaţii care numărau beţele îşi ridicară capetele, iar unul dintre ei se aplecă dinaintea conducătorului satului şi îi spuse ceva. Conducătorul încuviinţă din cap. Bătrânul care le dăduse indicaţiile se ridică în picioare, iar sătenii făcură linişte şi-l priviră.

— S-au găsit trei sute douăzeci şi trei de saci de orez pe *o-fune-sama*, spuse el.

Sătenii se uitau uluiţi. Isaku îşi simţi şi el pieptul înfierbântându-i-se. Era mult peste ceea ce-şi închipuise.

— Trei saci pentru fiecare adult, bărbat sau femeie, şi câte un sac pentru fiecare copil. Restul de patruzeci şi nouă de saci vor fi păstraţi ca rezervă acasă la conducătorul satului.

Sătenii nu-şi puteau înfrâna entuziasmul şi îşi adresau unii altora cuvinte de bucurie, plecându-şi adânc capul în faţa conducătorului satului.

Bătrânul şi conducătorul surâdeau, iar Isaku văzu lacrimi în ochii mamei sale şi ai sătenilor din jur. Adult însemna o persoană peste zece ani, deci el şi mama sa intrau în această categorie. Isaku numără pe degete sacii de orez care urmau să le fie împărţiţi şi află câţi le reveneau.

— O să primim opt saci! îi spuse el mamei, cu o voce pătrunzătoare.

— Opt saci! suspină ea, privindu-l. Lacrimile i se prelingeau pe obraji.

Se străduia cu greu să nu izbucnească în hohote de plâns şi pe chip îi apăru o grimasă.

Când cei care erau în robie aveau să se întoarcă în sat, conducătorul urma să le dea partea lor, din ce fusese pus deoparte. Punând la socoteală şi partea tatălui, care avea să revină în

sat peste doi ani, în primăvară, cantitatea primită sporea.

Conducătorul satului se ridică în picioare, iar bătrânul făcu şi el la fel. Sătenii îi urmară în spatele casei. Sacii de orez care nu încăpuseră în magazie fuseseră puşi unul peste altul pe o rogojină întinsă pe pământ. Isaku se uită la ei, de după umerii oamenilor din faţă, ca la ceva nemaipomenit.

La ordinul bătrânului, bărbaţii începură să împartă sacii de orez fiecărei gospodării în parte. Un bărbat socotea sacii cu ajutorul beţelor de cânepă. Când bătrânul rosti numele lui Isaku, opt saci de orez fură puşi grămadă pe pământ şi deasupra lor – două beţe lungi şi două scurte, partea fratelui şi a surorii mai mici. Dacă sora lui, Teru, nu ar fi murit, ar mai fi adăugat încă un băţ mic, se gândi Isaku.

Când terminară de împărţit, sătenii îşi plecară capetele în faţa conducătorului satului şi îi mulţumiră. Mulţi dintre ei îşi împreunau

palmele a rugăciune.

Bătrânul le vorbi cu o voce puternică:

— Mâncaţi orezul puţin câte puţin. Cine ştie când va mai veni *o-fune-sama*? Poate vor trece ani buni. Cine va fi nesăbuit va fi pedepsit. Voi, bărbaţii, mergeţi ca şi până acum la pescuit, iar voi, femeile, la adunat scoici de pe ţărm!

Sătenii îşi plecară încă o dată capetele, în semn de respect.

După ce se ridicară în picioare, fiecare se postă în dreptul sacilor de orez care-i reveneau. În total erau şaisprezece grămezi.

Bărbaţii o luară pe drumul spre sat, cărând sacii în spinare.

— N-o să-i poţi duce tu, îi spuse mama.

Isaku încercă să urnească un sac, apucând cu mâna de frânghie, dar nu reuşi să-l ridice decât până la nivelul şoldurilor. Era mult mai greu decât îşi închipuise.

— Blegule! spuse mama aprigă, dar cu zâmbetul pe faţă. Apoi apucă sacul, îl puse pe

umăr şi o luă spre drum, clătinându-se puţin de mijloc.

Isaku se făcu roşu de ruşine că nu putea căra sacii de orez, deşi acum el era cel care trebuia să întreţină familia. Îl cuprinse un sentiment de slăbiciune la gândul că nu era încă bărbat în toată puterea cuvântului, deşi cu pescuitul se obişnuise. Încercă din nou să pună mâna pe un sac, dar nici de data asta nu reuşi să-l ridice în spate.

Mama făcu câteva drumuri între casa lor şi cea a conducătorului satului. Aşezară sacii de orez grămadă unul peste altul în pridvor, pe nişte scânduri.

După ce termină de cărat, mama luă o gură de apă, se şterse de sudoare şi îşi trase sufletul. Apoi, scoase dintr-un sac de orez cât intra într-un bol de lemn şi-l puse ca ofrandă în faţa tăbliei funerare a familiei. Isaku, fratele şi sora sa îşi împreunară şi ei mâinile, asemenea mamei lor.

Seara, mama puse într-o oală orezul la fiert. Isaku nu-şi mai lua ochii de la supa clocotind, în timp ce casa se umplea de mirosul orezului fiert, trezindu-i amintiri. Boabele de orez umflate parcă dansau.

Mama îi puse fiertura moale de orez într-un bol. Isaku o gustă fermecat. Avea un gust delicios şi rafinat şi simţea deja cum vigoarea îi cuprinde trupul. Fratele şi sora mai mică mâncau tăcuţi, dar în ochi li se vedea uimirea.

Tatăl lui Kura veni să o conducă pe mama lui Isaku acasă la Taikichi. Kura, care îndeplinise rolul femeii însărcinate, rugându-se pentru venirea lui *o-fune-sama*, primise multe laude pentru că i se îndeplinise rugăciunea şi acum era sărbătorită acasă la Taikichi.

După vreo oră, mama se întoarse cu faţa roşie de băutură.

— Straşnică treabă! A primit de la conducătorul satului trei saci de orez şi sake. Acesta ar fi spus că *o-fune-sama* a venit pentru

că ea a lovit atât de bine tava de mâncare cu piciorul.

Mama sa părea un pic ameţită din pricina băuturii. Înghiţi cu poftă apă dintr-un ulcior şi oftă adânc. Vuietul valurilor se auzea puternic, dar în fiecare casă era mare sărbătoare.

Isaku se întinse lângă Isokichi.

Împărţirea continuă şi în ziua următoare. Ulei de seminţe, sos de soia, oţet şi sake le-au fost date în funcţie de numărul de persoane din fiecare familie, iar sătenii cărau în vase de lut sau găleţi de lemn partea care le revenise. Ceara şi jumătate din cantitatea de ceai fuseseră lăsate în casa conducătorului satului – locul de întâlnire al oamenilor din sat.

Rogojinile de tatami fuseseră şi ele puse la păstrare într-o magazie.

Focurile pentru făcutul sării pe plajă au fost reaprinse. Conducătorul satului dorea ca sătenii să se întoarcă la viaţa de zi cu zi, ca nu cumva să se lase pe tânjală că acum aveau hrană din

belşug. Făcutul sării însemna că sperau să fie binecuvântaţi cu o nouă *o-fune-sama*.

În zilele cu mare calmă, bărbaţii din sat începuseră să iasă iar la pescuit, dar chipurile lor erau acum senine. Unii gesticulau fără rost sau râdeau.

Isaku ieşi şi el pe mare, împreună cu Isokichi. Când se gândea la sacii de orez stivuiţi în pridvor şi la celelalte provizii, figura i se destindea. Distrat fiind, se întâmpla să nu-şi dea seama că peştele trage, şi se trezea că momeala dispăruse. Pentru o vreme nu trebuia să-şi mai facă griji în privinţa mâncării şi nu mai pescuia plevuşcă cu aceeaşi râvnă.

Femeile care adunau scoici şi alge de pe plajă se opreau din când în când din lucru şi se întindeau la vorbă. Râsetele lor răsunătoare se auzeau uneori din largul mării.

Lui Isaku îi veni din nou rândul să stea de pază la focurile pentru făcutul sării. *O-fune-sama* venise şi aveau să mai vină, fără îndoială.

Pentru săteni, visul devenise realitate. Isaku se gândi că sarcina lui era una importantă şi dorea să vadă *o-fune-sama* când era chiar rândul lui să păzească focurile.

Anul era pe sfârşite, era ultima zi. Isaku împlinea unsprezece ani. Ritualul de purificare începea din acea zi. Isaku nu se mai duse la pescuit şi rămase acasă, cu mama şi fraţii săi, în tăcere. Marea era furtunoasă şi viscolea necontenit.

În cea de-a şasea zi, când ritualul luă sfârşit, vântul se opri, dar valurile vuiau încă puternic. Mama fierse mai mult orez decât de obicei. Fripse calamar uscat, iar în boluri puse şi caracatiţă marinată.

Isaku sorbi fiertura cu multe boabe de orez şi gustă din scrumbie. Nu mai avusese niciodată până atunci aşa un mic dejun bogat, cu adevărat demn de un nou început de an.

După ce mâncară, plecară cu toţii la

mormântul familiei. Stratul de zăpadă era atât de mare, că-i ajungea până la şold.

Mama o ducea în spate pe sora lui mai mică. Ajunseră la cimitir împreună cu alţi săteni, dădură la o parte zăpada de pe morminte, puseră câteva boabe de orez pe pietrele funerare şi se rugară.

Se întoarseră pe drumul înzăpezit şi se îndreptară către casa conducătorului satului. Cerul era senin, iar zăpada era de un alb orbitor. Isaku şi mama lui se salutau cu sătenii pe care-i întâlneau în cale.

Când intrară în casa conducătorului, văzură înăuntru trei dintre cei mai importanţi oameni din sat, cu gazda în mijloc, bând sake. Isaku şi ceilalţi din familie îşi aplecară capetele şi îşi prezentară felicitările de Anul Nou în faţa conducătorului satului, care încuviinţă şi le zâmbi binevoitor.

Întorşi acasă, mama turnă în nişte boluri sake dintr-un ulcior. Isaku îl gustă şi simţi cum

gura i se umple de aromă.

După ce luă şi ea o înghiţitură, mama scutură din cap, încântată:

— E un sake tare bun. N-am mai băut ceva aşa de rafinat. Se vede că sake-ul din orez e diferit.

Sake-ul tare îi încălzi imediat trupul lui Isaku, ba chiar îl înveseli peste măsură.

— Primăvara viitoare se va întoarce tata. Ce bine-ar fi să revină sănătos, îi spuse Isaku mamei, care-l mustră cu voce aspră:

— Prostule! Sigur că o să se întoarcă sănătos. Tatăl tău e un bărbat puternic, nu se îmbolnăveşte el aşa uşor.

Isaku mai luă o gură de sake. Se gândi că, până la întoarcerea tatălui său, trebuia să devină un pescar priceput, trebuia să capete putere pentru a căra cu uşurinţă sacii de orez.

Băutura i se urcă la cap şi simţi cum i se învârte totul în faţa ochilor. După ce termină de băut sake-ul dintr-o înghiţitură, se apropie

împleticindu-se de rogojina ce-i servea drept aşternut şi se trânti pe ea, cu faţa în sus. Adormi imediat.

Când se trezi, în casă era întuneric. În aer plutea miros de orez fiert şi îi văzu pe fratele şi pe sora mai mică stând aşezaţi la marginea vetrei.

Mama se apropie de tăblia funerară a familiei şi aprinse fitilul lampionului. Fratele şi sora mai mică se ridicară în picioare, fascinaţi de flacără. Emana o lumină strălucitoare. Isaku se ridică în şezut şi privi flacăra, care tremura şi scotea un fir subţire de fum.

Atmosfera de entuziasm din sat ţinu chiar şi după Anul Nou. Bărbaţii continuau să se adune într-o casă sau alta şi să bea sake adus pe rând de fiecare, în timp ce femeile beau ceai şi se înveseleau povestind.

Mergea vorba că un bătrân, după ce gustase zahăr alb, plânsese de fericire, spunând că acum putea muri împăcat.

De câte ori auzea că într-o gospodărie se fiersese orez, mama dădea din cap şi se încrunta.

— Orice lucru se termină la un moment dat. Cine nu este cumpătat, o să ajungă cu siguranţă să plângă mai târziu, spuse mama în şoaptă, ca pentru sine.

Ea îşi drămuia cu grijă orezul, pregătind de obicei o fiertură subţire, doar pentru Isaku şi fraţii lui.

Chiar şi în zilele când marea era liniştită se zăreau din ce în ce mai puţine vapoare.

Transportul orezului se terminase aproape în întregime înainte de sfârşitul anului şi vapoarele care navigau pe furtună erau foarte rare. La puţin timp după Anul Nou trecu un vapor mare, ce aparţinea fără îndoială domeniului feudal, socotind după emblema mare imprimată în mijlocul pânzelor, ce dispăru în umbra promontoriului, unduindu-se pe valuri.

La sfârşitul lunii ianuarie, Kura născu o

fetiţă. Taikichi, care îşi dorise un băiat, fu dezamăgit la început, dar îi trecu supărarea, după ce primi de la conducătorul satului orez, sake, precum şi numele fetiţei: Tama[7].

7. Piatră preţioasă. (*N. tr.*)

Isaku merse împreună cu mama sa, care ţinea în mână un bol cu un pumn de orez, acasă la Taikichi. Intrarea era decorată cu o ghirlandă de paie, iar bebeluşul dormea lângă Kura, întinsă pe o rogojină de tatami, împrumutată de conducătorul satului. În faţa bebeluşului erau aşezate darurile. Mama lăsă şi ea bolul, apoi îşi împreună mâinile a rugăciune. Se spunea că spiritele strămoşilor morţi se întorceau de dincolo de mare şi sălăşluiau în pântecele femeilor. Fetiţa născută de Kura era aşadar spiritul unui strămoş reîntors, de aceea membrii familiei se adunau şi îi ofereau daruri.

Isaku se aşeză împreună cu mama sa la

marginea vetrei înconjurată de rude, care se felicitau între ele şi îşi turnau din sake-ul primit. Mama se uita din când în când către copila nou-născută, de parcă şi-ar fi adus aminte de Teru, fetiţa care îi murise cu un an înainte. Pentru reîncarnare se spunea că era nevoie să treacă mult timp, aşa că Teru era probabil în acea perioadă de linişte dată de moarte.

Rudele spuneau că *o-fune-sama* venise pentru că femeia însărcinată care făcuse rugăciunile fusese Kura şi se bucurau că fetiţei îi fusese pus numele chiar de conducătorul satului.

— Tama e fericită, pentru că s-a născut când avem orez de la *o-fune-sama*. Dacă o să mănânce orez, o să crească puternică şi n-o să se îmbolnăvească, spuse cineva din familie şi ceilalţi încuviinţară.

Aşa cum stătea întinsă, Kura zâmbi bucuroasă.

Făcutul sării continua, iar lui Isaku îi veni

rândul să aibă grijă de focuri pe plajă într-o noapte cu viscol. În zori, după ce stinse focurile de sub cazane, văzu nişte femei coborând pe plajă, cărând găleţi din lemn. Printre ele era şi Tami.

Isaku se uita cum femeile scobeau sarea din cazane şi o puneau în găleţi. Privirea îi aluneca, fără să vrea, la trupul lui Tami. I se părea că se subţiase la faţă şi se mai înălţase. Era suplă, dar şoldurile i se arcuiseră. Începuse să capete rotunjimi feminine.

Lui Isaku i se acceleră respiraţia. Ştia că Taikichi o întâlnise pe Kura pe munte şi se culcaseră împreună; ar fi vrut şi el să aibă o astfel de ocazie cu Tami. Dar i se părea că Tami era o fiinţă de care nici nu se putea apropia, iar dacă s-ar fi întâlnit pe cărarea de munte n-ar fi îndrăznit nici măcar să-i vorbească.

Tami puse cobiliţa cu găleţile pline cu sare pe umeri şi porni prin ninsoare spre casa conducătorului satului. Isaku stinse jarul din

baracă şi urcă de pe plajă pe drum. Făcutul sării nu mai avea rost acum, întrucât nu se mai vedeau vapoare trecând. Satul era acoperit de zăpadă. În frigul aspru, Isaku şi ceilalţi din familie se încălzeau uneori stând cu spatele la focul din vatră. Rogojina atârnată la intrare era îngheţată bocnă dimineaţa şi trebuia bătută cu un băţ ca să se urnească.

Februarie a adus mai puţine zile geroase, iar marea se mai liniştise. Când cei care fuseseră pe munte au vestit că înfloriseră prunii, conducătorul satului hotărî să înceteze făcutul sării. Anotimpul lui *o-fune-sama* se sfârşise.

6

Pe zi ce trecea, primăvara îşi făcea din ce în ce mai mult simţită prezenţa, iar zăpada ce acoperea satul începu să se topească. De fiecare dată când ninsoarea depusă pe acoperişuri se prăbuşea, casele se cutremurau uşor. În urma ei, din acoperişurile ude, de paie, se ridicau aburi.

Figurile oamenilor se înseninaseră odată cu sosirea primăverii. Pe măsură ce se încălzea, peştii veneau mai aproape de mal, iar pe ţărmul stâncos începuseră să apară scoicile. Fiecare gospodărie avea rezerva ei de orez, cerealele nu lipseau nici ele, iar dacă puneau la socoteală şi

bunătăţile mării, aveau să se bucure de mese cu atât mai îmbelşugate.

Isaku observase şi el schimbarea de pe chipurile oamenilor din sat. Asprimea le dispăruse, iar ochii lor aveau o strălucire senină. Unii bărbaţi pufăiau tutun, stând la soare în faţa casei, iar alţii zăceau întinşi pe plajă.

Isaku surprinse o conversaţie între câţiva săteni despre mersul în satul vecin ca să vândă sare. Un alt bărbat între două vârste, cu care se întâlni pe drum, îi şopti privind cu ochi galeşi către poteca de munte:

— Oare şi anu’ ăsta o să trebuiască să mergem să vindem sare?

De obicei, la sfârşitul lunii februarie, sarea făcută în timpul iernii era dusă în satul vecin şi dată la schimb pe cereale. Însă, cu sacii de orez primiţi de fiecare gospodărie, sătenii nu ar mai fi fost nevoiţi să vândă sare în schimbul unei cantităţi neînsemnate de cereale.

Sarea era grea, iar pentru ei era o muncă

istovitoare să o care pe poteca de munte, până dincolo de creste. Unii se împiedicaseră şi îşi fracturaseră picioarele, iar ca să ajungă în satul vecin era nevoie de trei zile, chiar dacă mergeau fără oprire din zori până-n asfinţit.

Din familia lui Isaku, mama se alătura celor care mergeau şi anul ăsta să vândă sare. Mama se încruntă şi tăcu, când Isaku îi spuse:

— Se pare că mulţi nu mai vor să meargă să vândă sare.

Într-o zi în care marea era agitată, sătenii se strânseră acasă la conducătorul satului, iar Isaku merse şi el. Pridvorul era ticsit de bărbaţi şi femei. Conducătorul satului se aşezase la marginea vetrei. Bătrânul care stătea lângă el se ridică în picioare, veni în faţa sătenilor şi le spuse:

— Mâine în zori veţi pleca să vindeţi sare. Se pare că unii dintre voi nu vor să meargă, dar şi nesăbuinţa are o limită. Ce vor spune cei din satul vecin dacă nu vă veţi duce anul acesta,

deşi aţi mers în fiecare an? Îşi vor închipui că am pus mâna pe ceva, dacă nu mai avem nevoie de cereale. O să se afle că am primit binecuvântările de pe *o-fune-sama*. La asta nu v-aţi gândit?

Vocea bătrânului era plină de indignare.

Cei adunaţi în pridvor se schimbară la faţă şi încuviinţară spăsiţi: „aşa e!“

Bătrânul îşi roti privirea tăcut asupra capetelor sătenilor şi continuă:

— Mâine-dimineaţă veţi pleca negreşit! Nu veţi lua la voi de mâncare decât găluşte de mei şi peşte uscat. Să nu luaţi nici măcar un bob de orez. Trebuie să-i faceţi să creadă că sunteţi pe punctul de a muri de foame.

Acestea fiind spuse, bătrânul îi scrută încă o dată cu privirea şi se întoarse lângă vatră.

Sătenii se împrăştiară, iar Isaku se întoarse acasă. După ce transmise mamei hotărârea bătrânului, adăugă:

— Anul acesta mă duc eu!

— Cum o să care sarea un slăbănog ca tine? zise mama cu indignare.

Pe Isaku îl cuprinse acelaşi sentiment de ruşine ca în ziua când nu putuse căra sacii de orez. Mama îi spusese râzând: „Blegule!“, dar acum, în cuvântul „slăbănog“ simţi dispreţ şi furie.

A doua zi, mama se sculă la ceasul boului[8], pregăti găluştele de mei, le înfăşură în foi de varec şi puse alături câteva scrumbii uscate. Apoi, la ora tigrului[9], se încălţă şi plecă de acasă, ţinând în mână un toiag gros.

8. În jurul orei 2 am. (*N. tr.*)

9. În jurul orei 4 am. (*N. tr.*)

Din faţa casei, Isaku privea şirul de oameni care mergeau să vândă sare ce ieşea din casa conducătorului satului. Cerul începea să se lumineze. Cărând în spate sacii cu sare, oamenii înaintau încet sprijinindu-se în toiege. O zări şi

pe mama sa, care avea un prosop legat în jurul frunţii. Din felul rigid în care-şi mişca picioarele, înţelese cât de grea era sarea.

Soarele dimineţii începuse să lumineze marea când convoiul o apucă pe cărarea de munte. În cele din urmă, coloana se făcu nevăzută în umbra pădurii, pe drumul unde, din loc în loc, se mai zăreau câteva urme de zăpadă.

După şapte zile, când era trecut de ceasul calului, şirul de oameni se întorcea pe acelaşi drum. Isaku se grăbi într-acolo, împreună cu alţi săteni. Pesemne că şi mulţimea încolonată îi zărise, pentru că se oprise. Lăsaseră jos bagajele, şi se aşezaseră pentru a-şi trage sufletul. Isaku fugi degrabă către mama sa. La umeri, hainele îi erau pătate de sânge, iar băşicile sparte de la picioare erau acoperite de pământ amestecat cu sânge. Buzele îi erau uscate de parcă ar fi fost suflate cu făină, iar inima îi bătea puternic. Isaku, împreună cu alţi săteni ajutară la căratul sacilor, folosind nişte

cobiliţe. Mama şi ceilalţi coborâră drumul de munte, cu picioarele tremurându-le.

Sacii cu cereale fuseră puşi grămadă în grădina casei conducătorului satului. Mama şi ceilalţi intrară în pridvor, târâindu-şi toiegele, şi se aşezară în genunchi.

Isaku stătea în picioare în grădină, dar văzu că atmosfera din pridvor era apăsătoare. Toţi cei de acolo aveau feţele crispate şi i se adresau conducătorului. Acesta pălise.

În cele din urmă, Isaku şi ceilalţi înţeleseră ce se întâmplase. Cei care merseseră să vândă sare fuseseră luaţi la întrebări de doi bărbaţi, ce veniseră la negustorul care cumpăra sare, care era şi năimitorul din satul vecin. Bărbaţii erau de la o asociaţie de armatori din cel mai sudic port al insulei, de unde plecau şi veneau vapoarele care navigau spre apus, şi ajunseseră în satul vecin ca să investigheze dispariţia unui vapor cu o încărcătură de o mie două sute de *koku*. Aproape de sfârşitul anului trecut,

vaporul părăsise portul pe un vânt favorabil, încărcat cu orez şi vase de lut şi faianţă. La un moment dat, i-a surprins o furtună puternică, dar cei de la asociaţia de armatori nu s-au îngrijorat, întrucât căpitanul avea multă experienţă şi făcuse faţă de nenumărate ori mării dezlănţuite. Primăvara, vaporul ar fi trebuit să treacă prin reparaţii, iar lemnul putrezit şi şuruburile ruginite urmau să fie înlocuite. Era un vapor vechi, în al treisprezecelea an de la fabricaţie şi în popor i se spunea *Ubamaru*[10].

10. *Bătrâna*. (*N. tr*.)

Era de aşteptat ca vaporul să se fi deplasat spre nord, paralel cu coasta de vest a insulei, dar nu apăruse în portul de destinaţie şi nici nu părea că s-ar fi adăpostit în altul; pur şi simplu i se pierduse urma. Judecând după caracterul onest al căpitanului, era de neînchipuit să fi

dispărut cu vaporul ca să-i fure încărcătura. Prin urmare, fie fusese împins de vânt departe în larg, unde se scufundase, fie fusese aruncat pe coastă şi se zdrobise de mal.

Dacă vaporul ar fi fost izbit de ţărm, o parte din încărcătură ar fi putut fi recuperată. Presupunând că zona în care ar fi eşuat era mărginită de ţărmul de vest al insulei, asociaţia de armatori trimisese acolo doi oameni.

Momentul dispariţiei vaporului corespundea aproape întocmai cu perioada apariţiei lui *o-fune-sama*, însă dat fiind că vaporul care eşuase pe ţărmul stâncos din sat avusese o încărcătură de doar trei sute de *koku*, era evident că bărbaţii căutau un alt vapor. Chiar dacă era vorba de un altul, exista pericolul ca o mare nenorocire să se abată peste sat, din moment ce bărbaţii umblau să dea de urma vaporului dispărut.

Figurile lui Isaku şi ale celorlalţi împietriseră. Se îngrămădiseră aşezându-se pe jos, privindu-l pe conducătorul satului. Acesta

se întoarse la marginea vetrei şi schimbă câteva cuvinte, în şoaptă, cu bătrânii de vază ai satului. Lucrurile de pe *o-fune-sama* erau răspândite pretutindeni: lemnul vaporului fusese cărat în pădurea de pe munte, iar orezul şi celelalte bunuri fuseseră împărţite fiecărei familii. Dacă bărbaţii ar fi venit în sat, conduşi de cineva, şi ar fi aruncat o privire prin case, ar fi fost uşor să le observe şi să intre la bănuieli. Cu siguranţă ar fi ieşit la iveală faptul că prădaseră vaporul naufragiat.

Adevărul ar fi fost adus la cunoştinţă fără îndoială şi oficialilor, care ar fi dispus arestarea sătenilor şi demararea unor investigaţii riguroase. Aşa ar fi fost descoperit ritualul din vechime de atragere a lui *o-fune-sama*. Dacă s-ar fi întâmplat acest lucru, multe persoane, în frunte cu conducătorul satului, ar fi fost executate într-un mod barbar, femeile şi copiii ar fi fost osândiţi şi ei, iar satul ar fi fost sortit pieirii. Faptul că bărbaţii de la asociaţia de

armatori veniseră în satul vecin şi, mai mult, îi întrebaseră pe cei care fuseseră să vândă sare despre vapor era o dovadă clară că satul făcea parte din zona în care ei presupuneau că ar fi naufragiat vaporul.

Figurile bărbaţilor ce vorbeau cu conducătorul satului păliră dintr-odată, iar unora dintre ei începură să le tremure genunchii. Privindu-i, Isaku simţi că şi pe el îl apucă brusc tremuratul.

Conducătorul satului, mic de statură, îi spuse ceva bătrânului înalt, care încuviinţă, se ridică în picioare şi se apropie de săteni.

— Ascultaţi cu atenţie! Ascundeţi degrabă toate bunurile primite de la *o-fune-sama* pe munte, fără să păstraţi nimic. Înainte de toate grăbiţi-vă şi căraţi-le! Baraca o s-o construiţi după aceea, spuse bătrânul cu o voce ascuţită.

Sătenii îşi plecară capetele, se ridicară şi se întoarseră degrabă la casele lor.

Isaku îşi urmă mama, care se ridică în

picioare. Mergea târâindu-se, sprijinindu-se în toiag. Se gândi că mama sa, cu pielea sfâşiată la umeri şi la picioare, cărase, fără odihnă, sacii de orez, şi se simţi foarte ruşinat de cât de sfrijit era.

Mama lui Isaku intră în casă, se opri în faţa unui sac de orez din pridvor, se aplecă şi îl ridică pe umeri. Era destul de greu, iar picioarele i se clătinau, în timp ce ieşea pe uşa din spate. Isaku o urmă, ţinând în mâini vasul cu ulei de seminţe şi o găleată cu sos de soia.

Mama urca cu paşi apăsaţi poteca îngustă spre muntele din spatele satului, mişcându-se anevoie. Se oprea din când în când ca să-şi tragă sufletul, după care pornea din nou. Lui Isaku îi era teamă ca nu cumva să se prăbuşească din pricina greutăţii.

Mama se abătu de la drum şi intră în pădure. Într-o poieniţă, pe o pantă dinspre apus, unde razele soarelui se strecurau printre copaci, înfloriseră piersicii. Lăsă jos sacul, la umbra

unei stânci mari, se aşeză să se odihnească, fără să-şi şteargă măcar sudoarea care i se prelingea pe faţă.

— Taie câţiva copaci cu toporul şi fă o temelie, spuse mama, ridicându-se şi pornind înapoi spre cărarea de munte.

Isaku se întoarse acasă, luă o găleată plină de sake, toporul şi un cuţit cu lama lată şi merse iarăşi în pădure. Doborî un copac cu toporul, îndepărtă crengile cu cuţitul şi apoi îl puse la adăpostul stâncii. Când reuşi să înşire câteva trunchiuri de copac, mama aşeză sacii peste ele. Aproape de seară stivuiră şi ultimul sac, cel de-al optulea, din care folosiseră deja orez, iar Isaku acoperi grămada cu o pelerină de ploaie din paie şi câteva rogojini.

În acea noapte mama făcu temperatură mare. Isaku îi puse plante medicinale pe umeri şi picioare, unde i se sfâşiase pielea, dar din răni începuse să-i curgă puroi. Mama strângea din dinţi de durere şi din când în când gemea.

A doua zi dimineaţă, Isaku pregăti o fiertură de legume şi le dădu să mănânce mamei – întinsă încă în aşternut –, fratelui şi surorii mai mici, apoi plecă pe munte împreună cu Isokichi. Acolo, puseră nişte buşteni unul peste altul, încercând să facă o baracă. Pentru ca ploaia şi roua să nu pătrundă până la orez, deasupra lor aşezară un strat de ierburi. Razele soarelui se strecurau printre copaci până la acoperiş.

Când se întoarseră acasă, mama prăjea boabe de soia, aşezată la marginea vetrei.

— Eşti încă trează? o întrebă Isaku îngrijorat, dar ea tăcu.

Avea faţa palidă, obrajii lăsaţi, iar picioarele îi erau umflate şi învineţite.

Isaku luă dintr-un colţ din pridvor plantele medicinale şi le puse lângă mama sa.

— Mergi la conducătorul satului şi înştiinţează-l că aţi dus pe munte tot orezul din casă, până la ultimul bob, şi aţi făcut şi baraca, spuse mama, amestecând întruna boabele de

soia puse la prăjit.

Isaku încuviinţă şi ieşi din casă. La apus, cerul era de un roşu aprins, iar marea strălucea. Culoarea cerului îl duse cu gândul la sângele marinarilor ucişi.

Isaku mergea grăbit pe drumul din sat.

Din acea zi, peste sat se aşternu o tăcere sinistră. Era perioada în care marea aducea atâtea la mal, dar nimeni nu se ducea să adune nimic; nici copiii nu mai ieşeau să se joace pe uliţă. Mama lui Isaku îşi oblojea rănile în timp ce usca cerealele aduse din satul vecin sau ţesea la război.

Isaku repara uneltele de pescuit şi, uneori, de la poarta din spatele casei cerceta poteca de munte ce ducea în satul vecin sau scruta întinsul mării. Bărbaţii de la asociaţia de armatori ar fi trebuit să vină fie traversând creasta muntelui, fie cu o barcă de-a lungul ţărmului. Fusese vorba să stea cineva de pază lângă trecătoare sau pe promontorii, dar renunţaseră, întrucât

unii fuseseră de părere că ar fi trezit bănuieli dacă ar fi fost observaţi.

Isaku îi auzi întâmplător pe nişte bărbaţi din sat vorbind despre metodele înfiorătoare de pedeapsă. Oamenii erau legaţi cu sfoară, târâţi prin sat şi apoi atârnaţi cu capul în jos şi împunşi cu suliţa până le ieşeau toate măruntaiele. Sau erau crucificaţi, după ce erau tăiaţi cu fierăstrăul. Dacă se afla că prădaseră încărcătura şi îi omorâseră pe marinari, cu siguranţă şi ei ar fi fost omorâţi prin aceste metode crunte.

Un singur drum ducea afară din sat, iar pentru a merge în satul vecin trebuia să apuci pe această potecă îngustă de pe coasta muntelui, să treci câteva văi şi să traversezi trecătoarea. Isaku îşi condusese tatăl când se vânduse în robie. Era prima dată când ajungea în satul vecin, iar impresia pe care i-o lăsase fusese atât de puternică, încât se întorsese năucit.

Case înşirate una după alta, magazine unde

se vindeau tot felul de lucruri sau construcţii cu două etaje, pentru a-i găzdui pe negustori. Străzi pline de oameni, care se plimbau de colo-colo; boi împovăraţi de bagaje, aşa cum auzise din poveştile celorlalţi, dar nu întâlnise niciodată. În port, în afara bărcilor de pescuit, se vedeau şi vapoare de marfă. Isaku nu stătuse o clipă locului, voia să vadă cât mai multe şi obosise teribil. Dormise o noapte în casa celui care făcuse intermedierea şi se întorsese acasă. Nu putea uita liniştea profundă pe care o simţise când, de pe poteca de munte, zărise satul în vale. Avusese atunci certitudinea că locul lui nu era niciunde altundeva decât în acel sat.

De când auzise că bărbaţii de la asociaţia de armatori erau pe urmele vaporului dispărut, satul vecin devenise pentru Isaku un loc straniu şi înfricoşător. Făcea şi el parte din insulă, care la rândul ei aparţinea ţinutului ce se întindea la nesfârşit dincolo de mare, însă avea legile lui,

diferite de cele care se transmiseseră din vechime în satul lui Isaku.

O-fune-sama venea când şi când, asemenea bancurilor de peşti ce invadau ţărmul, luându-i prin surprindere, sau asemenea unei cantităţi foarte mari de ciuperci sau plante comestibile ce erau adunate de pe munte. *O-fune-sama* era binecuvântarea oferită de mare, prin care locuitorii satului reuşeau întru câtva să amâne foametea. Dacă pentru săteni sosirea lui *o-fune-sama* era cea mai fericită întâmplare, pentru cei din satul vecin şi din alte ţinuturi era de rău augur, precum o pedeapsă necruţătoare. Dacă nu ar fi fost *o-fune-sama*, satul ar fi dispărut de mult de pe faţa pământului şi ar fi devenit doar un loc stâncos. Strămoşii lor trăiseră pe acele meleaguri, iar ei reuşeau să-şi ducă viaţa numai mulţumită lui *o-fune-sama*.

Se spunea că morţii din sat se duceau dincolo de mare, iar spiritul lor sălăşluia peste ani în pântecele femeilor din sat. Acele spirite

nu se puteau întoarce în afara satului lor. Dacă s-ar fi întors într-un ţinut cu legi diferite, unde ceea ce la ei era bine era considerat rău, ar fi ajuns să rătăcească pentru totdeauna.

Isaku ştia că atunci când avea să-şi facă familia lui, urma să meargă în satul vecin să vândă sare, dar, dacă s-ar fi putut, n-ar fi vrut să mai calce pe-acolo. Tot ce voia era să rămână în satul lui, bine organizat şi cu legi împământenite, transmise din generaţie în generaţie.

Uneori se gândea la propria moarte, când trupul îi va fi fost ars, iar oasele îngropate. Spiritul lui avea să facă o lungă călătorie, îndreptându-se spre acel loc îndepărtat, unde se adunau şi spiritele celor morţi din celelalte sate. Sălaşul sufletelor era undeva pe fundul mării, iar ele toate erau strălucitoare şi transparente. Alge în culori vii, o sumedenie, clătinându-se asemenea unei păduri, iar printre stâncile subacvatice, scoici în formă de ghindă şi alte

scoici viu colorate, ca nişte sidefuri. Pâlcuri de peşti cu solzi argintii, înotând şi schimbându-şi dintr-odată direcţia, precum fulgii de nea plutind în aer. Adâncul mării era mereu liniştit, iar temperatura apei neschimbată. Spiritele păreau nişte meduze în hainele lor transparente, iar părul lor era strălucitor. Zâmbeau tot timpul şi nu scoteau nici un cuvânt. Erau cuprinse de liniştea profundă a morţii. Printre ele se aflau bunica lui, pe care nu şi-o amintea decât vag, şi sora lui mai mică, ce murise în urmă cu doi ani, la sfârşitul anului. Cei care stăteau în spatele lor trebuie să fi fost strămoşii lui.

Isaku se apropie de ei şi se aşeză lângă Teru. Dintr-odată, observă că şi hainele lui deveniseră transparente, iar faţa îi era luminată de un zâmbet blajin. Avea o stare de bine şi o căldură îl învăluia din interior.

Uneori, unele spirite se îndepărtau legănându-se, iar cele din spate le urmăreau cu privirea. Acele spirite veneau în sat să se

reîncarneze şi sălăşluiau în pântecele femeilor, prin unirea trupească dintre bărbat şi femeie. Când veneau să se reîncarneze? Se zicea că trebuie să treacă o vreme de la moartea lor.

Isaku nu avea nici o îndoială că şi el fusese un spirit reîncarnat, ce sălăşluise în pântecele mamei sale. Ţinutul spiritelor de dincolo de mare nu era doar rodul imaginaţiei lui. Şi-l amintea foarte bine pentru că odată fusese şi el acolo.

Nu îi era teamă de moarte, pentru că ştia că există un loc unde după aceea îşi va găsi liniştea. Dar credea că sufletul lui nu putea ajunge la locul de odihnă veşnică al celor din sat, dacă avea să fie luat cu forţa de acolo şi omorât în altă parte. Fără îndoială, spiritul lui ar fi fost osândit în Iadul înţesat de morţi necunoscuţi, cu priviri feroce.

Dacă oamenii de la asociaţia de armatori ar fi venit în sat şi ar fi aflat că ei prădaseră încărcătura vaporului naufragiat, ar fi fost

arestaţi, omorâţi şi nu s-ar mai fi putut bucura pe deplin nici măcar de liniştea de după moarte. Isaku se ruga ca aceşti oameni să nu apară niciodată.

Pe munte zăpada începuse să se topească şi casele din sat se cutremurau uşor de fiecare dată când se auzea câte o avalanşă. Pârâul ce trecea prin sat se umflase şi curgea cu repeziciune.

Pe la începutul lunii martie se topi şi zăpada de pe versanţi. Doar crestele mai purtau strălucirea de nea. Pe cărarea de munte nu se vedea nici ţipenie, iar pe mare, nici un vapor.

Conducătorul satului îi adună pe bătrânii de vază şi, după ce se consultă cu ei, hotărî să trimită doi bărbaţi în satul vecin. Scopul lor era să afle mai multe despre cei de la asociaţia de armatori şi dacă asupra satului lor plana vreo bănuială.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, sătenii urcară poteca de munte, ducând în spate desăgi pline

cu peşte uscat, ca şi cum s-ar fi dus să-l vândă. Erau voinici şi dispăruseră degrabă în umbrişul pădurii.

Sătenii îşi petreceau zilele în linişte, aşteptând întoarcerea bărbaţilor. Aceştia reveniră după cinci zile, înainte de apusul soarelui şi merseră degrabă la conducător. Isaku, împreună cu alţi săteni stăteau în faţa casei.

Veştile aduse îi linştiră pe conducătorul satului şi pe ceilalţi bătrâni. Bărbaţii fuseseră la casa negustorului, unde dăduseră la schimb peştele uscat pe cereale şi întrebaseră, în treacăt, despre oamenii de la asociaţia de armatori, care înnoptaseră în casa negustorului. Din spusele acestuia, bărbaţii se întorseseră într-un port din sudul insulei, la un armator. Încercaseră să afle mai multe de la căpitanii navelor care veneau în port şi de la cei care veneau din satele de pe linia ţărmului despre vaporul dat dispărut, dar fără succes.

— Şi-au zis că pesemne a fost luat de un vânt neprielnic şi s-a scufundat. Au renunţat şi au plecat, spusese negustorul cu nepăsare.

Vestea ajunsese şi la Isaku şi la cei adunaţi în faţa casei conducătorului. Sătenii răsuflaseră uşuraţi. Pericolul ca satul să fie lovit de o mare nenorocire dispăruse. Cu toate acestea, conducătorul nu le îngădui să aducă orezul ascuns în pădure înapoi la casele lor. Hotărî că trebuie să fie vigilenţi încă o vreme, pentru orice eventualitate.

Feţele oamenilor din sat se însufleţiseră din nou. Dar, din când în când, tot mai aruncau câte un ochi spre drumul de munte, sau scrutau largul mării, de parcă le-ar fi intrat în obişnuinţă.

La mijlocul lunii martie, pe plajă se ţinu ceremonia de rugăciune pentru un pescuit îmbelşugat şi în acea zi conducătorul satului le dădu permisiunea de a-şi lua înapoi sacii de orez. Seara, sătenii gătiră orezul mult aşteptat.

Mama lui Isaku făcu aceeaşi fiertură moale de orez. El şi mama băură şi puţin sake.

A doua zi, Isaku ieşi cu barca pe mare, împreună cu Isokichi. La început n-au prins decât plevuşcă, apoi, din aprilie, au dus acasă o sumedenie de sardine mari, pentru că începuseră migraţia. Însă cei doi nu puteau pescui împreună, pentru că li se încurcau firele, aşa că Isaku îi încredinţă vâsla lui Isokichi, iar el doar pescuia. Cum Isokichi nu era îndeajuns de priceput, Isaku lua el vâsla când se apropiau de ţărmul stâncos şi îndepărta barca spre larg. Lui Isokichi îi crăpaseră mâinile şi începură să sângereze.

Sardinele erau mai numeroase decât de obicei şi din barcă se vedeau pâlcuri de solzi strălucitori, mişunând cu repeziciune. Culoarea mării se schimba în locul unde sardinele se strângeau grămadă, iar uneori suprafaţa apei, pe porţiuni întinse, părea că clocoteşte. Dacă agăţa câteva cârlige de câteva fire şi le lăsa în apă, se

mişcau imediat. În aproape toate găsea prinse sardine şi era o adevărată muncă să le scoată din ele.

Seara, când se întorceau la mal, puneau sardinele în găleţi de lemn şi le duceau acasă, unde mama le înşira pe o ţepuşă şi le frigea. Peştele mustea de grăsime şi se ridicau flăcări de fiecare dată când cădea câte o picătură pe foc. Pentru Isaku, sardinele fierbinţi erau o delicatesă nemaipomenită.

Mama despica sardinele, iar sora mai mică a lui Isaku, Kane, o ajuta să le înşire pe sfoară, pentru a le pune la uscat.

Vremea se încălzi, iar muntele era acum verde de la frunzele copacilor.

Bărbaţii din sat îşi scoaseră bărcile pe mare în acelaşi timp, dar ceva parcă se schimbase faţă de anul trecut. De obicei, plecau la pescuit în zori, iar acum unele bărci se îndepărtau de ţărm abia după ce razele soarelui se oglindeau în apă. Terminau pescuitul devreme, grăbindu-

se să se întoarcă la ţărm când soarele începea să asfinţească. Unii bărbaţi nu mai ieşeau deloc cu barca, pe motiv că nu se simţeau bine.

— Delăsarea este cel mai îngrozitor lucru la oameni, bombănea mama în timp ce punea lemne peste focul din vatră.

Bărbaţii care nu mai dădeau atenţia ce se cuvenea pescuitului se mulţumeau cu mâncarea adusă de *o-fune-sama* şi îşi pierduseră entuziasmul de a mai da la peşte. Foloseau tot peştele prins pentru hrana familiei şi nu simţeau nevoia să pună deoparte pentru a-l schimba pe cereale. Din fericire, pescuitul de sardine era îmbelşugat în acel an şi puteau să prindă destul de multe, chiar dacă petreceau mai puţin timp pe mare. Erau zile în care unii săteni nici nu mai ajungeau la pescuit.

Isaku ar fi vrut şi el să se odihnească, dar, când se gândea la ce ar fi zis mama sa, nu îndrăznea.

Marea era liniştită, dar uneori o ploaie

măruntă ca un fum cădea zile în şir. Însă Isaku şi Isokichi ieşeau chiar şi atunci pe mare. Mama săpa grădina şi planta seminţe de legume. De pe mare se zăreau pălăriile de paie ale femeilor ce lucrau pe terenul în trepte amenajat în pantă, iar Isaku îşi îndrepta adesea privirea către bucata de pământ a familiei lui Tami.

La jumătatea lunii aprilie, un bărbat dintr-o barcă ce plutea în apropiere îl strigă pe Isaku şi îi făcu semn către cărarea de munte.

Văzând figura gravă a bărbatului, Isaku îşi întoarse privirea spre potecă, din poziţia în care era, cu undiţa în mână. Simţi că-l străbat fiori reci. Două siluete, ce păreau a fi bărbaţi, se îndreptau încet către sat. Erau departe şi Isaku nu-şi putea da bine seama, dar avea impresia că se uită spre el. Se gândi că erau bărbaţii de la asociaţia de armatori. Se spunea că plecaseră, renunţând să mai caute vaporul dispărut, dar de fapt poate că nu se dăduseră bătuţi, ci se întorseseră iar în satul vecin şi apucaseră pe

drumul de munte, spre satul lor. Sacii de orez şi toate celelalte bunuri erau în casele sătenilor. Dacă bărbaţii ar fi dat peste acele bunuri, care nu aveau nici o legătură cu satul, şi-ar fi dat seama că ei prădaseră vaporul.

Isaku începu să tremure din tot corpul.

Se uită înapoi. Cei din bărcile mai îndepărtate îşi îndreptaseră şi ei privirea către poteca de munte.

Isaku îşi ridică din nou ochii spre drum. Siluetele celor doi se făcuseră nevăzute în umbra pădurii de la marginea drumului.

Bărcile începuseră să se îndrepte degrabă către ţărm. Isaku le urmă, luând vâsla din mâinile lui Isokichi pentru a înainta cu mai mult avânt. Nu mai era timp să mute sacii cu orez în pădure, dar se gândea că trebuie să-i ascundă, acoperindu-i măcar cu rogojini de paie.

Bărcile ajunseră pe rând la mal. După ce ridică barca pe plajă, Isaku o rupse la fugă spre casă. Femeile şi copiii pe care-i întâlnea de

obicei pe ţărmul stâncos dispăruseră.

Ajuns într-un suflet acasă, Isaku văzu că mama sa acoperise deja sacii de orez cu rogojini şi deasupra lor stivuise lemne de foc. Împreună luară vasele şi găleţile cu sake, zahăr alb şi sos de soia, ieşiră pe uşa din spatele casei şi le puseră într-un desiş de bambus.

Din umbra casei, Isaku stătea cu ochii pe drumul de munte. Vârfurile copacilor se legănau în bătaia vântului, iar lumina soarelui se strecura printre ramuri. Nu se auzea decât sunetul valurilor. În sat se lăsase o tăcere adâncă. Sătenii aşteptau în casele lor, ghemuiţi de frică.

Printre trunchiurile copacilor se zări o mişcare şi, nu după mult timp, cei doi bărbaţi se iviră la marginea cărării. Unul din ei se sprijinea într-un toiag lung, iar celălalt îl ajuta să coboare. Bărbatul cu toiagul avea un picior tăiat de la genunchi. În ochii lui Isaku apăru o bănuială. Cei doi nu se potriveau cu imaginea

celor de la agenţia de armatori. Nu ar fi trimis ei în sat un olog. Mai mult, hainele lor erau extrem de sărăcăcioase, aproape nişte zdrenţe.

După ce coborâră cărarea, bărbaţii se opriră şi priviră când satul, când marea, apoi se prăbuşiră în genunchi. Tresăltau de parcă ar fi plâns în hohote. Mama lui Isaku ieşi din casă şi porni către ei. Isaku o urmă. Alţi bărbaţi şi femei începură să iasă şi ei din case şi să se îndrepte spre cărarea de munte. Isaku, văzând că sătenii se apropiau, nu mai avu nici o urmă de suspiciune faţă de cei doi bărbaţi. O femeie alergă către bărbatul ce se sprijinea în toiag şi-l îmbrăţişă.

— Se pare că s-a întors cineva din robie, spuse mama, luând-o dintr-odată la fugă.

Tatăl lui Isaku mai avea aproape un an, deci nu putea fi el. Isaku le ieşi în întâmpinare împreună cu mama sa şi ceilalţi săteni.

Se auzeau plânsete. Cei doi bărbaţi stăteau jos, în mijlocul lor, cu feţele stacojii şi cu

obrajii traşi. Isaku nu îi ştia pe nici unul din ei. Ambii păreau să aibă peste patruzeci de ani, unul albise, iar celălalt chelise aproape complet.

Cei doi bărbaţi, ajutaţi de ceilalţi săteni, urcară panta ce ducea către casa conducătorului.

Se întorceau după o perioadă de robie de zece ani. Sătenii erau uimiţi cât de mult îmbătrâniseră, iar asta era o dovadă grăitoare a muncii necruţătoare din robie. Bărbatul care se sprijinea în toiag fusese la tăiat copaci în pădure pe o zăpadă mare şi căzuse de pe o stâncă pe când când transporta lemnele la vale. Se lovise la cap şi îşi pierduse cunoştinţa. Văzând că nu se mai întoarce, câţiva oameni l-au căutat, temători, şi l-au găsit după două zile, îngropat în zăpadă până la brâu. Rănile pricinuite de cădere i se vindecaseră, dar piciorul stâng, care fusese acoperit de zăpadă, începuse să i se cangreneze de la vârf. Întrucât putea să moară, i-l amputaseră de la genunchi. Avusese mare noroc că reuşise să supravieţuiască şi să se

întoarcă viu în sat.

Tatăl lui Isaku îşi săvârşea perioada de robie în acelaşi port în care fuseseră cei doi, aşa că, în acea seară, mama se duse să-i întrebe dacă era bine-sănătos. Se întoarse după vreo jumătate de oră, îşi turnă o cupă de sake şi se aşeză lângă vatră.

Isaku se nelinişti când văzu expresia de îngrijorare de pe chipul ei. Poate că bărbaţii îi dăduseră veşti proaste despre tatăl său. Poate că murise deja, cine ştie din ce pricină. Se apropie cu teamă de mama sa, care lua o gură de sake.

— Ai aflat ceva despre tata?

— Că e bine… răspunse mama încet, fără să-şi ia privirea de la focul din vatră.

Isaku se linişti şi se aşeză la marginea vetrei.

— Munceşte de-şi rupe oasele, că până şi cei de la agenţie l-au luat la ochi. Îi încurajează pe cei care s-au dus în robie din sat. Însă îşi face griji pentru noi, cei de-acasă, şi speră că suntem bine cu toţii…

Mama mai luă o gură de sake. Se gândea probabil la moartea mezinei Teru. Regreta amarnic că nu putuse face nimic. Neputinţa ei i se părea, poate, de neiertat şi încerca să-şi aline supărarea cu sake.

Isaku privea ţintă la focul din vatră, în tăcere. Şi-o imagina pe Teru, în adâncul apelor de dincolo de mare, în haine transparente, stând în picioare şi zâmbind blajin. Moartea lui Teru fusese mai presus de puterea mamei şi, deşi murise de mică, se părea că atât îi fusese dat să trăiască. Chiar dacă murise, Teru nu era câtuşi de puţin singură, era înconjurată de spiritele strămoşilor, în locul plin de linişte din adâncul mării.

— Tata se va întoarce primăvara viitoare. Mai avem puţin de îndurat, spuse Isaku în timp ce puse încă un lemn pe foc.

Mama tăcu şi îi întinse încet bolul cu sake.

Luându-l, Isaku simţi că se încălzeşte. Pentru prima dată de când tatăl său plecase în

robie, i se păru că mama îi arăta afecţiune şi că vede în el un om pe care se putea baza.

Luă o gură de sake, apoi îi înapoie bolul.

Isokichi se întoarse de pe o parte pe alta, vorbind în somn. Cu bolul de sake în mână, mama rămase cu privirea la chipul lui Isokichi, luminat palid de focul din vatră.

Sezonul sardinelor se sfârşi şi veni cel al calamarilor. În fiecare gospodărie se muncea de zor pentru a-i desface şi pune la uscat. Atmosfera de delăsare de care se molipsiseră o parte dintre locuitorii satului după primirea binecuvântărilor de pe *o-fune-sama* se risipi uşor-uşor, iar sătenii îşi intrară în propriul ritm al vieţii, dictat de succesiunea anotimpurilor.

Când marea era liniştită, în zori bărcile se îndepărtau de la mal rând pe rând, iar pe ţărmul stâncos, din loc în loc, femeile şi copiii adunau scoici şi alge.

Când marea era agitată, Isaku se îndeletnicea

cu repararea bărcii, pe plajă. Unul dintre bărbaţii care se întorseseră din robie coborî pe plajă, îşi înfipse toiagul în nisip, se aşeză şi privi ţintă spre largul mării.

Isaku se opri din lucru, se apropie şi se aşeză pe vine lângă bărbat, apoi rosti numele tatălui său şi îi spuse cine era.

Bărbatul îl privi cu multă bunăvoinţă.

— Se pare că tata e bine-sănătos… spuse Isaku, cercetându-l cu privirea.

— E bine. Are un trup de oţel, nici măcar nu răceşte.

Isaku încuviinţă la auzul cuvintelor bărbatului.

— Munca în robie trebuie să fie foarte grea.

— Este. Noi am fost cumpăraţi ca să muncim, aşa că cei care ne-au tocmit ne puneau la muncă grea. Dacă muream, ei erau în pierdere, aşa că mâncarea cel puţin nu ne-a lipsit.

Bărbatul îşi aminti de asprimea muncii din

port şi îşi încruntă fruntea brăzdată de riduri.

— Se pare că tata îşi face griji pentru noi, cei de acasă.

— A vorbit despre voi numai când am plecat din port. De obicei, nu spunea nimic. Probabil că îi era teamă ca ceilalţi să nu-şi piardă curajul. Are mare grijă de sătenii aflaţi acolo.

Bărbatul privi din nou spre mare.

Părul alb îi flutura în bătaia vântului, iar peste piciorul tăiat de la genunchi se aşternuse nisipul. Cei zece ani de robie îi măcinaseră trupul.

— Sunt fericit că m-am întors după ce a venit *o-fune-sama*. Am mâncat orez, am băut sake, mi-au dat să fumez. Conducătorul satului m-a sfătuit să mă odihnesc o vreme, dar vreau să ies pe mare, după ce mă înzdrăvenesc, spuse bătrânul cu ochii sclipindu-i de nerăbdare.

Isaku se gândea cât de mult s-ar fi bucurat tatăl său dacă ar fi ştiut că *o-fune-sama* sosise în sat. Nu doar el, ci şi ceilalţi oameni vânduţi în

robie ar fi răsuflat uşuraţi, dacă ar fi ştiut că cei lăsaţi acasă scăpaseră de foamete.

Isaku şi bărbatul de lângă el priviră în larg.

După câteva zile, bărbatul cu care se întorsese din robie muri. Cei din familie îl găsiseră rece, în rogojina unde dormea. Murise liniştit, în somn. Fie din pricina sentimentului de destindere, după eliberarea de povara muncii, fie din cauza stomacului slăbit, căruia poate nu-i priiseră orezul şi celelalte bucate.

La priveghi, jeluirea bărbatului şchiop stârni lacrimile sătenilor. De când plecaseră din port şi până când ajunseseră în sat, dormind sub cerul liber, cel mort avusese grijă de bătrânul ce se sprijinea în toiag, ajutându-l să treacă peste munţi şi văi. Îşi aducea neîncetat aminte şi se tânguia:

— Eu trebuia să fi murit, spunea bătrânul, în timp ce se agăţa de trupul legat de stâlpul mortului şi nu-i mai dădea drumul.

În ziua următoare corpul neînsufleţit fu pus

în coşciug şi dus la cimitir. Bărbatul cu piciorul tăiat urcă poteca de munte, sprijinindu-se în toiag, şi plânse, aşezat în faţa coşciugului pe care îl mistuiau flăcările.

Sătenii începură perioada de doliu. Unii spuneau că era o fericire pentru cel care murise, pentru că-şi dăduse ultima suflare în satul lui. Mulţi sfârşeau în robie, dar el murise împăcat. Reuşise să-şi revadă satul şi familia.

Verdele copacilor deveni şi mai aprins, iar razele soarelui mai arzătoare. Roiuri de muşte se adunau pe calamarii puşi la uscat.

Ca în fiecare an, femeile plecară să vândă calamari uscaţi în satul vecin, iar mama lui Isaku se alătură şi ea convoiului. Printre femei erau şi doi bătrâni de vază din sat, care, la întoarcere, îi transmiseră conducătorului satului că nici o bănuială nu era îndreptată asupra lor.

Peste sat se aşternuse liniştea. Din când în când, se zărea trecând câte un vapor, iar sătenii îl urmăreau acum cu privirea, fără să se mai

teamă. Când începură să se prindă tot mai puţini calamari, sosi anotimpul ploios.

Într-o zi când marea era învolburată, Isaku plecă dis-de-dimineaţă cu Isokichi pe muntele din spatele satului. Printre norii groşi se strecura o geană de lumină ce cădea chiar pe cărarea de munte. Pentru a decoji tei, trebuiau să pătrundă în inima pădurii. Pe *o-fune-sama* nu găsiseră şi ţesături, iar din fiecare gospodărie cineva mergea pe munte să adune coajă de tei. Până la începutul primăverii, mama ţesuse o haină pentru tatăl lor, dar voia să facă câte una şi pentru copii.

Isaku legă mare parte din coaja de tei de cadrul de cărat, iar ce rămase i-o puse lui Isokichi în spate.

Ieşiră din pădure şi coborâră cărarea de munte. Păsările ciripeau neobosite şi privighetorile cântau. Soarele era încă sus pe cer, iar Isaku era mulţumit că terminase lucrul mult mai devreme decât se gândea, deoarece

Isokichi muncise cot la cot cu el.

Isaku simţi că i se uscase gâtul şi vru să se odihnească pe malul pârâului din apropiere. Îl chemă pe Isokichi, îşi dădu jos legătura din spate şi coborî panta, călcând din piatră-n piatră. Susurul apei se auzea din ce în ce mai aproape, iar printre trunchiurile copacilor se zărea pârâul strălucitor.

Isaku se opri. Pe malul pârâului se desluşeau nişte umbre de om. Isokichi le observă şi el şi le urmări printre trunchiurile copacilor. O fată cu părul prins în coadă şi un băiat mic de statură stăteau apleacaţi peste mal, cu spatele la ei. Trupul lui Isaku se aprinse. Fata era, negreşit, Tami.

Cum nu mai putea da înapoi, coborî panta.

Tami îşi întoarse privirea, iar băiatul făcu şi el la fel. Era fratele mai mic al lui Tami, în vârstă de patru ani. În ochii lui Tami plutea o umbră de neîncredere. Isaku se apropie, zâmbind forţat. Fratele mai mic al lui Tami îl

privi cu ochi blânzi, în timp ce Tami nici nu se clinti. Lângă ei erau două coşuri cu muguri subţiri de bambus, pe care îi adunaseră din pădure.

Isaku se aplecă peste mal, la o oarecare distanţă, luă apă în căuşul palmelor şi bău. Gândindu-se la Tami, nici nu simţi cât de rece era apa.

Isokichi se apropie de cei doi pentru a vorbi cu ei. Isaku înmuie pânza de la brâu în apă ştergându-şi sudoarea.

— I s-a desprins o unghie de la picior, îi spuse Isokichi lui Isaku, după ce se întoarse.

Tami stătea cu un picior în apă, răcorindu-l.

Isaku se ridică şi începu să urce panta în fugă. Când ajunse pe cărarea de munte, dădu peste o bucată de teren plat, cu nişte tufişuri. Cândva adunase de acolo sunătoare împreună cu tatăl său. Luă câteva plante din mers, se întoarse cu paşi repezi pe malul râului şi i le înmână lui Isokichi, zicându-i:

— Du-te şi spune-i să le frece bine şi să le pună pe rană. O să oprească sângerarea.

Isokichi încuviinţă, se apropie de Tami şi-i dădu ierburile.

Tami privi în direcţia lui Isaku, dar plecă repede ochii, luă ierburile şi le puse pe rană. Isaku se uita în altă parte.

După o vreme văzu cum Tami se ridică, dar nu putu să o privească. Se uita neclintit la cursul apei, ştiind că în acest timp Tami şi cu fratele ei mai mic urcau panta.

Isokichi luă apă în căuşul palmelor şi bău, apoi se aşeză pe o piatră şi îşi vârî picioarele în râu. Isaku înmuie din nou pânza în apă şi se frecă pe faţă.

În acea noapte, Isaku nu puse geană pe geană. Nu se gândea decât la Tami, cum se întâlniseră la râu şi cum îi dăduse ierburile pentru a-i opri sângerarea de la picior. Voia să ştie cum primise Tami gestul lui. Faptul că frecase plantele şi le pusese pe rană însemna cel

puţin că-i acceptase gestul. Îşi zise că pentru el era de-ajuns. Dacă ar fi fost doar el şi Tami, probabil că ei i-ar fi fost frică şi ar fi fugit. Făcuse asta pentru că erau împreună cu fraţii lor mai mici şi de aceea Tami îl acceptase.

Isaku observase că trupul lui Tami începea să capete forme feminine. I se păru că se maturizase mai repede decât el, care era cu un an mai mic. Visa că s-ar putea căsători cu ea, dar i se părea un vis imposibil de împlinit.

Oftă de nenumărate ori, cu ochii strălucindu-i în întuneric.

Ploaia nu mai contenea, iar în casă începea să se simtă umezeala. Când era senin, mama întindea pe o rogojină la soare cerealele şi peştele uscat.

Într-o zi, după ce Isaku se întoarse acasă, mama îi zise, arătând cu degetul spre o pălărie din paie uscate, lăsată pe podea:

— A adus-o Tami, spunând că-ţi mulţumeşte.

Isaku privi pălăria de paie. Mulţumirile erau, fără îndoială, pentru sunătoarea pe care i-o dăduse că să nu-i mai curgă sânge de la picior. Simţi cum se înroşeşte numai la gândul că Tami îi era recunoscătoare.

Îi era ruşine că mama sa putea să-l vadă aprinzându-se la faţă. Puse uneltele de pescuit într-un colţ din pridvor şi ieşi pe uşa din dos. Se duse la pârâul subţire din spatele casei şi se spălă pe mâini şi pe picioare. Oare când observase Tami că pălăria de paie se rupsese de cât era de veche? se întrebă el. De obicei, pălăriile de paie se împleteau în timpul iernii, dar Tami trebuie să o fi făcut după ce se întâlniseră la râu. Simţea cum, dintr-odată, îi arde pieptul.

Mama nu-l întrebă de ce îi adusese Tami pălăria de paie. Era ocupată cu pregătirea cojilor de tei, să fiarbă partea din interior şi s-o înmoaie în apa râului. Făcea fire, învârtind roata de tors şi în cele din urmă se aşeză în faţa

războiului de ţesut.

Pălăria de paie rămăsese agăţată de stâlp, acolo unde o pusese Isaku. Ar fi vrut să o poarte, dar se gândea ce ar fi zis mama lui. Pe de altă parte, simţea că era un obiect prea de preţ ca să-l poarte şi să fie bătut de ploaie şi de vânt.

Dar burniţa măruntă ce cădea în ziua în care începu pescuitul de scrumbie îl determină să-şi ia pălăria de paie, pe care şi-o legă sub bărbie cu un şnur. I se urca sângele în obraji la gândul că poartă pălăria împletită de mâinile lui Tami.

Opri barca în apropierea Promontoriului Ciorii şi aruncă ancora. Puse o rogojină pe marginea bărcii şi o alta o lăsă pe apă, în spate. Isokichi se uita atent la această metodă de pescuit pe care o vedea pentru prima dată.

Isaku şi Isokichi se ascunseră pe fundul bărcii, fără să scape din ochi rogojina ce plutea pe apă.

Cu un an înainte, Isaku reuşise să prindă

scrumbiile cu mâna abia spre sfârşitul sezonului de pescuit, dar nu era sigur că-şi va recăpăta îndemânarea de atunci şi nu voia să se facă de ruşine în faţa lui Isokichi. În primele zece zile nu prinsese decât două-trei scrumbii pe zi, iar în altele nici măcar una. Dar, cantitatea începu să crească încet-încet şi câteodată aducea la mal mai mult de zece scrumbii odată.

Seara, pe plajă, se întâlni de mai multe ori cu Tami, care ducea acasă scrumbiile. Tatăl ei era foarte priceput să facă bărci din trunchi de copac, dar şi să prindă scrumbiile, aducând de fiecare dată la mal o cantitate însemnată de peşte. Tami pleca de pe plajă cărând găleţile prinse de o cobiliţă. Privirile li se întâlneau uneori, dar ea îşi întorcea imediat capul, iar chipul ei nu trăda nici o emoţie. Isaku nu-şi dădea seama ce se petrecea cu adevărat în sufletul ei.

Anotimpul ploios se sfârşi, iar arşiţa se înteţi. Isokichi se bronzase, iar briza îi uscase

părul.

Când mama termină de pus scrumbiile la sare în cea de-a doua găleată mare de lemn, cantitatea de peşti se împuţinase brusc. Sătenii vorbeau între ei că, faţă de anul de dinainte, pescuitul de scrumbie se dovedise mult mai sărac.

Sărbătoarea Morţilor fusese mai bogată decât în anii trecuţi. Fiecare familie fiersese orez şi pusese un bulgăre mic şi pe altarul familiei. Însă mama lui Isaku pregăti şi de astă dată aceeaşi fiertură moale de orez, iar apoi le dădu numai câteva alge fierte.

Zilele călduroase se scurgeau una câte una, întrerupte de ploi torenţiale, ce învăluiau satul în aburi.

Începu din nou pescuitul de calamar, iar Isaku îşi petrecea timpul pe mare împreună cu Isokichi. Când şi când, îşi îndrepta privirea spre muntele care se întindea în spatele satului. Sub razele soarelui din mijlocul verii, frunzele

copacilor erau de un verde intens. Cărarea îngustă de pe munte se pierdea în pădure. Îi tresălta inima de bucurie la gândul că primăvara viitoare pe acea cărare îl va vedea venind pe tatăl său. Se auzea că era bine-sănătos, aşa că avea să coboare cărarea cu paşi repezi. Chiar dacă ar fi deplâns moartea lui Teru, nu ar fi învinovăţit-o pe mama lui Isaku. Dimpotrivă, ar fi răsuflat uşurat că doar Teru murise.

Tatăl se gândea în fiecare zi la cei de acasă. S-ar fi bucurat nespus dacă ar fi ştiut de venirea lui *o-fune-sama*.

— Oare *o-fune-sama* o să vină şi în iarna asta? întrebă Isokichi, în timp ce vâslea.

— Poate că da, sau poate că n-o să mai vină mulţi ani de acum înainte, răspunse Isaku, cu harponul în mână, privind către Promontoriul Ciorii.

Îi reveni în minte priveliştea văzută de pe acel vârf. Cum bărcile din sat se îndreptau una după alta către vaporul naufragiat, cum duceau

încărcătura la ţărm şi cum vaporul fusese dezasamblat. Acţionaseră energic, rapid şi bine chibzuit. Se întreba la rândul lui, aşa cum o făcuse şi Isokichi, dacă avea oare să revadă şi în acea iarnă o asemenea privelişte. Sau nu avea s-o mai vadă niciodată? Ciorile, ca nişte puncte negre, zburau în jurul promontoriului.

7

Vara se apropia de sfârşit, iar peste sat se abătuseră vânturi şi ploi puternice. Într-o zi, când era trecut de ceasul calului, începu să adie un vânt călduţ, iar pe cer se mişcau nori negri.

Picături mari de ploaie începură să cadă, iar în scurt timp ploaia se înteţi, dezlănţuindu-se precum vuietul înfricoşător al mării. Pe la apusul soarelui se stârni şi un vânt puternic, şuierător. Ploaia lovea zgomotos pereţii de scânduri ai caselor şi acoperişurile. Isaku, împreună cu Isokichi rezemară o scândură pe dinăuntru, în dreptul rogojinii de la intrare, şi

fixară mica fereastră cu sfoară. Isaku se cuibări în aşternutul de rogoz, dar furtuna îl trezi din somn de câteva ori. Vântul bătea dinspre munte, iar crengile şi frunzele rupte loveau neîncetat acoperişul şi pereţii de scânduri. Casa se zgâlţâia şi de câteva ori Isaku avu impresia că o să fie luată pe sus sau că vântul o să-i zboare acoperişul.

A doua zi de dimineaţă vântul bătea încă puternic, dar ploaia se oprise. Când ieşi din casă, văzu peste tot în jur crengi de copaci rupte şi o mulţime de frunze amestecate cu pământ ud. După prânz se însenină, dar valurile erau încă mari şi crestele lor străluceau orbitor în lumina soarelui.

Din acea zi, toamna îşi făcu din ce în ce mai simţită prezenţa. Cantitatea de calamari prinşi sporea, pe măsură ce se scurgeau zilele în care marea era liniştită.

Mama lui Isaku fie punea calamari la uscat, fie o lua pe sora mai mică a acestuia şi se

duceau împreună pe muntele din spatele satului să adune plante sălbatice, cu coşul în spinare. În fiertura de legume punea ciuperci sau prăjea seminţe adunate de pe lăstarii de cartofi dulci. Isaku aştepta cu nerăbdare să ia masa, pentru că era perioada din an cu cele mai bogate feluri de mâncare.

Însă mama părea tare abătută. Chiar dacă nu făcuseră risipă şi gătise doar fiertură moale de orez, un sac se consumase deja şi îl începuse pe-al doilea. Uneori, lua orez cu bolul şi, după ce se gândea o clipă, îl vărsa la loc în sac. Când cei şase saci şi-un pic aveau să se termine, teama de a nu muri de foame avea să revină. Acest gând îl înfricoşa şi pe Isaku.

Mama sa mergea pe terasele în trepte de pe coastă, aduna într-un săculeţ cerealele ajunse la maturitate, le aducea acasă şi le măcina cu o piatră de moară. Împreună cu alte femei din sat, căra în spate calamar uscat până în satul vecin, de unde se întorcea cu boabe de fasole. Mama

sa avea o privire îngrijorată; se apropia iarna, anotimpul când nu puteau să mai facă rost de mâncare.

Când meiul dădu în spic, începu şi pescuitul de caracatiţă de toamnă, iar satul parcă prinse din nou viaţă. Isaku îi înmână lui Isokichi un harpon cu cârlig şi îl învăţă secretul prinderii caracatiţelor.

Isokichi, în sfârşit, se pricepea să mânuiască, vâsla; era foarte atent, şi când se apropiau de stânci schimba repede direcţia şi îndepărta barca. Se înălţase dintr-odată şi părea că avea să fie mult mai solid decât Isaku. Asculta cuminte ce îi spunea fratele său mai mare şi reţinea repede. Isaku îl îndrăgea pe Isokichi şi felul lui de-a fi.

Mama îi spunea „Iso“ lui Isokichi. Era o formă de alint de când era mic, de dinainte de a merge la pescuit, dar în ultima vreme îl privea ca pe un om bun de muncă. Isokichi nu vorbea prea mult, dar se străduia să-şi facă bine treaba.

Temperatura scăzu şi nişte libelule roşii apărură nu se ştie de unde. Erau nemaipomenit de multe, zburau în valuri şi se odihneau pe unde apucau. Erau mult mai numeroase decât de obicei.

Caracatiţele începuseră să se îndepărteze de stâncile de la ţărm, iar spicele de mei se scuturau în bătaia vântului.

În zilele când marea era agitată, după ce se arătase un timp calmă, Isaku împreună cu Isokichi mergeau pe munte şi aduceau copaci şi crengi uscate din care aveau să facă lemne de foc pentru iarnă. Înaintând pe cărarea de munte, Isaku o căuta cu privirea pe Tami. Se întâlnea cu alţi săteni, dar cu Tami nici măcar o dată. Poate că era acasă ţesând pânza din fire de coajă de tei sau făcând împletituri din bambus.

Într-una din zile, Isaku coborî în valea râului de pe munte. Pe mal, Sahei agăţase de o stâncă cadrul de lemn pentru cărat, de care legase un maldăr mare de crengi uscate, şi se odihnea.

Sahei îşi întoarse capul; îi mijise mustaţa, iar acum avea un aer de om matur.

Isaku bău apă din râu şi se aşeză pe o piatră lângă el. În jur, libelule roşii zburau cât vedeai cu ochii.

— S-a terminat şi pescuitul de anul ăsta… zise Sahei uitându-se spre Isaku, care încuviinţă.

Pescuitul de caracatiţă fusese slab, ca şi anul trecut, iar acum se făcuseră nevăzute. Dacă ar fi mers în satul vecin, nu ar fi luat la schimb decât foarte puţine cereale.

— Cât orez aţi mâncat? îl întrebă Sahei, cu o privire curioasă.

— Am început al doilea sac şi am mâncat aproape un sfert din el, spuse Isaku tânguindu-se.

— Doar atât? Înseamnă că-l drămuiţi foarte bine. La noi, al patrulea sac este deja la jumătate. Bunicul e de vină. Nu vrea să asculte şi cere întruna să-i dăm să mănânce, că nu ştie

când moare. I s-au umflat picioarele şi a slăbit, dar tot e mofturos, spuse Sahei încruntându-se.

Isaku se îngrozi. Familia lui Sahei primise mai mult de zece saci de orez, dar faptul că în nici un an mâncase deja mai mult de trei saci însemna că n-avea să le ajungă decât încă aproximativ trei ani. Odată ce se obişnuiau cu gustul orezului, erau tentaţi să mănânce porţii mai mari şi aveau să-l termine repede.

— Nu doar noi. Destul de multe familii au mâncat deja mai mult de jumătate din orezul pe care l-au primit. Sunt puţini ca voi, care abia au început cel de-al doilea sac, spuse Sahei cu o urmă de invidie.

Isaku se gândi la cât de chibzuită era mama lui. Fiersese orez doar de Anul Nou şi de Sărbătoarea Morţilor, când adusese ofrandă un bol plin pe altarul familiei. Însă chiar şi atunci îl amestecase cu apă şi-l subţiase. Mama folosea orezul cu mare băgare de seamă, din grija neostoită de a-şi apăra copiii şi de a-i ţine în

viaţă, cât tatăl lor lipsea.

— Bine-ar fi ca *o-fune-sama* să vină şi anul acesta… murmură Sahei.

— Se spune că *o-fune-sama* vine adesea doi ani la rând, spuse Isaku, uitându-se la Sahei.

— Într-adevăr, aşa se spune, îl aprobă acesta.

O vreme priviră amândoi în tăcere şuvoaiele râului.

Sahei se ridică şi luă în spate legătura de vreascuri. Isaku şi Isokichi îl urmară şi se îndepărtară de râu, urcând panta ce ducea către cărarea de munte.

Când frunzele toamnei se împrăştiară în tot satul, libelulele roşii dispărură tot aşa cum apăruseră. Apa mării se răcise şi nu se mai putea pescui decât plevuşcă.

Femeia însărcinată aleasă pentru atragerea lui *o-fune-sama* în acel an era mică de statură şi avea şaisprezece ani. Ea aruncă ghirlanda de paie în apele mării şi răsturnă dintr-o lovitură

cu piciorul tava acasă la conducătorul satului. Dar puterea ei, comparativ cu cea a lui Kura, din anul de dinainte, fusese mult mai mică, iar mâncarea din boluri abia dacă se împrăştiase pe podea.

Frunzele copacilor, roşii şi galbene, cădeau neîncetat, dar făcutul sării nu începuse încă. Marea era neobişnuit de calmă, şi atâta vreme cât nu se iscau furtunile care să o aducă pe *o-fune-sama*, făcutul sării nu-şi avea rostul.

Isaku mergea în fiecare zi cu barca pe mare şi deseori prindea câte un peşte de aproape un *shaku*[11], un peşte pe care nu-l mai văzuse până atunci. Apărea la începutul iernii, o dată sau de două ori în zece ani şi i se spunea „peştele argintiu“. Avea multe oase şi, după cum o spunea şi numele, solzii îi străluceau argintii. Pescarii bătrâni priveau suspicioşi faptul că marea continua să fie calmă şi peştele argintiu se prindea bine.

11. Aproximativ 30 cm. (*N. tr.*)

După căderea frunzelor, se aşternu repede şi prima ninsoare. La început fu măruntă, dar când se lăsă noaptea se înteţi, iar a doua zi ninse viscolit. Marea luă în sfârşit aspect de iarnă, iar vuietul valurilor răsuna în întreg satul.

Ninsoarea se opri după trei zile, când satul era acoperit de zăpadă. Din acea noapte, pe plajă au fost aprinse focurile pentru făcutul sării.

Se spunea că pe timp de iarnă marea era agitată patru zile, iar două era liniştită şi, într-adevăr, acest ritm era neschimbat. Când era calmă, sătenii ieşeau cu bărcile în larg şi pescuiau doar peştele argintiu. Pentru că avea puţină grăsime şi era fad la gust, se mânca mai bine crud decât fript sau, după ce era bătut cu cuţitul şi i se striveau oasele, era făcut perişoare şi pus în supă.

Când îi venea rândul la făcutul sării, Isaku

aprindea focurile şi le întreţinea până-n zori. De câte ori scruta întunericul mării, aplecat peste focul din baracă, îi apărea în minte *o-fune-sama* din anul trecut, ridicată pe stânci şi înclinată.

Nu se zărea decât creasta albă a valurilor care se spărgeau de ţărm şi Isaku se întreba dacă nu cumva *o-fune-sama* naufragiase deja printre stânci. Orezul din sacii puşi grămadă în pridvor se împuţina şi gândul că la un moment dat se va termina îl neliniştea. Situaţia lor era încă bună, dar familia lui Sahei şi altele din sat trebuie să fi fost foarte îngrijorate. Prinseseră gustul orezului, iar acum nu-şi mai puteau imagina cum ar fi viaţa fără el.

Isaku privea neclintit marea întunecată.

Ningea des, iar casele erau adânc îngropate în zăpadă. În zilele când marea era agitată, Isaku repara uneltele de pescuit sau spărgea lemne pentru foc. Isokichi se ducea pe munte şi punea capcane, iar uneori se întorcea ţinând în mână un iepure, pe care-l jupuia şi-l tranşa,

urmând indicaţiile mamei.

În nopţile când aţipea, Isaku tresărea auzind parcă aievea ţipete de om. Se gândea că venise *o-fune-sama*, ca şi anul trecut, dar în liniştea nopţii nu se auzea decât vuietul valurilor. Se întorcea în aşternutul de rogoz, tremurând puternic de frig.

Făcutul sării pe plajă continua, iar în zori mama lui Isaku se trezea şi căra sarea. Gerul era neobişnuit de aspru, iar zăpada îngheţase bocnă. Vapoare negustoreşti treceau prin apropiere, însă cele ale domeniilor feudale navigau departe în larg. Unele treceau cu viteză mare, cu catargele unduindu-se printre valuri.

Se apropia sfârşitul anului, perioada când transportul orezului pe mare se încheia, iar pe feţele oamenilor din sat se vedea din ce în ce mai mult resemnarea. Se spunea că *o-fune-sama* venise odată şi două ierni la rând, dar Isaku se gândea că de fapt asta era ceea ce-şi doreau sătenii să se fi întâmplat în realitate.

Vechiul an se sfârşise, iar acum venea unul nou. Îşi pierduseră speranţa că *o-fune-sama* va mai sosi. Fiecare familie fiersese orez şi fripsese peşte uscat pentru masa de Anul Nou. Şi la Isaku acasă un bol de orez fu aşezat ca ofrandă în faţa tăbliei funerare a familiei şi o candelă fu aprinsă.

Isaku împreună cu mama sa, cu fratele şi sora mai mică merseră, prin zăpadă, la mormântul familiei. Mama rămase o vreme cu mâinile împreunate a rugăciune în faţa pietrei de mormânt, de pe care îndepărtase zăpada. Se ruga ca tatăl, care urma să termine perioada de robie în primăvară, să se întoarcă cu bine, îşi zise Isaku.

În acea seară, ca de obicei, mama sa găti fiertură de orez, iar în timp ce o sorbea îşi aruncă ochii la sacii puşi grămadă pe jos şi spuse zâmbind:

— Tatăl vostru o să fie tare uimit când o să vadă saci de orez acasă.

După Anul Nou, marea continuă să fie neobişnuit de calmă pentru acea perioadă, iar la mijlocul lui ianuarie deveni din nou agitată. Isaku îşi petrecea vremea adunând, împreună cu Isokichi, ce aduceau valurile la ţărm sau spărgând lemne, în vreme ce mama sa împletea rogojini sau ţesea la război.

Într-o noapte, spre sfârşitul lui ianuarie, Isaku se trezi brusc dintr-un somn profund. Îi îngheţaseră picioarele din pricina gerului aspru. Privind spre rogojina atârnată în fereastră, văzu că noaptea era pe sfârşite. Se vârî în aşternutul de rogoz şi închise ochii, dar îi deschise iar. I se păru că, printre vuietele valurilor, auzea voci.

Nu i se păruse, de data asta auzi clar ţipete de om. Era o voce groasă, ca răgetul unui animal.

Isaku sări din aşternut. Mama şi fraţii săi dormeau duşi, nemişcaţi. Se ridică în picioare, aţâţă jarul din vatră, peste care puse nişte vreascuri şi apoi lemne. Focul se aprinse şi în

casă se făcu lumină. În timp ce-şi încălzea mâinile la foc, îşi încordă auzul.

Din nou, auzi voci. De astă dată, un glas puternic de bărbat striga „heeeei!“.

Simţind că i se urcă sângele la cap, se apropie târâş de mama sa, o zgâlţâi strigând-o. Mama se ridică într-un cot şi-l privi. Rămase nemişcată să vadă ce se petrece afară şi, când auzi vocile, sări în picioare.

Isokichi o urmă şi el, se îmbrăcă în mare grabă şi îşi puse pelerina de paie.

Isaku luă un topor pe umăr şi ieşi în fugă din pridvor, după Isokichi şi mama sa, care ţinea în mână o lopată şi un cuţit cu lama groasă. Pe cer se iveau zorile, iar stelele începeau să pălească. Orizontul se distingea vag. Vocile se auzeau dinspre ţărmul stâncos şi oamenii alergau într-acolo. Isaku şi ai săi înaintau grăbiţi, afundându-se până la genunchi în zăpadă.

În apropierea ţărmului stâncos se vedea un vapor, iar în dreptul lui pe ţărm se strânseseră

oameni din sat, unii dintre ei cu făclii în mâini. Valurile se loveau de stânci, iar stropi albi de apă se ridicau în aer.

Isaku se apropie în fugă de săteni.

Mulţi dintre ei spuneau rugăciuni şi îşi împreunau mâinile înspre vapor, când conducătorul satului sosi pe ţărm, înconjurat de câţiva oameni.

— *O-fune-sama*! spuse Gonsuke, care fusese de rând la făcut sare, cu o voce tremurândă, îngenunchind în faţa conducătorului satului.

Acesta încuviinţă, neputând să-şi ascundă emoţia.

Dinspre săteni, care până atunci tăcuseră mâlc, răsunară strigăte de bucurie. Lui Isaku nu-i venea să creadă că *o-fune-sama* îi vizitase două ierni la rând. Se gândi că, probabil, un lucru bun atrage după el un altul.

Cerul se lumină, iar vaporul se desluşea clar. Era mai mic decât cel de la sfârşitul anului trecut, cu o capacitate de aproximativ numai o

sută de *koku*. Era destul de degradat, o vechitură. Fără îndoială, nu era unul dintre vapoarele trainice ale vreunui domeniu feudal.

— Faceţi linişte! spuse aspru bătrânul care le dădea indicaţii.

Sătenii amuţiră cu ochii ţintă spre vaporul din largul mării.

— Se pare că nu e un vas naufragiat, spuse el în şoaptă.

Isaku privi din nou spre vapor. Într-adevăr, vasul nu arăta avariat şi nici palele elicei nu erau rupte. Nu avea pânze şi se vedeau doar catargele.

Vaporul plutea printre stânci şi înainta încet spre ţărm. Nu părea a fi încărcat cu mărfuri.

— Se pare că e doar un vapor rătăcit, spuse bărbatul de lângă Isaku.

Întrucât nu i se vedeau pânzele, era posibil să fi plutit la întâmplare, dus de curenţi, şi să fi ajuns pe ţărmul stâncos din dreptul satului. Pe vas nu se zărea nici ţipenie şi nu părea să fi

naufragiat, atras de focurile de pe plajă.

Pe cer pluteau nori subţiri, dar marea se lumină dintr-odată. Sătenii stinseră făcliile.

Bătrânul schimbă câteva vorbe cu conducătorul satului şi la un moment dat se adresă mulţimii:

— Scoateţi bărcile şi mergeţi să vedeţi dacă transportă mărfuri sau nu. Aveţi grijă că sunt valuri mari.

Câţiva bărbaţi alergară pe plajă şi se urcară câte doi în trei bărci, care plecară una după alta pe mare. Bărcile înaintau ridicându-se şi coborând printre valuri. Odată ajunse în larg, se întoarseră cu pupa şi se apropiară de vapor, evitând cu îndemânare stâncile.

Cele trei bărci încetiniră şi acostară de-a lungul vaporului.

Cei adunaţi pe mal văzură cum unul dintre bărbaţi urcă cu agilitate la bord. Apoi, îl urmăriră cum cerceta puntea, până dispăru în carenă.

Isaku simţi că-l cuprinde neliniştea. Nu era nici un pericol dacă ar fi fost un vapor eşuat, dar înăuntru se puteau ascunde marinari care l-ar fi putut ucide pe sătean, cu atât mai mult cu cât acesta urcase pe vapor, din nesăbuinţă, singur şi neînarmat.

Isaku, împreună cu ceilalţi săteni nu scăpau din ochi vaporul.

După ceva timp, bărbatul reapăru şi se întoarse în barcă. Cele trei bărci se îndepărtară de vapor şi reveneau la ţărm. Conducătorul satului se îndreptă către mal, iar Isaku şi ceilalţi îl urmară. Bărcile se apropiară lunecând printre valuri şi fură aduse, una după alta, pe malul acoperit de zăpadă.

Unul dintre bărbaţi îngenunche în faţa conducătorului satului.

— Are încărcătură? întrebă bătrânul ce stătea lângă conducătorul satului.

— Aproape deloc. Numai vreo trei saci de cărbuni şi un cufăr pentru orez, gol.

— Echipaj la bord?

— Toţi morţi. Cam douăzeci… îmbrăcaţi în roşu. Nici un cadavru nu s-a descompus, se pare că n-au murit de mult.

— În roşu? spuse bătrânul privindu-l cu uimire pe bărbat.

— Şi chimonourile, şi brâurile, şi şosetele – toate roşii. Iar pe catarg era agăţată o mască roşie de maimuţă.

Pe faţa bărbatului apăru o expresie de nelinişte.

Începu să ningă mărunt. Isaku privea vasul, care se clătina uşor.

— Din moment ce cufărul de orez era gol, probabil că echipajul a murit de foame, spuse bătrânul uitându-se către vapor.

Se aşternu o linişte apăsătoare.

— Şi totuşi, nu pricep. De ce navigau dacă nu aveau încărcătură? spuse înclinând din cap un bărbat, o fostă căpetenie a satului.

Iarna, vapoarele înfruntau marea furtunoasă

doar ca să transporte orez sau alte mărfuri importante. Căpitanul verifica condiţiile meteo şi, bazându-se pe experienţă, ridica sau nu pânzele. Exista pericolul de a naufragia, dar asta făcea parte din destinul lor de oameni ai mării.

Era cu totul neobişnuit ca un vapor să iasă pe mare fără încărcătură. Mai mult, era imposibil de înţeles de ce toţi membrii echipajului, fără excepţie, erau îmbrăcaţi în roşu.

— Poate a fost un vas pe care se sărbătorea ceva, spuse bătrânul cu o privire de parcă ar fi găsit, în sfârşit, răspunsul.

Sătenii îşi întoarseră privirile spre el.

— Roşul aprins înseamnă sărbătoare. Oamenii sunt îmbrăcaţi în roşu la celebrarea senectuţii. Am auzit chiar că, atunci când mor, coşciugul le este vopsit în roşu, în semn că şi-au trăit viaţa din plin, până la o vârstă înaintată. Am văzut un preot din satul vecin îmbrăcat în

roşu aprins şi era de rang înalt, adăugă bătrânul cu voce monotonă.

Isaku se gândi că bătrânul avea dreptate. Şi la ei în sat era obiceiul ca moaşa să-şi suflece mânecile chimonoului şi să le prindă cu un şnur roşu atunci când aducea pe lume un copil, naşterea fiind un eveniment de bun augur, iar ideea că roşul aprins era o culoare fastă se răspândise şi printre oamenii din sat.

— Dacă e un vas de sărbătoare, oare despre ce fel de sărbătoare să fie vorba? spuse unul dintre bărbaţi, privindu-l întrebător pe bătrân.

— Asta nu ştiu. Probabil că au avut ceva de sărbătorit, s-au îmbrăcat în roşu şi au pornit cu vaporul pe mare, dar s-a iscat dintr-odată furtuna şi au fost duşi în larg. Au terminat puţinul orez pe care îl aveau şi au murit de frig şi foame. Asta e tot ce ne putem închipui, dat fiind faptul că nu transportau nimic, spuse bătrânul, privindu-l din profil pe conducătorul satului, ca şi când aştepta să fie aprobat.

Sătenii tăceau, dar mulţi dintre ei încuviinţară din cap. Vaporul, spre deosebire de celelalte *o-fune-sama* de până atunci, nu era naufragiat. Întrucât echipajul murise, fusese luat de curenţi şi plutise dus de vânt până când intrase în micul golf din dreptul satului.

Culoarea hainelor echipajului corespunde întocmai destinului vasului, se gândi Isaku. Îi veni în minte roşul răsăritului, a cărui strălucire însemna începutul zilei şi deopotrivă continuarea vieţii. Roşul apusului aducea liniştea sfârşitului zilei şi promisiunea că va urma o alta. Sosirea vaporului cu echipajul îmbrăcat în roşu i se părea lui Isaku un motiv de bucurie pentru sat.

— Bătrâne înţelept! i se adresă şovăind bărbatul care cercetase interiorul vasului.

Bătrânul se întoarse către el.

— Cadavrele de pe vas aveau toate urme de băşici pe mâini şi pe picioare. Îngrozitor de multe, spuse bărbatul, cu chipul crispându-i-se.

Sătenii schimbau priviri între ei.

— Băşici? întrebă bătrânul neîncrezător.

Ninsoarea se înteţi. Bătrânul rămase cu privirea aţintită la vasul de pe mare.

— Sunt multe feluri de băşici. Cum erau? întrebă bătrânul iritat.

Bărbatul înclină din cap şi o vreme privi în gol, de parcă s-ar fi gândit.

— Era întuneric şi nu am văzut prea bine, dar semănau cu cele de urticarie, spuse el ridicând privirea spre bătrân.

Un bărbat de lângă Isaku spuse:

— Dacă era urticarie înseamnă că au mâncat peşte crud stricat sau peşte albăstriu, care se alterează repede, după ce li s-a terminat orezul, ca să nu moară de foame.

— Şi totuşi, dacă ar fi fost urticarie, urmele ar fi dispărut după nici o zi. Dacă pe cadavre erau urme, atunci trebuie să fi fost de la o altă boală, răspunse un bărbat între două vârste.

Bărbatul care fusese pe vas tăcu.

— Oare ce fel de boală să fi avut? întrebă un alt sătean, între două vârste, cu vocea tremurându-i de frig.

— Probabil floarea frigurilor, spuse bătrânul, zâmbind uşor.

Isaku auzea pentru prima dată numele acelei boli şi nu înţelegea de ce zâmbise bătrânul.

— Floarea frigurilor? repetă un tânăr, privindu-l întrebător.

Bărbatul între două vârste îi răspunse:

— Nu ştii ce boală e? Când am fost în satul vecin, am văzut mulţi bărbaţi doborâţi de floarea frigurilor. Aveau băşici din care ieşea puroi pe faţă, pe mâini şi pe picioare. Forma băşicilor semăna cu florile de prun sau de bumbac şi uneori provocau temperatură foarte mare, de aceea se numeşte floarea frigurilor.

Apoi îşi îndreptă privirea către bărbatul care cercetase vasul şi-l întrebă:

— Băşicile de pe cadavre erau roşietice şi semănau cu o floare?

Bărbatul încuviinţă deîndată:

— Şi eu am văzut în satul vecin astfel de bărbaţi; erau aşezaţi pe marginea drumului şi aveau băşici asemănătoare ca cei de pe vas. Nu poate fi vorba de urticarie.

Ascultându-le conversaţia, Isaku avu din nou sentimentul că sunt încă multe lucruri de care el nu avea habar. Fusese în satul vecin, dar nu văzuse nici un bărbat cu băşici. Oare din ce cauză ajungeau să se îmbolnăvească de o boală aşa de îngrozitoare? se întrebă el.

Câţiva bărbaţi scormoniră în zăpadă până dădură de nisip, apoi aduseră crengi şi vreascuri de la baracă şi făcură focul. Conducătorul satului stătea în faţa flăcărilor, înconjurat de ceilalţi săteni.

Bătrânul spuse:

— La început, am crezut că cei de pe vas sărbătoreau ceva, dar se pare că nu este aşa. Mai mult ca sigur au fost pedepsiţi. Floarea frigurilor e o boală a celor însetaţi de desfrâu,

care s-au distrat cu femei uşoare. Multe dintre ele au sifilis, care se transmite bărbatului prin organul său intim. Floarea frigurilor este pedeapsa divină pentru cei desfrânaţi şi probabil conducătorul unui oraş sau al unui sat i-a adunat pe cei care miroseau urât de la băşici, i-a urcat pe vas şi i-a trimis în larg. Faptul că vasul nu avea nici pânze, nici vâsle înseamnă că au fost alungaţi, adică pedepsiţi să plutească pe ape la nesfârşit.

Isaku aflase, în sfârşit, cauza bolii. În satul vecin, casele se înşirau una după alta, iar pe drum vedeai şi oameni, şi animale. De la unele case puteai lua de băut sau de mâncare pe bani, multe erau case negustoreşti şi dacă aveai bani puteai cumpăra orice. S-ar fi zis că oamenii duceau o viaţă fără griji, dar dincolo de toate astea se ascundeau boli îngrozitoare, precum floarea frigurilor – preţul plătit pentru desfrâu. Acum, că ştia cum se transmitea boala, înţelese de ce bătrânul zâmbise.

Conducătorul satului, care tăcuse până atunci, se uită către bătrân şi spuse:

— Chiar dacă nu are încărcătură, vasul acela e tot *o-fune-sama*. De aceea, din moment ce ne-a făcut onoarea să vină, nu-l putem trimite înapoi pe mare.

Bătrânul încuviinţă solemn şi răspunse:

— Aşa e, cum spuneţi! Totuşi, după cum puteţi vedea şi de pe ţărm, este un vas foarte deteriorat şi, chiar dacă i-am lua lemnul, nu l-am putea folosi decât pentru foc. Nu are nici echipament valoros. Oricum, mai bine să punem pe cineva să-l aducă. Singurul lucru de valoare sunt hainele de pe cadavre.

— Dacă luăm hainele de pe leşuri, oare nu ne vom infecta şi noi? întrebă conducătorul satului şi o sclipire de nelinişte îi apăru în ochi.

— Nici gând! Floarea frigurilor este o boală care se transmite când un bărbat se culcă cu o femeie deja infectată. Chiar dacă hainele sunt murdare de sânge sau de puroi, nu se întâmplă

nimic dacă sunt spălate bine şi curăţate, răspunse bătrânul sigur pe el.

Conducătorul satului încuviinţă de mai multe ori, liniştit.

— Hainele roşii pe care le poartă cei din satul vecin sunt foarte costisitoare. Cum ar fi să le daţi copiilor sau să le folosiţi la sărbători? Faptul că aceste haine roşii au ajuns la noi poate fi un semn de bun augur, spuse bătrânul, iar conducătorul satului dădu din nou aprobator din cap.

Bătrânul privi spre bărbaţi şi li se adresă cu o voce răsunătoare:

— Mergeţi pe vas şi aduceţi hainele de pe cadavre şi orice fel de unelte găsiţi. După ce aţi terminat, împingeţi vasul în larg şi lăsaţi-l în voia valurilor. Va fi lovit de furtuni în câteva rânduri şi se va scufunda.

Bărbaţii îşi plecară capetele, fugiră spre mal şi împinseră cinci bărci în apă. Bărcile înaintau una după alta, ridicându-se şi coborând printre

valuri. Ninsoarea se înteţea, pe când ele se apropiau de vasul eşuat.

Înfigând toporul în zăpadă, Isaku privea mişcarea bărcilor.

Văzu cum ajunseră în dreptul vasului şi cum bărbaţii dispărură urcându-se pe punte. Îşi imagina trupurile pline de băşici ale morţilor şi pe bărbaţii care scoteau hainele de pe ele.

După un timp, văzu cum straiele de un roşu aprins erau mutate de pe vas în bărci. Păreau destul de multe, iar bărbaţii le dădeau din mână-n mână celor din bărci.

În cele din urmă, au fost scoase nişte obiecte, probabil uneltele, iar bărcile se îndepărtară de vas. Strecurându-se printre stânci, cele cinci bărci se întoarseră la ţărm, unde erau aşteptate de săteni.

Bărcile fură ridicate din apă, una câte una. Isaku şi ceilalţi luară hainele şi uneltele şi le aduseră în faţa conducătorului satului. Isaku îşi imaginase că hainele aveau să miroasă a puroi,

scurs de la băşici, dar nu aveau decât un uşor iz de mucegai.

Bătrânul care dăduse indicaţiile desfăcu o haină şi spuse cu un aer mulţumit:

— Materialul e foarte bun. Şi ce ziceţi de culoarea asta roşie minunată?

Brâurile şi şosetele erau şi ele de un roşu aprins. Isaku se minună cum reuşiseră oare să le vopsească în culoarea aceea. Ţesăturile din coajă de tei erau mult mai subţiri şi nu aveau o strălucire care-ţi lua ochii. Femeile nu-şi puteau ascunde admiraţia. Pe vas găsiseră un cufăr pentru orez, câţiva saci cu cărbuni, un vas din lemn pentru jăratic, câteva cratiţe şi ibrice şi o mască roşie de maimuţă. Conducătorul satului plecă de pe plajă, strănutând întruna, însoţit de bătrânii satului.

Bătrânul le porunci sătenilor să care hainele şi obiectele acasă la conducător. Câţiva bărbaţi merseră la casele lor şi reveniră cărând în spate plase, pe care le puseră în bărci şi începură să

vâslească. Bărcile, în număr de zece, se opriră lângă vasul eşuat, iar bărbaţii îl acoperiră cu plase. Apoi, traseră de ele cu toată forţa, încercând să-l desprindă dintre stânci. În cele din urmă, vasul se urni şi începu să plutească.

Cele zece bărci porniră în larg, trăgând după ele vasul cu cadavre, legat bine cu plasă.

Se auzeau vag strigătele cadenţate ale pescarilor vâslind, în vreme ce convoiul de bărci se făcea nevăzut printre fulgii de nea.

Era trecut de ora berbecului[12] când bărcile ce duseseră în larg vasul eşuat printre stânci se întoarseră la mal. Ninsoarea încetase. Bărbaţii îngenunchează în faţa conducătorului satului şi a bătrânului care le dăduse indicaţiile şi le aduseră la cunoştinţă că lăsaseră vasul în voia valurilor, urmărindu-l cum aluneca dus de curenţi, spre nord-est. Bătrânul încuviinţă.

12. Aproximativ ora 2 pm. (*N. tr.*)

Conducătorul satului începu rugăciunea de mulţumire pentru sosirea lui *o-fune-sama*, iar Isaku şi ceilalţi i se alăturară, împreunându-şi palmele în direcţia mării. Raze firave de soare se strecurau printre nori, iar marea era liniştită.

După ce conducătorul satului termină rugăciunea, bătrânul le spuse:

— Îmbrăcămintea primită ca binecuvântare de la *o-fune-sama* va fi dată fetiţelor şi femeilor. Împărţirea se va face acasă la conducătorul satului. Bărbaţii nu vor primi nimic.

Printre bărbaţi se stârni un chicot.

Conducătorul satului şi bătrânul porniră spre sat, iar Isaku şi ceilalţi săteni îi urmară. Sora lui mai mică şi mama aveau să primească şi ele, desigur, iar Isaku era nespus de bucuros că îmbrăcămintea de un roşu aprins urma să ajungă negreşit şi în casa lor.

Bătrânii înţelepţi pătrunseră în casă la conducătorul satului, iar Isaku şi ceilalţi se

opriră la intrare. Hainele erau frumos împăturite şi aşezate pe tatami. Văzându-le, femeilor le sticleau ochii, iar unele dintre ele zâmbeau, ascunzându-şi cu greu bucuria.

Bătrânul se aplecă adânc în faţa conducătorului satului, apoi se ridică şi spuse, rotindu-şi privirea peste săteni:

— Sunt douăzeci şi trei de rânduri de haine. Vor fi împărţite la douăzeci şi trei de fetiţe, în ordinea vârstei, începând cu cele mai mici. Ne-am întrebat cum să împărţim brâurile şi şosetele, dar onorabilul nostru conducător a spus să le dăm femeilor bătrâne, ca acestea să trăiască şi mai mult, întrucât roşul aprins simbolizează vârsta înaintată, aşa că vor fi împărţite celor mai în vârstă femei din sat.

Bătrânul se aşeză, iar trei bărbaţi se ridicară şi se aşezară lângă haine. Când unul dintre ei rostea numele unei fetiţe, ceilalţi doi îngenuncheau şi luau îmbrăcămintea, apoi se apropiau cu ea de prag. Părinţii fetiţei ce tocmai

fusese strigată înaintau, îngenuncheau şi primeau hainele. Unele familii au primit şi câte două-trei. Oamenii se aplecau dinaintea conducătorului satului, mulţumindu-i.

Bărbatul pronunţă şi numele surorii mai mici a lui Isaku, Kane, iar mama lui Isaku primi hainele, ridicându-le deasupra capului, în semn de mulţumire. Ochii mamei străluceau şi zâmbea cu colţul gurii.

Brâurile şi şosetele fură înmânate femeilor bătrâne, unele dintre ele zâmbind stânjenite la vederea roşului minunat, stârnind veselie în jur. Isaku simţi că femeile erau nemaipomenit de încântate.

După ce toate hainele fură împărţite, bătrânul îşi aplecă din nou capul dinaintea conducătorului satului şi se ridică în picioare.

— Cu aceasta, împărţirea binecuvântărilor de pe *o-fune-sama* s-a încheiat. Sunt haine valoroase, aşa că să le folosiţi doar la sărbători. Să aveţi grijă de ele şi să le lăsaţi urmaşilor

voştri… Să le spălaţi şi să le curăţaţi bine, deoarece sunt de pe cadavrele de pe *o-fune-sama*.

Isaku şi ceilalţi se aplecară adânc la auzul cuvintelor bătrânului.

De îndată ce ieşiră din casa conducătorului satului, femeile începură să vorbească cu voioşie. Cum că dintr-o haină de adulţi vor putea scoate două sau trei pentru fetiţe. Una dintre femeile în vârstă spuse că îşi va face desuuri din brâul primit şi stârni râsul celorlalte.

Isaku păşea apăsat prin zăpadă, în drum spre casă, privindu-şi mama, ce se amestecase printre celelalte femei, chicotind veselă, de nerecunoscut.

De îndată ce intrară, mama puse hainele în faţa tăbliei funerare a familiei, vărsă puţin ulei pe o farfurie de lemn şi îl aprinse. Isokichi spărgea lemne pentru foc în pridvor, iar Kane se juca lângă el. Mama le făcu semn cu mâna să vină la ea, iar ei urcară pe podea şi

îngenunchează în faţa tăbliei funerare.

Isaku şi fraţii lui îşi împreunară palmele a rugăciune, alături de mama lor. Se lăsa întunericul, iar focul din lampion pâlpâia.

Mama luă orez din sac şi pregăti ca de obicei aceeaşi fiertură moale.

— Când se va întoarce tata, o să te îmbrac în straie roşii, îi spuse mama lui Kane, care sorbea din fiertură.

Isaku observă încă o dată că mama se gândea neîncetat la tatăl lui. Odată cu venirea primăverii, el urma să se întoarcă după trei ani de robie, iar Isaku îşi imagina cum îl vor întâmpina cu toţii şi cum Kane va fi îmbrăcată în roşu. În casa întunecată, hainele roşii, care se întrezăreau în lumina lampionului, păreau ceva nemaipomenit. Parcă străluceau şi luminau toată casa.

A doua zi dimineaţă, marea era calmă, iar Isaku se pregăti să iasă la pescuit cu Isokichi. Mama se dusese deja să spele îmbrăcămintea

roşie la pârâul din spatele casei, împreună, poate, cu alte femei din vecini, după cum se auzeau sporovăind vesele.

Isaku ieşi cu barca pe mare şi întinse firul undiţei, în apropierea ţărmului stâncos.

Isokichi îl strigă, iar Isaku privi în aceeaşi direcţie cu fratele său, spre ţărm, şi lăsă să-i scape un zâmbet. În tot satul erau puse la uscat rufe de un roşu aprins. Hainele şi brâurile fluturau în bătaia vântului, iar din depărtare, şosetele semănau cu nişte fructe. Satul era plin de culoare, iar în fundal se zărea muntele alb, acoperit de zăpadă.

Seara, când reveniră pe plajă, hainele roşii dispăruseră. Isaku se întorcea acasă împreună cu Isokichi, ducând vâsla pe umăr.

Îmbrăcămintea roşie atârna acum de perete. Fusese curăţată, iar roşul părea şi mai aprins, strălucind puternic. Bătrânul care dăduse indicaţii le ceruse să le păstreze cu grijă, pentru totdeauna. Într-adevăr, hainele păreau de mare

valoare. Cine ştie când s-ar mai fi ivit şansa să pună mâna pe aşa ceva.

Isokichi rămase şi el o vreme privind hainele, cu ochii sclipindu-i de încântare.

8

Satul era încă îngropat în zăpadă, dar iarna aprigă părea să fi trecut. Ţurţurii de la streşini dispăruseră pe neobservate, iar la suprafaţa pârâului din sat se ridicau aburi. În februarie, căzu lapoviţă. După spusele mamei, unele familii modificaseră deja hainele primite, potrivindu-le după trupul fetiţelor.

Mama se uita adesea cu o privire blândă, când la hainele agăţate de perete, când la trupul lui Kane.

Marea era tot liniştită, iar gerul începu să se înmoaie. Mama lui Isaku descusu cu grijă

hainele, le tăie după înălţimea şi lungimea mâinilor lui Kane, apoi potrivi bucăţile tăiate pe trupul fetei şi începu să le coasă.

Primăvara dădea semne că ar sosi mai devreme decât de obicei, iar zăpada care acoperise satul începu să se topească. Neaua de pe acoperiş cădea cu zgomot. Conducătorul satului porunci să se înceteze făcutul sării pe plajă.

În seara următoare, când se întoarse de la pescuit, Isaku află de la mama sa că fiica vărului Taikichi făcuse temperatură mare şi era în stare gravă. Copila se născuse cu un an în urmă, la sfârşitul lunii ianuarie, şi crescuse nespus de frumos, ca demnă urmaşă a lui Kura, cea voinică. Nu se îmbolnăvise deloc şi fusese văzută deseori pe lângă Kura, când aceasta strângea ce aduceau valurile pe plajă. Era de neînchipuit ca acea copilă să fie atât de grav bolnavă.

— Când se topeşte zăpada, se răspândeşte o

răceală periculoasă. Chiar dacă frigul se înmoaie, trebuie să te îmbraci bine, spuse mama în timp ce gusta din fiertura de orez să vadă dacă era gata.

Se întâmpla adesea ca cei mici să moară subit, de aceea părinţii nu-şi găseau liniştea până ce nu-i vedeau împlinind cinci ani. Cei mai mulţi mureau iarna, briza rece fiind cauza multor boli. Probabil că fiica lui Taikichi răcise, pe când o însoţea pe Kura pe ţărmul stâncos.

A doua zi, marea fu agitată. Isaku urcă pe munte şi tăie crengi uscate, apoi sparse lemne pentru foc în pridvor. Isokichi îl ajuta, dar lăsa adesea toporul din mână, spunând că-şi simte trupul vlăguit.

Vântul nu dădu semne că s-ar potoli, nici după ce se înnoptă, iar în case răsuna zgomotul valurilor ce se izbeau de ţărm.

Isaku se trezi când mijeau zorile. Se întoarse pe partea cealaltă şi se băgă mai adânc sub rogojină, dar observă că aceasta se clătina uşor.

Îşi zise că vântul de afară ridicase colţul rogojinii, dar un fel de geamăt îi atrase atenţia şi îşi ridică capul din aşternut.

La lumina flăcărilor din vatră, îl zări pe Isokichi, ce dormea cu faţa-n sus. Avea ochii închişi, iar rogojina care îl acoperea se zgâlţâia cu putere şi se auzea cum scrâşneşte din dinţi. Isaku înţelese în cele din urmă că rogojina lui se zgâlţâia de la rogojina lui Isokichi.

— Isokichi, ce-ai păţit? îl întrebă Isaku.

— Mi-e frig… răspunse Isokichi, deschizând ochii.

Vocea îi tremura şi cuvintele nu i se auzeau desluşit.

— În noaptea asta n-a fost ger, ce-ai păţit? îl întrebă Isaku nedumerit, învelindu-l mai bine cu rogojina.

Îl atinse uşor peste umăr şi băgă de seamă că era foarte fierbinte, apoi îşi întinse mâna spre fruntea lui.

—Ai febră!

— Îmi tremură tot corpul… şi mă doare capul, spuse Isokichi cu chipul schimonosit.

Isaku se târî afară din aşternutul de rogoz şi mai puse câteva lemne peste foc.

— Ce e? întrebă mama sa, ridicându-se pe jumătate din aşternut.

Isaku îi spuse că Isokichi are febră mare şi-l doare capul.

— Parcă şi eu am febră. Se pare că am răcit. Pune nişte apă la fiert, ca să fac o infuzie de plante.

Mama se ridică, îşi mai puse o haină pe ea şi se apropie de Isokichi.

Isaku luă apă dintr-o găleată, ce prinsese o pojghiţă de gheaţă, şi o turnă într-o oală, pe care o puse pe foc. Mama înmuie o cârpă în apă rece şi o aşeză pe fruntea lui Isokichi.

Apa de pe foc dădu în clocot, iar mama coborî în pridvor să ia câteva frunze uscate de susan sălbatic, agăţate de peretele din pridvor, pentru a le pune în apa fiartă. Frunzele se

desfăceau şi se agitau în apa clocotind. Isaku potrivea flacăra, cu ochii pironiţi la Isokichi.

După o vreme, mama sa puse într-un bol apa maronie, îl ridică pe Isokichi din aşternut şi îi dădu să bea. Isokichi era cât pe ce să o verse, pentru că-i tremura mâna, dar până la urmă reuşi să o bea pe toată, schimonosindu-se, apoi se culcă la loc.

Mama desfăcu o prună murată şi i-o puse lui Isokichi pe tâmple.

— Până dimineaţă o să-ţi ia durerea de cap, îi spuse mama şi bău şi ea din infuzia de plante.

Isaku se îndepărtă de vatră şi se băgă la loc în aşternut. Îi era frig, îşi strânse picioarele la piept, dar nu se încălzi.

Privind focul din vatră, se cufundă în somn.

Un scâncet îl trezi.

O văzu pe mama sa care stătea cu spatele, aşezată lângă Kane, care plângea înfundat, cu o voce uscată.

Lumina plăpândă a zorilor pătrundea în casă.

Rogojina nu se mai mişca. Isaku privi figura lui Isokichi. Probabil că infuzia îşi făcuse efectul şi îi scăzuse temperatura, se gândi Isaku, dar Isokichi avea gura deschisă pe jumătate şi respira greu. Isaku atinse cu mâna fruntea fratelui său. Era fierbinte. Isokichi avea ochii închişi, dar nu părea să doarmă. Isaku se ridică, se duse lângă vatră şi îşi apropie mâinile de foc.

— Ce-a păţit Kane? o întrebă pe mama sa.

— Are o febră îngrozitoare. Plânge şi spune că o doare capul, răspunse mama stând cu spatele la el.

Isaku se ridică în picioare şi se uită la Kane peste umărul mamei. Avea faţa roşie şi plângea din toţi rărunchii. Boala se răspândea la sfârşitul iernii de la o familie la alta, iar uneori toţi cei din familie se molipseau. Dar, de cele mai multe ori, după două-trei zile de stat la pat şi după ce beau infuzie de plante, se înzdrăveneau.

Isaku coborî în pridvor, luă o legătură de lemne şi o duse lângă vatră. Apoi, cum făcea de obicei, ieşi afară şi privi marea şi cerul. Vântul se potolise, stelele păleau, iar linia orizontului se desluşea vag. Valurile se domoliseră şi se zărea spuma mării.

— Cum e marea? îl întreabă mama, în timp ce punea oala pe foc.

— Pare că s-a potolit, dar şi Isokichi, şi Kane au febră…

— Vrei să spui că nu ieşi pe mare? Am eu grijă de ei. La ce bun un pescar care nu se duce la pescuit? spuse mama cu o voce aspră, necăjită că doi dintre copiii ei aveau temperatură.

Isaku începu să se pregătească pentru a ieşi pe mare.

În ziua aceea, după multă vreme, pescui singur. Cu o mână vâslea şi cu cealaltă mânuia undiţa. Încercă să-i imite pe ceilalţi pescari, care mişcau vâsla cu picioarele, dar era un efort

prea mare pentru trupul lui firav.

La prânz, mâncă o găluşcă mare de mei, învelită în foi de varec. Pe o parte a muntelui se vedeau ridicându-se vălătuci de zăpadă şi înţelese imediat că se stârnise o avalanşă. Zăpada de pe acoperişurile caselor din sat căzuse aproape toată. Îşi zise că poate în acel an bancurile de sardine mari, care apăreau odată cu venirea primăverii, se vor apropia de ţărm mai devreme decât de obicei.

Auzi o voce şi se întoarse. Sahei se apropia cu barca de el. Isaku înfăşură o altă găluşcă de mei într-o foaie de varec.

Sahei trase barca lângă el şi-l întrebă:

— La tine în familie a făcut cineva febră?

— Da. Isokichi şi Kane zac bolnavi, iar mama spune că şi ea are friguri.

— Deci şi la voi… spuse Sahei cu o privire întunecată.

— S-a întâmplat ceva? întrebă Isaku bănuitor.

— Am auzit că numărul celor care au febră este destul de mare. Şi sora mea mai mică are. Nu ai observat ce puţini au ieşit azi la pescuit, pentru că ei sau cineva din familia lor s-a îmbolnăvit?

La auzul cuvintelor lui Sahei, Isaku privi de jur împrejur pe mare. Crezuse că mulţi nu ieşiseră la pescuit din pricina valurilor, dar tot te-ai fi aşteptat la mai multe bărci.

— Într-adevăr, sunt puţine. Ce molimă nesuferită! spuse Isaku în şoaptă.

— Tu eşti bine? îl întrebă Sahei privind spre mare.

— Sunt bine.

— Ar trebui să avem grijă de noi. Briza e otravă pentru trup. După ce apune soarele, vântul se răceşte. Ar fi bine să ne întoarcem devreme pe ţărm.

Sahei apucă vâsla şi se îndepărtă.

„Ce suflet bun are“, se gândi Isaku urmărind cu privirea barca lui Sahei. Avea şi el părţile lui

mai puţin bune, dar de când crescuse devenise mai liniştit, iar faţă de Isaku era foarte apropiat, ca doi oameni care munceau cot la cot, pe mare. Isaku îşi zise că mai are multe de învăţat de la Sahei.

După ce mâncă de prânz, Isaku merse din nou la pescuit. Când soarele începu să apună, îndreptă barca spre mal. Ţinea astfel seama de avertismentul lui Sahei, dar voia totodată să se întoarcă mai repede acasă, îngrijorat de starea alor săi. Pe ţărm nu era nici urmă de om care să adune scoici şi alge. Era o atmosferă sinistră, care întărea spusele lui Sahei că mulţi oameni se îmbolnăviseră.

Ridică barca pe mal, puse vâsla pe un umăr, iar pe celălalt coşul de paie cu peşte, şi se îndreptă spre casă. Propria-i umbră se întindea, lungă, de pe plajă înspre drumul din sat.

Din pridvor aruncă o privire în casă. Surprinzător, şi mama dormea cu faţa în sus.

— Ce-ai păţit? o întrebă Isaku, apropiindu-

se de ea.

— Îmi arde corpul… tremur şi nu mă pot ţine pe picioare, spuse ea de-abia mişcându-şi buzele uscate.

Isaku îşi zise că făcuse bine că se întorsese degrabă de pe mare. Trebuia să-i îngrijească şi să facă ceva de mâncare. Ieşi pe uşa din spatele casei, umplu o găleată cu apă de la pârâu şi puse peste ea nişte zăpadă. Se întoarse în casă, puse nişte cârpe în apă, le stoarse şi le întinse pe fruntea mamei, a lui Isokichi şi a lui Kane. Făcu o infuzie de plante, puse nişte orez la fiert. Auzise că orezul face bine când eşti bolnav, aşa că nu trebuia să se zgârcească.

Isokichi şi Kane aveau dureri de cap, iar Kane plângea înfundat. Fâşiile de cârpă se încălzeau imediat, iar Isaku le băga pe rând în găleata cu apă rece.

Noaptea, Isaku se trezi în repetate rânduri ca să-i îngrijească pe mama şi pe fraţii săi. Mama respira greu.

A doua zi, temperatura le crescu şi mai mult, iar pe lângă durerea de cap, se plângeau şi de dureri de mijloc. Pentru mamă, mai ales, durerea de mijloc era greu de suportat; se ţinea cu mâinile de brâu şi strângea din dinţi. Isaku se hotărî să nu mai plece la pescuit, şi rămase acasă să-i îngrijească.

După prânz, bătrânul care dăduse indicaţiile apăru pe neaşteptate, însoţit de doi bărbaţi. Se încruntă, văzându-i pe mama şi pe fraţii lui Isaku culcaţi în aşternuturile de rogoz.

Isaku coborî în pridvor şi îngenunche.

— Şi cei din familia ta au fost atinşi de boală, nu? Când au făcut febră? întrebă bătrânul privind-o pe mama lui Isaku.

— Fratele şi sora mai mică, ieri în zori, iar mama, ieri după prânz.

— Tu nu ai nimic?

Isaku răspunse că nu.

— E o molimă nesuferită. Şi conducătorul satului are temperatură şi zace culcat. Am făcut

rugăciuni de îndepărtare a demonilor acestei boli. Să aprinzi şi tu o candelă în faţa tăbliei funerare a strămoşilor din casa voastră.

Bătrânul se plimba din casă-n casă şi spunea acelaşi lucru, răspicat. Privindu-i încă o dată pe mama şi fraţii lui Isaku, ieşi afară împreună cu cei doi bărbaţi.

Isaku se întoarse în casă şi aprinse o candelă în faţa tăbliei funerare a familiei. Din spusele bătrânului, majoritatea oamenilor din sat se îmbolnăviseră, şi până şi conducătorul satului se molipsise.

Susurul pârâului din spatele casei se auzea parcă mai puternic în ultimele zile. Zăpada de pe munte se topea cu repeziciune, umflând apele. Primăvara se apropia, iar Isaku se gândi că molima avea să înceteze cât de curând.

Însă a doua zi, mama şi fraţii lui făcură febră şi mai mare. Până şi mama sa ajunsese să geamă la fel ca Isokichi şi Kane. Durerea de mijloc era şi mai puternică şi îl puse pe Isaku să

o frecţioneze. Faptul că ea, o femeie atât de puternică, ceruse aşa ceva însemna că durerea devenise de nesuportat. Isaku îi schimbă cârpa de pe frunte şi îi dădu să bea infuzie de plante.

Poate că infuzia îşi făcuse efectul, poate că trecuseră de faza critică a bolii, însă a doua zi, după Isokichi şi Kane, şi mamei îi scăzu temperatura.

Durerea de cap şi cea de mijloc li se atenuaseră şi nu mai gemeau. Arătau sfârşiţi, dar se mai liniştiseră.

Isaku se bucură că boala lor era pe trecute, dar observă că se petrecea ceva ciudat – feţele lor se umflaseră, iar pe piele le apăruse un fel de iritaţie. Broboanele deveneau din ce în ce mai roşii, iar spre seară li se răspândiseră pe mâini, picioare, spate şi piept.

A doua zi dimineaţă, Isaku înmărmuri când văzu feţele mamei şi fraţilor săi pline de erupţii. Înţelegând că şi faţa ei arăta la fel ca a lui Isokichi şi a lui Kane, mama şi-o pipăi cu

degetele şi clătină din cap.

— Probabil că e o iritaţie de la temperatură, spuse ea privindu-i cu nedumerire pe Isokichi şi Kane.

Era o dimineaţă cu vânt puternic, cum nu mai fusese de mult, iar vuietul valurilor răsuna grav.

Isaku nu înţelegea de ce apăruse acea erupţie pe feţele lor. Probabil că boala mea avea diferite manifestări. Cum bubele apăruseră după ce le scăzuse temperatura, crezu că e ceva ce ţine de vindecare.

Mama şi fraţii lui Isaku răsuflară uşuraţi că febra le scăzuse; reuşiră să se ridice în şezut şi să mănânce prânzul pregătit de Isaku. Dar erau foarte slăbiţi după zilele cu temperatură ridicată şi simplul fapt de a sta aşezaţi îi epuiza. După ce mâncară, se culcară la loc. Isaku privea figura mamei, care începuse să sforăie. Băşicile erau şi mai umflate decât dimineaţa, iar în interior aveau un lichid transparent. Erupţiile de

pe corpul lui Isokichi şi al lui Kane se manifestau ca şi cea a mamei.

Rogojina de la intrare se mişcă puţin. Isaku coborî în pridvor şi dădu cu ochii de un trimis al conducătorului satului.

— Am auzit că şi la tine în familie sunt bolnavi. Le-au apărut nişte băşici pe faţă? spuse acesta cu o privire întrebătoare.

— Mai degrabă ceva ca o iritaţie de la căldură.

— Deci şi la ei a apărut! Vino negreşit pe plajă. Onorabilul bătrân care ne îndrumă are ceva important să ne spună, zise trimisul şi plecă grăbit spre casa vecină.

Isaku stinse focul din vatră. Înţelegea acum că erupţia nu le apăruse doar mamei şi fraţilor lui. Dacă multă lume din sat făcuse febră mare aproape în acelaşi timp şi avuseseră simultan o erupţie însemna că boala era molipsitoare. Mai mult ca sigur bătrânul îi aduna pe plajă pe cei care îi îngrijeau pe bolnavi pentru a le indica o

metodă potrivită de tratament.

Isaku îşi luă încălţările de zăpadă şi ieşi din casă. Vântul era puternic, dar nu simţea frigul. Din loc în loc, pe drumul acoperit de zăpadă se întrezărea pământul. Bărbaţi şi femei aşteptau aşezaţi în apropiere de baraca unde se făcea sare, iar bătrânul stătea în picioare, în mijlocul lor. Isaku se aşeză în genunchi şi îşi plecă adânc capul în faţa bătrânului.

În mod neaşteptat, lângă bătrân stătea un om în vârstă sprijinit de un bărbat tânăr. Era Jinbei, pe care Isaku îşi aminti că-l văzuse mergând într-un toiag, cu câţiva ani în urmă. Se spunea că stătea în pat acasă, doborât de bătrâneţe. O perioadă îndelungată fusese sfătuitorul de încredere al conducătorului satului, dar, din cauza vârstei înaintate, îi cedase locul actualului bătrân. Părul alb i se împuţinase, iar gura fără dinţi era întredeschisă. Sătenii încercau să ghicească de ce venise Jinbei acolo, pe plajă.

Simţeau că se petrecea ceva straniu şi

aşteptau privind solemn.

— Se pare că a venit toată lumea. Am ceva important să vă spun, aşa că ascultaţi cu atenţie. În legătură cu boala celor din sat, bătrânul Jinbei spune că nu ar fi fierbinţeli, ci o boală cumplită. Bătrânul Jinbei, deşi e foarte slăbit, a venit special să vă vorbească, spuse bătrânul grav, plecându-şi capul în faţa lui Jinbei.

Jinbei dădu să se ridice şi doi bărbaţi tineri îl sprijiniră de ambele părţi. Ochii mari, adânciţi în orbite, erau larg deschişi, iar trupul îi tremura.

— În tinereţe, când am mers în satul vecin, am înnoptat în acelaşi loc cu un străin bolnav. Avea nişte cicatrici urâte pe faţă şi când l-am întrebat despre ele mi-a spus că erau urme de vărsat. Este o boală contagioasă, cu febră chinuitoare, care face să-ţi apară bubiţe pe faţă, mâini şi picioare, iar unii ajung la demenţă şi mor. Chiar dacă nu mori, urmele băşicilor îţi rămân pe faţă şi pe corp ca nişte semne urâte.

Din câte spunea pare a fi o boală îngrozitoare. N-am uitat povestea lui nici până în ziua de azi.

Spunând acestea, lui Jinbei i se tăie respiraţia.

Isaku se îngrozi, dar nu-şi putea închipui aşa ceva. Mamei şi fraţilor lui le apăruseră băşici pe faţă, mâini şi picioare, dar febra le scăzuse şi păreau că depăşiseră punctul critic al bolii. Cum ar fi putut ajunge la demenţă sau să moară, din moment ce dădeau semne de însănătoşire?

— Îngrozit peste măsură, l-am întrebat dacă nu sunt leacuri care să vindece această boală, dar bărbatul mi-a răspuns că nu. Spunea că rugăciunile către divinitate şi hainele de culoare roşie ar fi întru câtva de ajutor. Când am aflat că leşurile de pe *o-fune-sama* fuseseră îmbrăcate în roşu, nu mi-am amintit de vărsat, dar când am auzit că era o mască roşie de maimuţă, m-am gândit: nu cumva…? Vărsatul este o boală fatală, care se transmite de la om la om, iar pentru a o vesti se foloseşte o mască

roşie de maimuţă. Faptul că leşurile au fost îmbrăcate în haine roşii poate fi dovada că morţii fuseseră bolnavi de vărsat. Sunt foarte îngrijorat, adăugă Jinbei, cu ultimele puteri, apoi se prăbuşi pe nisip.

Sătenii stăteau jos, nemişcaţi. Isaku îşi aminti de masca de maimuţă. Era normal ca o maimuţă să aibă faţa roşie, dar nu şi capul şi ochii tot roşii. Era probabil pentru a vesti boala, după cum spusese Jinbei.

Bătrânul rămase o vreme pe gânduri, apoi le vorbi cu un aer îngrijorat:

— Dacă neliniştea lui Jinbei e întemeiată înseamnă că acel vas nu a fost *o-fune-sama*. Probabil că într-un anume oraş sau sat a fost o epidemie de vărsat, iar cei infectaţi au fost urcaţi pe vas şi izgoniţi, ca epidemia să nu se mai răspândească. Bolnavii şi-au dat sufletul în timp ce rătăceau pe mare, iar vasul a eşuat între stâncile din faţa satului nostru. Fără să ştim, am luat hainele şi ne-am infectat. Conducătorul

satului a întrebat dacă hainele murdare de la băşici ar putea fi periculoase, dar eu i-am spus că nu e cazul să ne facem griji. Dacă boala nu este răceală, ci vărsat, nu voi putea niciodată să-mi spăl ruşinea.

Bătrânul se schimbă la faţă.

Printre săteni se lăsă o tăcere adâncă.

— Ce e de făcut? întrebă în şoaptă unul dintre bărbaţi.

Atât Jinbei, cât şi bătrânul tăcură, evitând privirea bărbatului.

Isaku urmărea evoluţia bolii mamei şi a fraţilor lui cu sufletul la gură. Şi în acea zi, şi în ziua următoare, temperatura le scăzuse, dar băşicile se înmulţiseră şi le acoperiseră faţa, mâinile, picioarele, gâtul, pieptul, până şi spatele. Îşi simţeau corpul greoi şi nu aveau poftă de mâncare. Mama nu-l mai punea să se ducă la pescuit în zilele când marea era calmă, iar Isaku se întreba dacă adevăratul motiv era că

se baza pe el să-i îngrijească. Le făcea infuzie de plante şi le ştergea sudoarea. La apusul soarelui, rogojina de la intrare se deschise uşor, iar trimisul conducătorului satului îi făcu semn cu mâna să se apropie. Isaku ieşi afară.

Bătrânul care îi îndruma stătea în picioare, alături de alţi doi bărbaţi, şi îl întrebă îngrijorat despre starea bolnavilor din familie. Isaku îi răspunse că le scăzuse temperatura şi s-ar fi zis că sunt pe cale să se vindece.

— Dar băşicile? întrebă bătrânul fixându-l cu privirea.

— S-au înmulţit. Pe faţă e cel mai rău. Le-au apărut în gură, în nas, chiar şi în urechi.

Bătrânul dădea tăcut din cap, ascultând cuvintele lui Isaku. Din privirea lui întunecată, Isaku înţelese că şi ceilalţi bolnavi din sat aveau aceleaşi simptome.

— Aş vrea să vă întreb ceva. Dacă mama şi fraţii mei au vărsat, care se ia, cum de nu m-am molipsit şi eu, care-i îngrijesc? Le-a scăzut

febra şi nu par să aibă acea boală contagioasă îngrozitoare.

Lui Isaku i se părea neîntemeiată mâhnirea adâncă de pe chipul bătrânului.

— Jinbei spunea că, oricât de îngrozitoare ar fi o molimă, unul din trei oameni moare, unul se îmbolnăveşte, dar nu moare, iar unul nici măcar nu se îmbolnăveşte. Asta este îndurarea divină faţă de oameni, ca să nu piară cu toţii de boală. Dacă este aşa cum spune el, nu e ciudat că tu şi noi nu ne-am îmbolnăvit, spuse bătrânul mai mult în şoaptă.

Ceilalţi bărbaţi se îndepărtară, iar bătrânul o apucă şi el pe drumul din sat, cu o figură sumbră.

Isaku intră în casă şi se aşeză pe marginea vetrei. Kane era agitată, dar mama sforăia în somn. Nu ştia în ce stare se aflau ceilalţi bolnavi, dar spera că cei din familia lui erau, în sfârşit, pe cale să se însănătoşească.

Coborî în pridvor ca să pregătească cina.

În următoarele două zile, mamei şi fraţilor lui le scăzu temperatura, şi Isaku deveni optimist. Însă în seara celei de-a treia zile îl cuprinse groaza la gândul că bătrânul şi ceilalţi avuseseră poate dreptate. Febra le crescu brusc, iar băşicile li se înmulţiră îngrozitor de mult.

Kane vomita şi plângea, iar mama şi Isokichi aveau dureri de cap, de mijloc şi se văitau întruna. Când îi atinse pe frunte, Isaku se miră cât de fierbinte le era.

A doua zi de dimineaţă, Isaku se îngrozi când le văzu feţele luminate de razele soarelui. Lichidul se îngălbenise, toate băşicile se spărseseră, iar din ele se scurgea un lichid. Până şi ochii le erau acoperiţi de puroi. Respirau cu greu şi nu aveau nici măcar puterea să-l îndepărteze cu mâna.

Isaku înţelese, în sfârşit, că boala lor nu era ceva trecător, precum răceala, ci putea fi vărsat, aşa cum pomenise Jinbei. I se părea că au de-a face mai degrabă cu un blestem decât cu o

boală. Cuvântului „vărsat“ îi suna nemaipomenit de ciudat.

Mama şi Isokichi gemeau ca nişte animale, iar Kane plângea înfundat şi din când în când avea convulsii.

Infuzia de plante nu avea nici un efect, iar Isaku nu mai ştia ce să facă.

Cuprins de spaimă, ieşi din casă şi alergă spre plajă. Crezuse că sătenii se adunaseră acolo în jurul bătrânului, dar pe plajă nu era nici ţipenie, aşa că se îndreptă către casa conducătorului satului. Voia să găsească o cale de a-i salva pe ai săi.

Urcând panta care ducea acasă la conducătorul satului, văzu în jur de zece bărbaţi şi femei aşteptând în grădina acestuia cu feţele vineţii.

— Puroiul li se scurge pe faţă, ţipă Isaku, apropiindu-se în fugă de ei.

— Şi alor mei la fel. Bolnavii din toate casele au feţele pline de puroi, spuse un bărbat

între două vârste, cu vocea tremurândă.

Bătrânul ieşi în faţa casei. Figura lui, acoperită de o barbă albă, era trasă şi avea ochii injectaţi.

Privindu-i pe cei adunaţi, spuse cu o voce fără vlagă:

— Boala este, fără îndoială, vărsat, aşa cum a spus bătrânul Jinbei. Ochii conducătorului satului sunt şi ei acoperiţi de puroi.

— Ce putem face să le alinăm durerea? întrebă unul dintre bărbaţi cu vocea îndurerată.

— Nu putem decât să ne rugăm, îi răspunse bătrânul, privind în pământ în timp ce ieşea din grădină şi cobora panta, împleticindu-se.

În sat domnea confuzia. Starea bolnavilor din fiecare casă era în mare aceeaşi, iar mulţi aveau tulburări mintale. Kane dădea semne clare de nebunie: sărea prin casă scoţând nişte sunete ciudate, între râs şi plâns. De fiecare dată, Isaku o culca la loc în aşternutul de rogoz.

În dimineaţa următoare, află că unii bolnavi

muriseră în timpul nopţii. În familia lui Isaku, starea lui Kane se înrăutăţi, iar după ce avu nişte convulsii îngrozitoare în jurul prânzului îşi dădu ultima suflare. Nici mama, nici Isokichi nu erau conştienţi şi nu ştiau de moartea lui Kane.

În acea zi, bătrânul plecă de acasă lăsând în urmă o scrisoare şi se aruncă de pe o stâncă, din apropierea Promontoriului Ciorii. Corpul îi fu adus la ţărm de valuri, iar capul i se zdrobise de stânci. Scrisoarea era adresată conducătorului satului şi în ea le spunea că regreta amarnic faptul de a fi adus teribila molimă în sat, considerând că hainele roşii murdare de puroi nu sunt periculoase şi împărţindu-le în fiecare casă. Plătise astfel cu propria viaţă.

Cadavrul bătrânului fu urcat într-o barcă de fiul acestuia, dus în larg şi aruncat în mare. Sinuciderea era văzută ca un mare păcat, iar sinucigaşii nu aveau parte de incinerare, ci erau lăsaţi în voia valurilor.

Moartea bătrânului spori şi mai mult confuzia din sat. Numărul morţilor crescu brusc şi, în lipsa indicaţiilor despre cum ar trebui să procedeze cu ei, cei neatinşi de boală aprindeau doar o candelă pe altarul familiei şi se rugau. Cadavrele erau lăsate în case, pentru că nu aveau timp să pregătească coşciugele.

Într-un târziu, la indicaţiile lui Jinbei, doi bărbaţi au mers din casă-n casă şi le-au spus sătenilor ce să facă cu cadavrele. Cum erau prea puţini oameni disponibili, era imposibil să le ducă la cimitir, aşa că li s-a transmis să le ardă pe plajă, iar la urmă să îngroape cenuşa în cimitir.

Isaku înfăşură trupul lui Kane într-o rogojină şi îl scoase afară din casă. Nici mama şi nici Isokichi nu erau conştienţi, având temperatură mare.

Isaku făcu un rug funerar pe plajă şi aşeză trupul lui Kane pe el. Aprinse nişte vreascuri şi lemnele începură să ardă. Faţa lui Kane, care se

zărea din rogojină, fu cuprinsă de flăcări, dar lui Isaku nu-i curse nici o lacrimă. De jur împrejur, sătenii făcuseră focuri ici şi colo. Cu toţii voiau să stârpească prin ardere răul ascuns în cadavre; s-ar fi zis că uitaseră să deplângă moartea celor din familie.

Printre cei morţi erau mulţi nou-născuţi şi copii, dar erau deopotrivă şi bărbaţi şi femei tinere sau în vârstă. Isaku puse lemne pe foc şi cu o nuia de bambus împunse cadavrul lui Kane, ca focul să-l cuprindă mai bine.

Seara adună cele câteva oase şi le puse într-o găleată de lemn.

Se întoarse acasă, puse găleata în faţa tăbliei funerare a familiei şi fripse nişte peşte. Îi chemă pe mama şi pe Isokichi să le dea de mâncare, dar ei respirau anevoie, fără să-i poată răspunde. Aveau şi gura, şi nările pline de puroi.

În acea noapte, plouă şi bătu un vânt năprasnic. Ploaia se opri dimineaţa, dar vântul

făcea casa să scrâşnească uşor.

Isaku aştepta liniştit, veghindu-i pe mama şi pe Isokichi. Feţele, mâinile şi picioarele li se umflaseră şi mai mult, iar de sub puroiul uscat apărea altul nou. Nu li se mai vedea pielea, iar pe faţă puroiul li se întărise de parcă ar fi avut o mască.

Un trimis veni cu indicaţii de la Jinbei şi îi transmise să nu le îndepărteze înainte de vreme coaja, când va cădea singură însemna că erau spre vindecare. Isaku se străduia să-i hrănească pe mama sa şi pe Isokichi, strecurându-le fiertura de orez prin gura întredeschisă, plină de coji.

Pe plajă se aprindeau în fiecare zi focuri pentru a arde cadavrele. Cum nu-şi găsea liniştea, Isaku coborî şi el pe plajă şi ajută la căratul lemnelor. Conducătorul satului încă trăia, dar era într-o stare destul de gravă.

Vremea se încălzi, iar peste marea calmă se ridica din ce în ce mai des ceaţa. Zăpada de pe

muntele din spatele satului dispăruse, doar vârfurile îndepărtate străluceau încă albe.

Pe plajă erau peste tot lemne înnegrite, ce fuseseră folosite la arderea cadavrelor, iar câteva erau încă aprinse. Numărul celor morţi scăzuse, iar cazurile de demenţă erau mai rare, semn că epidemia se stingea.

Într-o zi, pe la începutul lui martie, când se sculă de dimineaţă, Isaku observă că se uscase şi căzuse coaja ce acoperise ochiul drept al mamei sale, iar ochiul îl privea.

Cojile care îi acopereau gura se mişcară, lăsând să treacă un murmur înfundat:

— Kane a murit, nu?

Isaku îi răspunse încuviinţând din cap.

— Mulţi săteni au murit.

Mama închise încet ochii.

Din noaptea aceea, mama şi Isokichi începură să geamă de durere, de parcă şi-ar fi pierdut minţile. Aveau mâncărimi groaznice, dar cum nu trebuiau să se scarpine, pentru a nu-

şi face mai rău, se apăsau doar cu mâna peste cojile uscate.

Mâncărimea îi chinui şi ziua următoare, dar temperatura le scăzuse. Din loc în loc, cojile de pe picioare şi de pe mâini începuseră să se desprindă.

Nici din cojile de pe faţă nu le mai ieşea puroi, iar ceva ca o făină uscată le acoperea acum feţele.

Pe plajă nu se mai ridica fum de la arderea cadavrelor. Mâncărimea de pe corpul mamei şi al lui Isokichi nu mai era atât de intensă, iar cojile de pe faţă începură să li se desprindă. Isaku le spuse că ar fi bine să aştepte să cadă singure, dar mama nu suporta ca faţa să-i fie acoperită de coji şi încercă să le desprindă.

La scurt timp, mama şi Isokichi începură să mănânce fără ajutor. În locul cojilor pielea era ciudat de albă, iar pe unde fuseseră băşici era roşie şi umflată.

Isaku înţelese că mama şi fratele lui se

vindecaseră, în sfârşit, dar păli când îl auzi pe Isokichi spunând:

— Nu văd.

În mijlocul pupilelor lui se vedea o umflătură în formă de stea.

Mama şi Isokichi se puteau ridica de-acum să se aşeze pe marginea vetrei, dar în casă domnea o tăcere apăsătoare. Pe zi ce trecea, roşeaţa băşicilor se estompa, dar le rămăseseră cicatrici pe faţă, gât, umeri, mâini şi picioare.

Isaku se gândi că nu trebuia să ţină cenuşa lui Kane în casă şi o puse într-un ulcior, urcă pe drumul de munte şi o îngropă în cimitir. Lângă el, o femeie săpa cu lopata o groapă pentru oasele a două rude moarte.

La câteva zile, într-o dimineaţă, toţi cei care nu fuseseră afectaţi de boală au fost înştiinţaţi să se strângă pe plajă. Isaku merse şi el.

Lângă baraca de pe ţărm, stăteau în picioare cam treizeci de bărbaţi şi femei. Văzând cât de mic era numărul celor care nu se îmbolnăviseră,

Isaku înţelese cât de nimicitoare fusese boala.

Cerceta atent feţele celor din jur. Sahei, cel de-o seamă cu el, se afla printre ei, dar pe Tami nu o zărise.

Patru bărbaţi coborau pe plajă, cărând o targă pe care stătea conducătorul satului. Pe faţa acestuia se vedeau cicatricile rămase de la băşici. Isaku şi ceilalţi i se închinară până la pământ, iar Manbei, fiul lui Jinbei, îngenunche în faţa tărgii lăsate pe nisip. După ce schimbară câteva cuvinte în şoaptă, Manbei încuviinţă, se ridică în picioare şi le vorbi.

— La porunca onorabilului nostru conducător, am preluat eu rolul de bătrân îndrumător. Am fost loviţi de un dezastru îngrozitor, dar epidemia s-a stins. Vă voi înştiinţa ce hotărâre a luat conducătorul satului. Cei care ţin în casă cenuşa celor morţi să o îngroape cât mai repede în cimitir. Cei sănătoşi, care s-au ocupat până acum de îngrijirea celor bolnavi, să meargă la pescuit, la adunat de

scoici pe ţărm sau la săpat pământul. Acum, vom închina o rugăciune mării, împreună cu conducătorul satului, pentru cei morţi.

Manbei se aşeză lângă conducător, care îşi împreună mâinile în direcţia mării, iar mulţimea îl urmă. Suspinele răsunau în jurul lui Isaku, care avea şi el lacrimi în ochi. Tristeţea pricinuită de moartea lui Kane, pe care nu o simţise până atunci, îl copleşi. Sfârşitul ei, în convulsii teribile, ca un peşte zbătându-se pe uscat, îl umplu de amărăciune.

În acea zi văzu oameni îndreptându-se spre cimitir, ducând în mâini traiste şi cutii cu oseminte. Isaku îl zări pe tatăl lui Tami urcând poteca de munte, târâindu-şi picioarele, şi se gândi că în cutia pe care o ţinea la piept s-ar fi putut afla cenuşa lui Tami.

A doua zi marea fu agitată, dar în ziua următoare, după atâta timp, Isaku ieşi la pescuit. Stelele din ochii lui Isokichi erau întunecate şi nu păreau să dispară, cu toate că

boala îi trecuse. Chiar dacă ar fi orbit, ar fi ajuns probabil să poată vâsli cumva, dar o vreme i-ar fi fost aproape imposibil să urce în barcă.

Sardinele începură să muşte imediat ce Isaku lăsă firul undiţei în apă, iar când trăgea aducea spre el peşti cu solzi strălucitori. Celelalte bărci prindeau şi ele destul de mult peşte.

La cină fripse sardine mari, prinse în acea zi.

— Pe munte trebuie să fi înflorit piersicii, şopti mama ducând o bucată de peşte la gură.

Isaku se uită la faţa mamei sale. Nu mai era mult până când tatăl lui urma să se întoarcă în sat. În cei trei ani cât el fusese în robie, Teru şi Kane se îmbolnăviseră şi muriseră, iar Isokichi îşi pierduse vederea. Tatăl lui avea să fie răpus de amărăciune, iar mama era mai mult înfricoşată decât bucuroasă că avea să-l vadă. În plus, trebuia să-i fie foarte greu să-l întâmpine cu faţa hidoasă de acum.

Isokichi îşi petrecea mare parte a timpului

stând, dar mama începuse să se mişte şi să trebăluiască prin casă. Când ieşea afară încerca să-şi ascundă cât de cât faţa şi îşi acoperea obrajii cu o bucată de pânză. Femeile pe care Isaku le întâlnea pe drumul din sat aveau feţele acoperite sau purtau pălării mari de paie.

Isaku văzu câteva femei pe ţărmul stâncos, iar Tami era printre ele. Se însufleţi la gândul că nu murise. Însă şi Tami avea obrajii acoperiţi şi purta o pălărie mare.

Isaku află, rând pe rând, numele celor care muriseră. În familia vărului său, Taikichi, fetiţa murise, iar el orbise. Îl văzuse mergând ţinut de mână de Kura, care purta o pălărie de paie, trasă pe faţă. Mama puse nişte sardine uscate într-un coş de bambus şi se duse acasă la Taikichi.

Când luna începea să scadă, după lăsarea nopţii, de la casa conducătorului satului se auzeau neîncetat bătăi de clopot şi glasuri îngânând sutre. La început, Isaku se sperie, crezând că murise conducătorul satului sau

cineva din familia acestuia şi se duse degrabă împreună cu alţi săteni într-acolo. Conducătorul satului citea sutre împreună cu îndrumătorul Manbei şi cu alţii. Îl zări şi pe Jinbei, sprijinit cu spatele de nişte rogojini, puse unele peste altele.

Apoi Isaku îşi zise că aduceau rugăciuni de mulţumire pentru înfrângerea demonilor bolii şi când se întoarse acasă aprinse o candelă în faţa tăbliei funerare a strămoşilor.

Citirea sutrelor nu se termină în acea seară, ci ţinu mai multe zile, de la apusul soarelui până noaptea târziu. Bărbaţii importanţi din sat, începând cu Jinbei şi Manbei, păreau a înnopta în casa conducătorului satului, bătând clopotul şi intonând sutre.

Isaku luă nişte orez într-un bol şi îl puse pe veranda casei conducătorului, apoi îşi împreună mâinile în direcţia altarului. Atmosfera din casă era stranie. Conducătorul satului şi ceilalţi intonau sutre cu ochii înroşiţi şi băteau întruna

clopotul, de parcă ar fi fost posedaţi. Răguşiseră.

Într-o noapte, când luna se subţiase şi ajunsese doar un fir luminos, ca un cârlig, li se aduse la cunoştinţă să se strângă cu toţii, în afara celor care nu puteau merge şi a nou-născuţilor, în grădina casei conducătorului.

Isaku porni în grabă, cu o făclie în mână, luminând drumul pentru mama sa, care îl ducea de mână pe Isokichi. Din fiecare casă ieşeau făclii, care se întâlneau pe drum şi urcau panta spre casa conducătorului, strângându-se în grădină. Acolo, sătenii stinseră făcliile şi se aşezară în genunchi, la lumina câtorva torţe înfipte în pământ, în colţurile grădinii.

Isaku îşi zise că urma să se facă o rugăciune de mulţumire pentru restabilirea liniştii. Sătenii îngenuncheaţi aşteptau cu un aer pios.

Conducătorul satului ieşi din casă şi se aşeză în cerdac. Isaku şi ceilalţi i se închinară cu capetele până la pământ. Isaku îşi ridică privirea

şi la lumina torţelor văzu pe chipul conducătorului cicatrici urâte.

Jinbei coborî şi el din cameră în pridvor, sprijinit de fiul său, Manbei, şi de alţi bărbaţi, apropiindu-se anevoie de locul unde stătea conducătorul satului. Sătenii îşi plecară capetele.

— Ascultaţi cu atenţie ce vă spun. O molimă ca cea de vărsat trece doar cu izgonirea pe munte. Cei care au fost atinşi de boală nu trebuie să mai rămână în sat. Chiar dacă s-au vindecat, poate reapărea oricând, iar cei sănătoşi o pot lua.

Trupul lui Jinbei se zguduia de plâns, iar lacrimile îi străluceau pe obraz la lumina torţelor.

Isaku se încordă la auzul cuvintelor neaşteptate ale lui Jinbei, dar nu le desluşi înţelesul.

Jinbei îşi aplecă puţin capul, apoi îl ridică din nou şi spuse:

— Mi-e foarte greu să vă vorbesc despre izolarea pe munte şi m-am frământat mult. Dar, dacă nu o facem, boala poate apărea din nou, oricând. Vor muri cu toţii şi satul va dispărea. Spre binele satului, i-am spus fără rezerve ce cred onorabilului nostru conducător. Am stat în cumpănă dacă să-i zic sau nu, căci el însuşi a fost bolnav şi are faţa sluţită, dar dumnealui nu a şovăit.

Spunând acestea, Jinbei scoase un vaiet şuierător şi se prăbuşi la pământ.

Şi lui Manbei îi curgeau lacrimi pe obraji. Ca şi cum ar fi continuat cuvintele tatălui său, acesta începu să vorbească, poticnindu-se de mai multe ori:

— Conducătorul satului a spus că nu-şi va putea spăla ruşinea faţă de strămoşii noştri dacă va lăsa să moară toţi oamenii din sat, aşa că va pleca pe munte.

Isaku simţi că-i îngheaţă sângele în vine. Înţelese că citirea sutrelor şi bătutul clopotului

acasă la conducătorul satului fuseseră rugăciuni de pregătire înainte de izolarea pe munte. Oare asta însemna că părăseau satul şi pentru tot restul vieţii aveau să trăiască pe munte? se întrebă Isaku.

Se puteau hrăni cu ierburi şi păsări sălbatice, dar acestea erau puţine şi la scurt timp aveau să moară de foame. Izolarea pe munte însemna moarte.

Isaku încremeni. În familia lui, el era singurul care nu fusese atins de boală. Mama şi Isokichi, care orbise, urmau să fie izgoniţi pe munte.

Sătenii începură să se agite. Se uitau unii la alţii, iar câţiva, fără a pricepe ce se întâmplă, se uitau încă la conducătorul satului şi la Manbei.

Isaku nu îndrăzni să-i privească pe mama sa şi pe Isokichi, care stăteau lângă el, temându-se de expresia de pe feţele lor.

Dintre săteni se auzi un suspin înfundat, care se intensifică şi cuprinse întreaga mulţime.

„Ce nenorocire!“, „Va trebui să ne despărţim?“ – voci tremurânde se auzeau în apropierea lui Isaku. Sătenii începuseră să se agite cuprinşi de nelinişte.

— Îndrumătorule! se auzi o voce îndurerată a unui tânăr.

Manbei îşi îndreptă încet capul în direcţia lui.

— Cei care vor fi izolaţi pe munte nu se vor mai întoarce în sat toată viaţa?

Manbei încuviinţă.

Tânărul înghiţi în sec şi vorbi din nou:

— Dacă vor merge pe munte, o să moară de foame. Nu se pot duce în satul vecin sau în alte localităţi îndepărtate?

— Nu se poate! Dacă vor merge în alte sate, boala va ajunge şi acolo. Sătenii noştri s-au îmbolnăvit şi ei de la hainele roşii ale cadavrelor de pe *o-fune-sama*. Nu putem să le aducem necazuri oamenilor din alte locuri, spuse Manbei cu fermitate, dar lacrimile îi

curgeau necontenit.

Sătenii începură să plângă mocnit. Isaku simţi şi el o arsură în piept. Nu suporta să se despartă de mama sa şi de Isokichi şi ar fi vrut să se ducă cu ei pe munte.

Auzi din nou vocea tremurândă a lui Manbei:

— Onorabilul nostru conducător a citit sutrele înainte de plecarea pe munte. Acum, că este pregătit şi nu are remuşcări, pentru ca molima să nu se răspândească şi să dispară cât mai repede, va pleca mâine în zori, la ceasul tigrului.

Manbei abia vorbea printre hohote de plâns.

— Veniţi cu mine pe munte! răsună vocea firavă a conducătorului satului. Apoi, se ridică şi intră în cameră, iar Isaku şi ceilalţi i se închinară cu feţele până la pământ, plângând.

— Întoarceţi-vă la casele voastre şi faceţi-vă repede bagajele, iar până la ceasul tigrului luaţi-vă rămas-bun. Însă cei care rămâneţi să nu ieşiţi

din casă, spuse Manbei cu voce tare.

Sătenii se ridicară fără vlagă şi, cu capetele plecate, părăsiră grădina conducătorului satului, coborând de-a lungul pantei line.

Pe cerul nopţii luna era subţire şi stelele străluceau cât vedeai cu ochii. Marea era calmă şi se zăreau doar crestele albe ale celor câteva valuri ce ajungeau la ţărm.

Mama mergea înainte, ducându-l pe Isokichi de mână şi intră prima în casă. Aprinse focul în vatră, îl ajută pe Isokichi să ia loc, apoi se aşeză în faţa tăbliei funerare a familiei şi îşi împreună mâinile, rugându-se.

Isaku stătea jos şi plângea. Ar fi vrut să se ducă cu mama şi fratele său pe munte, dar asta ar fi fost împotriva legilor satului. Se gândea că mai bine ar muri decât să se despartă de ei.

— Isaku, nu plânge! auzi vocea limpede a mamei.

Isaku îşi înălţă capul.

Mama sa coborî în pridvor, luă orez dintr-un

sac şi îl puse într-o cratiţă.

— Faptul că mergem pe munte împreună cu conducătorul satului ne dă curaj. Teru şi Kane au murit. Mi-ar fi fost greu să-l întâmpin pe tatăl vostru astfel. Aşa cel puţin voi fi pe munte. Mi-e milă de Isokichi că e încă tânăr, dar, dacă s-a îmbolnăvit, trebuie să renunţe la tot, spuse mama în şoaptă în timp ce punea lemne pe foc.

Isaku se gândi că nu trebuia să fie trist. Nu mai era mult până la ceasul tigrului, iar plecarea mamei şi a lui Isokichi era hotărâtă. Îşi spunea întruna că trebuia să-i susţină în timpul care-i mai rămăsese de petrecut alături de ei.

Se ridică şi se aşeză la marginea vetrei.

Îl apucă pe Isokichi de mână. Acesta tăcea, neclintit.

Boabele de orez începuseră să salte în apa fierbinte, dar în cele din urmă se lăsară la fund, semn că erau fierte.

— N-ar fi trebuit să fierb atât, dar dacă voi supravieţui cel puţin o lună, pe cât posibil aş

vrea să am grijă şi de conducătorul satului. Iar dacă n-avem de mâncare…

Mama făcu găluşte de orez învelite în varec. Apoi înfăşură nişte scrumbie uscată în coji de bambus, iar într-o desagă de cârpă puse cam cinci măsuri de orez.

Isaku o urmărea cu privirea. Pe faţa ei plină de cicatrici nu se vedea, în mod ciudat, nici urmă de tristeţe. Avea ochii limpezi, ba în colţul gurii îi înflorise chiar un zâmbet.

Luă hainele roşii lăsate într-un colţ din pridvor şi ieşi pe uşa din spate. Isaku o petrecu cu privirea. Dădu foc la nişte vreascuri şi puse hainele deasupra, care fură cuprinse imediat de flăcări.

Stelele îşi schimbaseră mult poziţia, iar luna se ascunsese dincolo de vârfurile copacilor. Se apropia ceasul tigrului.

Mama se întoarse în casă, se aşeză din nou în faţa tăbliei funerare a familiei, cu mâinile împreunate, apoi începu pregătirile de plecare.

Luă desaga cu orez în spinare, iar găluştile înfăşurate în varec şi peştele uscat înfăşurat în coji de bambus le legă cu sfoară şi i le puse lui Isokichi în spate. Aprinse o făclie, îl luă pe Isokichi de mână şi coborî în pridvor.

— Să-l ajuţi pe tatăl tău, spuse mama şi în ochii ei apăru pentru prima dată, licărind, o lacrimă.

Mama şi Isokichi ieşiră din casă. Isaku rămase în prag, privindu-i cum se îndepărtau, cu făclia aprinsă. Făcliile coborau pe cărarea din sat, înşirându-se una după alta, îndreptându-se spre casa conducătorului satului şi dispărură la umbra stâncii ce ţâşnea deasupra drumului.

Isaku rămase nemişcat în picioare.

După o vreme, şirul de făclii reapăru la baza muntelui din spatele satului şi începu să urce, legănându-se uşor.

Era un lanţ lung de focuri, care devenea din ce în ce mai mic, pe măsură ce dispărea în pădure. Isaku se gândea că printre ei se aflau

mama sa şi Isokichi, Tami şi Takichi.

Pe cerul înstelat se iveau, firavi, primii zori de zi.

O vreme Isaku fu de-a dreptul năuc.

După câteva zile, Manbei veni la el şi îi spuse să meargă la pescuit. Manbei mergea din casă-n casă, ştiind că cei rămaşi în sat nu mai lucrau nimic.

Isaku ieşi cu barca pentru prima dată la sfârşitul lui martie. Ploaia care ţinuse două zile se oprise, cerul era senin, dar valurile erau mari, din pricina vântului. Sardinele se împuţinaseră, dar lui nu-i mai păsa.

Întindea firul undiţei în timp ce înainta cu barca. Sardinele cu solzi strălucitori, care se îngrămădeau cândva, de-abia se mai zăreau.

Isaku auzi o voce, şi când se întoarse văzu un bărbat care se oprise din pescuit, arătând spre ţărm şi îngăimând ceva. Isaku se uită în direcţia aceea. Încremeni. Pe cărarea de munte,

dinspre piscuri cobora un bărbat care urma să intre în pădurea ce se întindea de o parte şi de alta a drumului. După mers şi statură, era negreşit tatăl lui. Altcineva în afară de el nu avea cum să coboare pe cărarea de munte în perioada aceea.

Silueta bărbatului apăru din nou din pădure. Nu folosea nici un toiag şi mergea hotărât. Ţinea în mână o bocceluţă, în care îşi ţinea probabil mâncarea.

Pe Isaku îl înecă plânsul. Îi era milă de tatăl său, care se întorcea acasă, unde mama nu mai era. Uimirea şi amărăciunea pe care avea să le simtă tatăl la aflarea veştii că dintre cei patru copii doar el mai trăia îi sfâşiau sufletul. Isaku nu voia să-i vadă disperarea. Ar fi vrut să îndrepte barca înspre larg şi să se lase dus de valuri, undeva departe.

Puterile îl părăsiră, iar mintea i se întunecă. Scoase un urlet straniu.

Apucă vâsla şi îndreptă barca spre mal.